

**RAWICKIE PLANTY
NA STARYCH
POCZTÓWKACH
I FOTOGRAFIACH**

Urząd Miejski Gminy Rawicz
serdecznie dziękuje właścicielom pocztówek i map za ich udostępnienie.

RAWICKIE PLANTY NA STARYCH POCZTÓWKACH I FOTOGRAFIACH

Rawicz 2017

Pocztówki ze zbiorów Macieja Formanowicza
Mapy ze zbiorów Marty Hamielec

Rys historyczny:
Maciej Formanowicz, Marta Hamielec

Zespół redakcyjny:
Maciej Formanowicz, Marta Hamielec,
Magdalena Kaczmarek, Ryszard Sierociński

Korekta:
Magdalena Kaczmarek, Marta Hamielec, Maciej Formanowicz

Projekt okładki:
Patrik Łagódka, Ryszard Sierociński

Wstęp:
Grzegorz Kubik

Tłumaczenie na język angielski:
Katarzyna Staśkiewicz

Tłumaczenie na język niemiecki:
Katarzyna Pruchnik

Opracowanie wydawnicze:
Prof-Art Sieradz
www.profart.com.pl

ISBN 978-83-65720-04-7

Wydawca:
Prof-Art Sieradz

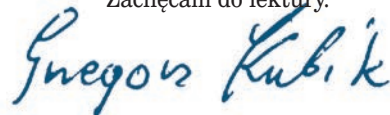
Na zlecenie Gminy Rawicz

Szanowni Czytelnicy,

w Państwa ręce oddajemy książkę poświęconą perle Rawicza – zabytkowym Plantom Jana Pawła II, które są jednym z najpiękniejszych pomników historii w Polsce. To drugie co do długości planty w naszym kraju, ustępujące miejsca jedynie krakowskim. Przepiękne alejki okalają liczne drzewa i krzewy, a sama nawierzchnia zachowała oryginalną strukturę. Początkowo w miejscu plant znajdowały się wały i fosy, które stanowiły infrastrukturę obronną. W latach 30. XIX w. władze pruskie zmieniły doktrynę wojenną, co doprowadziło do likwidacji umocnień, a w rezultacie zasypiania fos i obsadzenia pozostałości wałów bogatą roślinnością.

Piękne planty stały się symbolem Rawicza, otaczając swoim prostokątnym kształtem oryginalny XVII-wieczny układ urbanistyczny. Do dziś zachwycają i stanowią nieocenioną wartość historyczną oraz przyrodniczą. Kto odwiedzi Rawicz, ten z pewnością choć na chwilę przysiadzie w cieniu drzew, wśród licznych lip i kasztanowców, na jednej z ławek wzdłuż zabytkowych alejek, zakochując się w niespotykanym klimacie tego miejsca.

Zachęcam do lektury.

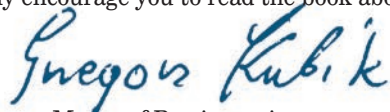
Burmistrz Gminy Rawicz

Dear Readers,

I am very pleased to provide you with a book, devoted to Planty of John Paul II, the jewel in the crown of Rawicz. Planty are definitely one of the most prominent historic monuments in Poland. Merely Planty in Cracow are longer than our ones, decorated with numerous trees and bushes. It is worth noting that Planty in Rawicz have had their original structure preserved. At the very beginning, there had been embankments and moats, elements of town fortification. In the 1830s, due to the military decisions of Prussian authorities, the fortifications and moats were destroyed. The remains of embankments, however, were decorated with plants.

Planty surround the original urban arrangement of Rawicz, that comes from the 17th century. They have become a stunning symbol of Rawicz, which have had a great historic and environmental value. It is certain, that everyone who visit Rawicz and sit on a bench under lime and chestnut trees, will fall in love with Planty!

I strongly encourage you to read the book about Planty!

Gregorz Kubik

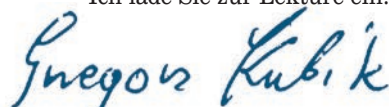
Mayor of Rawicz gmina

Sehr geehrte Leserinnen und Leser,

in Ihre Hände übergeben wir das der Perle von Rawicz gewidmetes Buch – der historischen Johannes-Paul-II.-Ringparkanlage (Planty Jana Pawła II), einem der schönsten Denkmäler der Geschichte in Polen. Rawiczzer Ringparkanlage ist das zweitlängste Objekt dieser Art in unserem Land, wird nur noch von Krakauer Ringparkanlage übertroffen. Wunderschöne Alleen werden von den zahlreichen Bäumen und Sträuchern umgeben, und die Oberfläche selbst behielt ihre ursprüngliche Struktur. Am Anfang befanden sich die Wälle und Graben an der Stelle der Ringparkanlage, die als eine Abwehrinfrastruktur dienten. In den 30er-Jahren des 19 Jhs. änderten die preußischen Behörden die Militärdoktrin, was dazu führte, dass die Befestigungen abgeschafft wurden, und folglich, dass die Graben zugeschüttet und die Rückstände der Wälle mit reicher Flora bepflanzt wurden.

Die schöne Ringparkanlage, die das aus dem 17. Jahrhundert stammende, originale Stadtplanungsnetz mit ihrer rechteckigen Form umgab, wurde zum Symbol von Rawicz. Bis zum heutigen Tag begeistert sie und hat einen unschätzbaren historischen Wert sowie Naturwert. Jeder Rawicz besuchende Gast wird sich bestimmt wenigstens für eine Weile im Schatten der Bäume, unter zahlreichen Linden und Kastanien, auf einer der entlang der historischen Alleen gelegenen Bänke setzen und sich in eine ungewöhnliche Atmosphäre dieses Ortes verlieben.

Ich lade Sie zur Lektüre ein.

Gregorz Kubik

Bürgermeister der Gemeinde Rawicz

Rawickie planty na starych pocztówkach i fotografiach

W drugiej połowie burzliwego XVII stulecia sytuacja polityczno-społeczna na pograniczu Wielkopolski i Śląska nie sprzyjała rozwojowi miast otwartych, jakim był wówczas, założony w 1638 roku, Rawicz. Z inicjatywą budowy umocnień obronnych wystąpił około 1662 roku jego ówczesny właściciel, podkomorzy poznański Jan Opaliński. Decyzja była podyktowana troską o bezpieczeństwo zarówno mieszkańców, ich dobytku, jak i całej miejscowości, która w swojej niespełna trzydziestoletniej historii kilkakrotnie stała się celem napadów rabunkowych i grabieży. Opaliński najpierw zwrócił się w tej sprawie do magistratu. Następnie, w 1665 roku, wydał tzw. dokument pański, na mocy którego zobowiązał rawickich mieszczan do „obwałowania miasta”. W uniwersale datowanym na 24 czerwca 1665 roku (obecnie znajdującym się w zbiorach Archiwum Państwowego w Poznaniu) czytamy m.in.: *...przy miastach i miasteczkach nowo fundowanych, gdy do perfekcji swojej przychodzi, wszelkie porządki są potrzebne. Między naszymi porządkami najpotrzebniejsze, gdy miasta i miasteczka w zamknięciu ostawiają: co nie każdemu wolno w nocy wjechać i wyjechać, do którego porządku my się przed rokiem zastosowali i kazali Burmistrzowi Waszemu Rawickiemu, aby się o to starał, żeby i miasto nasze Rawicz powstawało w zamknięciu dobrym i wałem otoczone było, któremu rozkazowi dosyć uczynił i początek zrobił.*

Na budowę wałów i sąsiadującego z nimi budynku, pełniącego prawdopodobnie funkcję wartowni, Opaliński przeznaczył własne dochody dworskie z 30 warów piwa, wynagrodzenie króla Bractwa Strzeleckiego, a także część funduszy z kasy miejskiej na ich naprawę – „na każdy rok złotych tysiąc”. Zobowiązał rawickich rzemieślników, w szczególności czeladników, do pracy społecznej przy umocnieniach raz w tygodniu. Ponadto zagwarantował rekompensatę dla właścicieli ogrodów, przez które miała przebiegać linia fortyfikacji.

Głównym budowniczym wałów był inżynier Martin Purlitz z Görlitz, zatrudniony przez magistrat w kwietniu 1689 roku. Później obowiązki związane z nadzorem budowlanym nad obiektami obronnymi, włącznie z arsenałem broni i składem sikawek straży ogniowej, sprawowali inżynierowie miejscy, nazywani także „mistrzami wałów i budowli”. Rawickie umocnienia zostały zaprojektowane według wzorca tzw. staroholenderskiej szkoły fortyfikacyjnej. Ich głównym elementem był szeroki u podstawy wał ziemny, wzmocniony kamieniami, ceglami i gliną, a w narożach oskarpowany murem z bastionami – niskimi basztami o formach geometrycznych, przystosowanymi do użycia broni palnej. Sąsiadowała z nim zewnętrzna fosa, prawdopodobnie sucha, której brzegi obrośnięte wikliną oraz trawą regularnie koszone.

Wały otaczały sieć miejskich ulic i zabudowań czworobokiem. Po tragicznym w skutkach pożarze grodu w 1707 roku ich fragment został przesunięty o około 150 metrów na wschód i wówczas nastąpiło ostateczne zamknięcie obwodu obronnego wokół całego miasta, włącznie z Nowym Rynkiem (obecny Plac Wolności), terenem przyklasztornym (Zakład Karny) oraz pałacowym (okolice współczesnych ulic Podzamcze, Piotra Skargi, Stefana Bobrowskiego). W linii wałów, na głównych traktach miejskich stanowiących oś komunikacyjną, prowadzących z rynku w kierunku północnym, południowym, wschodnim i zachodnim, zostały usytuowane cztery bramy miejskie: Poznańska (Poniecka), Szymanowska (Wilhelmowska), Wrocławska oraz Berlińska. Prawdopodobnie miały formę otwartych przejazdów w nasypach, zaopatrzonych w drewniane, poprzedzone mostami wrota. W ich sąsiedztwie były usytuowane wartownie. Nie wiadomo, kiedy bramy ostatecznie zlikwidowano, zostały jeszcze oznaczone na planie Rawicza wykonanym w 1827 roku.

Podróźni opuszczający miasto przejeżdżali jeszcze przez usytuowane poza wałami przedmieścia: Poznańskie (Posener Vorstadt), Szymanowskie (Wilhelm Vorstadt), Wrocławskie (Breslauer Vorstadt) oraz Berlińskie (Berliner Vorstadt). Bram

strzegli utrzymywani przez magistrat strażnicy i stróże nocni „uzbrojeni” w kije i gwizdki, którzy pilnowali przejazdów od godziny dwudziestej drugiej i otwierali je rano około czwartej. W porze nocnej dawni rawiczanie często mogli usłyszeć ich nawoływania: „Strzeżcie się ognia mieszczanie, strzeżcie się złego człowieka”. W razie zagrożenia militarnego do obrony miasta zobowiązani byli wszyscy prawowici obywatele, szczególnie członkowie cechów rzemieślniczych i Bractwa Strzeleckiego. Każda organizacja cechowa miała za zadanie ochraniać przydzielony odcinek wałów, bastion lub bramę.

Miejskie fortyfikacje utraciły swoją pierwotną funkcję obronną ostatecznie w wieku XIX. Fosa zasypywano śmieciami, a zaniedbany teren wałów stał się oazą lokalnego „półświatka”. Być może inspiracją dla władz Rawicza dążących do poprawy estetyki miasta był Kraków, gdzie w latach 20., 30. zburzono wały i mury obronne otaczające Stare Miasto, przekształcając ich obszar w okazały park. Projekt utworzenia na pozostałościach wałów publicznego ogrodu o charakterze rekreacyjno-spacerowym szybko zyskał aprobatę rawiczian. Prace prowadzono w latach 1840–1850 i kontynuowano na mniejszą skalę przez kilka kolejnych dekad. Nad ich przebiegiem czuwali architekci, ogrodnicy miejscy, a porządku strzegli dozorca zieleńca, czyli „plantowi” i ich pomocnicy.

Na wałach, których całkowicie nie zniwelowano (w przeciwieństwie do krakowskich), zostały wytyczone promenady. Kolejne etapy prac były związane z poprawą estetyki nowych „zielonych płuc” miasta. Taka misja przyświecała członkom założonego w 1896 roku Towarzystwa Upiększania Rawicza (Verschönerungs-Verein Rawitsch). Jak donosiła ówczesna prasa, w skład jego pierwszego zarządu weszli: radca urzędowy sądu Waldmann, porządkowy Schmidt, naczelny lekarz dr Pfahl, nauczyciel Kessler, właściciel księgarni Max Beran (jeden z wydawców rawickich pocztówek), właściciel hotelu Rohne, właściciel ogrodnictwa Buhle, fabrykanci Linz i Masur oraz mistrz sztuki ogrodniczej Schmidt.

W tym czasie planty uzyskały stopniowo układ krajobrazowy z elementami różnych stylów sztuki ogrodowej. Przy alejach tworzone rabaty, trawniki. Kontynuowano też nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych, nawet nieco egzotycznych, jak draceny. Poniżej poziomu głównych alei, na miejscu zasypanych fos powstała sieć zewnętrznych ścieżek spacerowych i place zabaw dla dzieci.

Najbardziej reprezentacyjnym odcinkiem plant stał się fragment zachodni, tzw. Promenada Cesarska (Kaiserpromenade), pełniąca funkcję rekreacyjną, ale również patriotyczną. Jednym z jej projektantów był Otto Buhle. Pośród dywanów kwiatowych, girland z bluszczu i winorośli ustawiono dwa pomniki niemieckich cesarzy: Wilhelma I i Fryderyka III.

Do 1920 roku odbywały się przy nich uroczystości państwowe, obchody rocznicowe i wiece. Przeciwnieństwem monumentalnej, klasykistycznej Kaiserpromenade był nieustannie tętniący życiem park przy Strzelnicy Bractwa Kurkowego. Tam toczyło się życie towarzyskie rawiczian, szczególnie w sezonie wiosenno-letnim, gdy odbywały się plenerowe koncerty, spektakle, zabawy taneczne. Podczas, gdy członkowie Bractwa Strzeleckiego rywalizowali na strzelnicy, ich rodziny i pozostali goście spędzali czas wolny w restauracji, na kortach tenisowych lub wspinali się na szczyt „górkę Fiszerę”, skąd mogli obserwować panoramę miasta, południowego przedmieścia z wiatrakami aż po odległe Wzgórze Trzebnickie na horyzoncie. Gruntownej renowacji parku – dziś powiedzielibyśmy: rewitalizacji – dokonano w latach 1933–1934. W rubryce „Kronika miejscowa” z 99. numeru przedwojennej „Gazety Rawickiej” czytamy: *Otwarcie ogrodu Strzelnicy. Dowiadujemy się, że dzięki rychłej wiosnie zostaje zaciszny ogród Strzelnicy oddany dla publiczności już z dniem 1 maja. Przeprowadzona w tym roku gruntowna renowacja ogrodu postawiła go w szeregi wielkomięjskich ogrodów rozrywkowych a wzorem lat ubiegłych została zaangażowana pierwszorzędna orkiestra nastrojowa. Połączony bezpośrednio z ogrodem i nowo założony >Tunel restauracyjny< sprawi nam również miłą niespodziankę a zwłaszcza w dnie słoty. A zatem w Strzelnicy będzie jak w bajce.*

W dwudziestoleciu międzywojennym nadzorcą i „dobrym duchem” parku był kierownik Miejskiego Ogrodnictwa – Bolesław Simoni, o którym dawni mieszkańcy mówili, że opiekując się rawickimi plantami, „złożył egzamin mistrzowski w zawodzie ogrodnika”. Pracę w Rawiczu rozpoczął w 1921 roku, po sześcioletnim pobycie w Poczdamie, gdzie uczył się profesji od najlepszych europejskich architektów zieleni. W Rawiczu do jego zadań należało planowanie gospodarki zieleni miej-

skiej, organizowanie prac sezonowych w komunalnych szkółkach drzewek ozdobnych, szklarniach, ogrodach warzywnych usytuowanych kiedyś m.in. przy ulicy Piastowskiej i Lipowej, a także dekorowanie pomników oraz zakładanie nowych terenów zieleni. Z jego inicjatywy został zagospodarowany skwer przy katolickim kościele parafialnym, Plac Wolności, założono park przy kompleksie gmachów Korpusu Kadetów (obecnym Szpitalu Powiatowym) oraz staw przy stadionie miejskim. Simoni wspólnie z pracownikami ogrodnictwa dbał także o rawickie nekropolie. Po odejściu na zasłużoną emeryturę opuścił Rawicz w 1938 roku.

Utworzenie „promenady miejskiej”, jak niegdyś nazywano planty, przyczyniło się do wzrostu atrakcyjności terenu z nią sąsiadującego. Sprawilo, że obszar dawnych przedmieść stał się konkurencyjny nawet wobec rynku czy głównych reprezentacyjnych ulic. W drugiej połowie XIX stulecia wzdłuż okalającego śródmieście pasa zieleni zaczęto wznosić nowe obiekty użyteczności publicznej (gmachy szkół, siedziby instytucji samorządowych), wille rawickich prominentów, „wielkomięskie” cztero-, pięciokondygnacyjne kamienice, duże zakłady, jak na przykład młyn parowy, gazownię, fabrykę maszyn, a także miejsca kultu religijnego – synagogę oraz na początku XX w. neogotycki parafialny kościół katolicki. Niemieckie nazwy nowych ulic równoległych do plant stanowiły nawiązanie do historycznych przedmieść: Posener Stadtgraben (Fosa Poznańska) na północy, Wilhelm Stadtgraben (Fosa Wilhelmska) na wschodzie, Breslauer Stadtgraben (Fosa Wrocławska) na południu, Berliner Stadtgraben (Fosa Berlińska) na zachodzie. Dawniejsze przeznaczenie promenady przypominały także nazwy ulic w samym śródmieściu: Wallstrasse – ulica Wałowa to współczesna ulica Mickiewicza, a Mauerstrasse – ulica „Przy murze” przebiegająca równoległe do wschodniego odcinka promenady – obecna ulica Piotra Skargi.

Planty stały się jednym z najważniejszych symboli miasta, budujących od ponad stu lat jego unikatową markę. Ich znaczenie jako przestrzeni kulturowej i zarazem kulturotwórczej nie ogranicza się tylko do pozostałości wałów obronnych, dziś pełniących przede wszystkim funkcję rekreacyjną. Każdy spacer zielonymi alejkami to także niepowtarzalna lekcja lokalnej historii, zapisanej w sąsiadujących z nimi obiektach czy usytuowanych na skwerach pomnikach. Kolejną taką lekcją są archiwalne rawickie karty pocztowe, których popularnymi motywami tematycznymi były właśnie widoki plant i ich otoczenia.

Zanim z Rawicza wysłano pierwszą widokówkę z pejzażem promenady, w całej Europie do obiegu trafiło ponad pół miliarda kart pocztowych. W latach 60. XIX stulecia były to jednolite, jeszcze pozbawione ilustracji żółte karty korespondencyjne (niem. Korespondenz-Karte, Postblatt) Poczty Cesarstwa Austro-Węgierskiego. Około 1870 roku wprowadzono je do obiegu w Szwajcarii, Francji, Luksemburgu i Prusach. W czasie wojny francusko-pruskiej prozaiczny brak kopert oraz papieru listowego przyczynił się do popularyzacji tej formy korespondencji wśród żołnierzy. Dla nich zostały zaprojektowane pierwsze pocztówki – karty z ilustracjami. Pojawiły się na nich m.in. winietki z motywami roślinnymi, czy militarnymi, a z czasem widoki zabytków, krajobrazów, hoteli, gościńców, panoramy miejscowości, reprodukcje znanych dzieł sztuki. Wśród pomysłodawców i pierwszych twórców pocztówek wymienia się: dr. Emanuela Herrmana z Akademii Wojskowej w Winer-Neustadt, niemieckiego księgarza Augusta Schwartza, Leona Besnardeau z Francji, generalnego pocztmistrza Berlina Heinricha von Stephan. Początkowo cały rewers był przeznaczony na tzw. długi adres oraz znaczek, natomiast widok i tekst korespondencji mieściły się na awersie. Dopiero w 1905 roku zmieniono zasady, przeznaczając całą stronę na motyw graficzny.

Pierwotnie nowa usługa pocztowa budziła wątpliwości, czy wręcz niechęć niektórych kręgów społecznych, ze względu na brak możliwości zachowania poufności treści. Jednak już na przełomie XIX i XX stulecia moda na wysyłanie, a także kolekcjonowanie pocztówek ogarnęła niemal całą Europę. Duży wpływ na to zjawisko miał m.in. rozwój turystyki. W 1900 roku na starym kontynencie rozesłano ponad 3 miliardy kart pocztowych. W wielu krajach powstawały stowarzyszenia zrzeszające wydawców oraz kolekcjonerów organizujących wystawy i aukcje. W 1899 roku odbyła się Międzynarodowa Wystawa Widokówek w Nicei oraz I Słowiańska Wystawa Kart Pocztowych w Krakowie. Rok później powstało Międzynarodowe Stowarzyszenie Filokartystów [miłośników pocztówek] Europy. W ręce korespondentów i kolekcjonerów trafiały karty drukowane w masowych nakładach, jak również unikatowe miniaturowe dzieła sztuki graficznej. Wykonywano je w drzeworycie,

miedziorycie, techniką jedno- lub wielobarwnej litografii, a nieco później światłodruku. Każda z nich posiadała niepowtarzalny urok.

Producentami i wydawcami przedwojennych widokówek rawickich były duże, renomowane niemieckie zakłady graficzne z siedzibami we Wrocławiu, Poznaniu, Dreźnie, Lipsku, Magdeburgu, Berlinie czy Monachium. Nie mniejszy kunszt edytorski wykazali lokalni wydawcy – Niemcy, a później Polacy, właściciele księgarni, sklepów z artykułami papieżniczymi, zakładów fotograficznych, redakcji prasowych. Wśród rodzimych wydawców największy dorobek wydawniczy posiadali: księgarz Julius Urbitsch, Kurt Stephan, Otto Kleist, Albert Kleinert, August Bechert, Edmund Beran, wydawca „Rawitscher Zeitung” – R. F. Frank, Paul Scholz, a także Ignacy Mrówczyński, który w lokalnej prasie reklamował swój słynny sklep „Globus” jako: „największy skład towarów skórkowych, galanteryjnych i luksusowych” oraz Franciszek Piasecki – właściciel „Bazaru Szkolnego”. Na początku XX wieku Rawicz należał do wielkopolskich miejscowości posiadających największą liczbę widokówek tematycznych, ilustrujących miejską przestrzeń oraz najważniejsze obiekty. Było to związane m.in. z funkcjonowaniem garnizonu i obecnością w mieście dużej liczby żołnierzy stale korzystających z usług poczty. Zarazem ilustracje pocztówkowe stanowiły doskonałą formę promocji miejscowości, konkretnych miejsc, atrakcji turystycznych, obiektów hotelowo-restauracyjnych czy przedsiębiorstw.

Wszystkie pocztówki, których reprodukcje są prezentowane w niniejszym albumie pochodzą z prywatnych zbiorów rawiczana – Macieja Formanowicza, wieloletniego kolekcjonera rawicianów. Stanowią część okazałej kolekcji tematycznej, liczącej ponad 900 egzemplarzy kart z widokami Rawicza oraz innych miejscowości na terenie powiatu rawickiego. Jej część można było obejrzeć na wystawie w Muzeum Ziemi Rawickiej, zorganizowanej w 2014 roku, niektóre widokówki były publikowane w opracowaniach o tematyce regionalnej oraz na łamach lokalnej prasy. Ramy chronologiczne materiałów zgromadzonych w albumie to okres od lat 90. XIX wieku (najstarsze pocztówki z widokami Rawicza) do lat 40. XX stulecia. W prezentacji zastosowano układ topograficzny – pocztówkowa „wędrowka” została poprowadzona wzdłuż całego obwodu plant, rozpoczyna się i kończy po ich zachodniej stronie, w miejscu, gdzie kiedyś była usytuowana Brama Berlińska, pomniki niemieckich cesarzy, a obecnie stoi Pomnik Żołnierza Polskiego. Wszystkie reprodukcje posiadają krótkie opisy (oryginalne tytuły lub podpisy – w większości w języku niemieckim, ich polskie tłumaczenie ze współczesnymi nazwami miejsc, nazwiska wydawców, informacje historyczne, daty wydania lub korespondencji, dane o korespondencji).

Maciej Formanowicz, Marta Hamielec

Planty in Rawicz presented on old postcards and photos

During the second half of the turbulent 21st century, on the border of Wielkopolskie and Śląskie Voivodeships, the political and social conditions had not been favourable for the development of open towns. At that time, one of those open towns had been Rawicz, established in 1638. About 1662, Jan Opaliński – the owner of Rawicz – had put forward an idea of the fortification of Rawicz. That idea had stemmed from the care about the safety: of citizens, their property, and a town itself. This is because Rawicz, only 30-years old town then, had been repeatedly robbed. Firstly, Opaliński had submitted a request to the Town Hall. Next, in 1665, he had issued a document, according to which citizens had been obliged to build the fortifications.

In the universal (an act) from June 24, 1665, that is currently available in National Archive in Poznań, one can read i.a.: *...as far as the development of newly established towns is concerned, the regulations are essential. The most significant issue is to have closed towns, which not everyone could enter or leave overnight. We had obeyed such a rule and therefore obliged Your Mayor of Rawicz to strive for having Rawicz fortified and closed. He followed that order.*

In order to build the fortifications and the neighbouring building, being probably a guardroom, Opaliński had needed to invest some amount of money. Therefore, he had spent his own money, coming from 30 gyles of beer, the salary of the chairman of Shooting Association, and “1000 zł annually” of town money. Then, Opaliński had needed workers, so he had obliged the craftsmen, mainly journeymen, to take care of fortifications socially, once a week. Finally, he had needed an area of town gardens for fortifications. Therefore, he had provided their owners with a compensation.

It had been Martin Purlitz from Görlitz, who had been the main builder of embankments. He had been employed by Town Hall in April 1689. Then, the duties connected with the construction supervision, as well as the weapons and water pumps magazine supervision, had been performed by town engineers, also called “masters of embankments and buildings”. The embankments in Rawicz had been designed according to the pattern of so called Old-Dutch Fortification School. Their main part had been an earth dike, having a wide base. The earth dike had been strengthened with stones, bricks, and clay. There had been small bastions in its corners, designed for the use of fire weapon. There had been also an external moat nearby, probably dry. Wicker and grass, that grew on its shores, had been regularly cut.

Embankments had surrounded town as a square. After a detrimental fire in 1707, their part had been moved ca. 150 metres east, creating a closed system of fortification. On the internal side of embankment, there had been situated: Nowy Rynek (current Plac Wolności Street), monastery areas (now: the prison) and palace areas (present-day Podzamcze, Skargi and Bobrowskiego Streets). Within embankments, in main town streets leading from Rynek (Market Square) towards North, South, East, and West, there had been situated four town gates: Poznańska (Poniecka), Szymanowska (Wilhelmowska), Wrocławska, and Berlińska. Probably, there had been wooden gates, having bridges in front of them, and a guardroom nearby. It is not known when they had been demolished. However, they had been already present in a plan of Rawicz from 1827.

The ones leaving Rawicz, had been going through suburbs, situated outside embankments, i.a.: Poznańskie (Posener Vorstadt), Szymanowskie (Wilhelm Vorstadt), Wrocławskie (Breslauer Vorstadt), and Berlińskie (Berliner Vorstadt). The town gates had been protected by guards, employed by Town Hall. The night guards, equipped with sticks and whistlers, had been closing the town gates at 10 p.m. and opened them about 4 a.m. Citizens had been often able to hear the callings of guards: “be careful of the fire, be careful of bad people”. In case of the threat of the military action, all legal citizens - mainly members of craftsmen and shooting association, had been obliged to defend town. Each and every organization had been obliged to defend a particular part of embankments, bastion, or gate.

Town fortifications were no longer fulfilling its primal function in the 19th century. Moats were filled with rubbish, and an area of embankments became a perfect place for local “underworld”. Probably, the authorities of Rawicz, who set themselves an aim to embellish the town, were inspired by Cracow. In the 1820s and 1830s, the embankments in Cracow, that surrounded the Old Town, had been destroyed and replaced with a prominent park. The idea of a recreational area had been appreciated by inhabitants of Rawicz. Therefore, the work was carried out between 1840 and 1850; minor tasks were also continued later. The work was supervised by architects, gardeners, and guards.

Unlike in Cracow, the embankments in Rawicz were not totally destroyed. They were to fulfil the role of promenade instead. Next work was devoted to the beautifying. That aim was set by members of Beautiful Rawicz Association, founded in 1896. According to press, the board of association consisted of Waldmann – a court legal advisor, Schmidt – a cleaner, dr Pfahl – a main doctor, Kessler – a teacher, Max Beran – an owner of a bookshop, one of publishers of postcards from Rawicz, Rohne – an owner of a hotel, Buhle – an owner of garden company, Linz and Masur – factory owners, and Schmidt – master of gardening. At that time, the embankments, called “Planty”, were becoming an area, combining different styles of gardening. Nu-

merous flowerbeds and grasses appeared nearby, as well as trees and ornamental bushes, even quite exotic ones, as dracaenas. There was also a grid of pathways and playgrounds, located below the main paths, in a place of former town moats.

The most prominent part of Planty was the western one, so called Imperial Promenade, playing a recreational role, but also a patriotic one. One of its designers was Otto Buhle. There were situated two monuments to German Emperors, William I and Fredrick III, surrounded by flower carpets, as well as ivy and vine garlands. It was a venue of national and anniversary ceremonies, as well as assemblies, till 1920. On the contrary to Imperial Promenade, the park near the shooting range of Shooting Association was always lively. It was a place of social life of Rawicz inhabitants, especially in spring and the summer, when concerts, spectacles and dancings were held.

When member of Shooting Association were competing on shooting range, their families and other guests were spending their time in a restaurant, at tennis courts, or at the peak of Fisher's Hill, from where it was possible to observe the panorama of Rawicz, its southern suburbs and windmills, as well as distant Trzebnica Hills on the horizon. The general renovation of park was carried out between 1933 and 1934. One can read in prewar magazine "Gazeta Rawicka", issue 99, "Town issues" column: *An opening of a park near a shooting range. Thanks to the prompt spring, the quiet garden will be put into service at May 1. The renovation enabled that park to be classified among metropolitan recreational areas. Moreover, as earlier, the great orchestra is to perform there. A newly established "restaurant tunnel", connected directly with a garden, will cause a nice surprise, especially during rainy days. Therefore, there will be as in fairytale.*

During an interwar period, the one who was a supervisor and a good spirit of park was a head of town gardening company – Bolesław Simoni. He was told to pass the exam for the master title of gardening, when taking care of Planty. After his 6-years stay in Potsdam, where he had been learning his profession from masters, he started his work in Rawicz in 1921. Among his duties in Rawicz, there were: taking care of town greenery, planning the seasonal works in town tree nurseries, greenhouses, and vegetable gardens (located along i.a. Piastowska and Lipowa Street), as well as decorating monuments and establishing new green areas. It was his idea to create a green area near a church, at current Plac Wolności, near a campus of Cadet Corps (a present-day hospital) and a pond, near town stadium. Simoni and his workers were also taking care of cemeteries. After being retired, Simoni left Rawicz in 1938.

With the creation of "town promenade", as Planty were called, the neighboring area became more attractive: former suburbs became even as attractive as market square or main streets. In the second half of 19th century, among Planty there were created: public use buildings, as schools or local government offices, villas of the richest inhabitants, "metropolitan", four or five-storey historic houses, big factories – a steam mill, gasworks, machines factory, and religious places, as synagogue and – at the beginning of the 20th century – neogothic, Catholic church.

The German names of new streets, parallel to Planty, referred to the historic suburbs: Posener Stadtgraben – Poznan Moat – in the North, Wilhelm Stadtgraben – Wilhelm Moat – in the East, Breslauer Stadtgraben – Wrocław Moat – in the South, and Berliner Stadtgraben – Berlin Moat – in the West. The former role of Planty was also reminded by the names of streets in the town centre: Wallstrasse – (Embankment street) is currently Mickiewiczza Street and Mauerstrasse – ("Near Wall" street), parallel to the eastern part of Planty – Piotra Skargi Street.

Planty became one of the most important symbols of Rawicz, having creating its brand for more than 100 years. Planty fulfills their cultural role not only as historic area, but also a recreational one. Walking around Planty, it is possible to learn local history, stored in neighboring areas, as well as monuments. Next source of information are postcard from Rawicz, where popular motives were Planty and their area.

All over Europe, one milliard of postcards had been put into circulation, before the first postcard was sent from Rawicz. In the 1860s, what were called postcards were homogeneous, yellow correspondence cards without illustrations, from the post of Austro-Hungarian Empire. About 1870, they were put into circulation in Switzerland, France, Luxembourg, and

Prussia. Postcards were popularised by soldiers during Franco-Prussian war, due to the lack of envelopes and paper. The first postcards - card with illustrations – were designed especially for soldiers. On the postcards, one could see, i.a., flower and war elements, monuments, landscapes, hotels, hostels, panoramas and reproductions of famous works of art. The ones who are believed to be the initiators and first creators of postcards, are: dr. Emanuel Herrman from Military Academy in Winer-Neustadt, August Schwartz from Germany, an owner of a bookshop, Leon Besnardeau from France, and Heinrich von Stephan, main postmaster of Berlin. Firstly, the place for “long address” and a stamp had been at the reverse of the postcard, while for the graphics and a correspondence – at the obverse. It changed in 1905, when the entire obverse was dedicated only for graphics.

At the very beginning, some people had doubts about postcards, some even did not want to use them, due to the fear of the lack of confidentiality. However on the turn of the 20th century, postcards became popular around almost all Europe – they were sent, as well as collected. It is particularly due to the development of tourism. In 1900, ca. 3 million of postcards were sent around Europe. In numerous countries, there were created associations of publishers and collectors of postcards, which were organizing exhibitions and auctions.

In 1899, the International Postcards Exhibition was held in Nicea and the First Slovan Postcards Exhibition was held in Cracow. In the following year, the International Association of Postcard Collectors in Europe was established. There were diverse postcards – from those printed on a massive scale, for those unique, mini-works of art. The ways of their production were also different: woodcut, copperplate, homo or multicoloured litography and later – collotype. Each and every postcard had its unique charm.

Prewar postcards from Rawicz were produced and published by huge, renowned German graphic agencies, having their offices in Wrocław, Poznań, Dresden, Lipsk, Magdeburg, Berlin, or Munich. However, local agencies are essential to mention as well – German, and later on Polish: owners of bookshops, stationery stores, photo services, or press agencies. The most prominent local publishers were: Julius Urbitsch – an owner of a bookshop, Kurt Stephan, Otto Kleist, Albert Kleinert, August Bechert, Edmund Beran, R.F. Frank – a publisher of “Rawitscher Zeitung”, Paul Scholz, Ignacy Mrówczyński, who were promoting his own famous shop “Globus” in local press as the biggest store of galantry products, and Franciszek Piasecki – an owner of „Bazar Szkolny”.

At the beginning of the 20th century, Rawicz was among the group of towns in Wielkopolskie Voivodeship, having the most postcards presenting the town space and the most essential monuments or buildings. It was due to the fact that there was a headquarters of the garrison and therefore there were a great amount of soldiers, using post services. Simultaneously, postcards served as a way of town promotion – its particular places, tourist attractions, hotels, or companies.

All postcards, presented in that album, are the property of Maciej Formanowicz from Rawicz, a long year collector of postcards, known as “Ravicianas”. His entire collection consists of over 900 postcards, which depict Rawicz and other places in Rawicki Powiat. A part of Maciej Formanowicz’s collection was presented during an exhibition in Museum of Rawicz Land, organised in 2014. Moreover, his postcards were published in articles about a region or in local press.

The postcards presented in the album were produced between the 1890s (the oldest ones presenting Rawicz), till the 1940s. This book is a “postcard trip”, leading along Planty: it starts and finishes at their western part. In a past, there was located a town gate called Berlin Gate, as well as the monuments to German Emperors. Nowadays, the Monument to Polish Soldier stands here. Each and every postcard is shortly described with surnames of publishers, historic information, publication or correspondence date, information about correspondence).

Maciej Formanowicz, Marta Hamielec

Rawiczer Ringparkanlage auf alten Postkarten und Fotografien

In der zweiten Hälfte des stürmischen 17. Jahrhunderts war die politisch-soziale Situation im Grenzland von Wielkopolska (Großpolen) und Schlesien nicht günstig für die Entwicklung der offenen Städte, welche damals 1638 gegründetes Rawicz war. Mit der Initiative des Baus von den Verteidigungsbefestigungen ist damaliger Stadtbesitzer, Poznaner Kämmerer – Jan Opaliński 1662 aufgetreten. Die Entscheidung wurde aus Sorge um Sicherheit sowohl der Bewohner und ihres Besitzes, als auch der ganzen Ortschaft getroffen, die in ihrer fast 30-jährigen Geschichte mehrmals zur Zielscheibe der Plünderungen und Raubüberfälle wurde. Zuerst hatte sich Opaliński in dieser Angelegenheit zum Magistrat gewandt. Danach, 1665, erließ er sog. herrschaftliches Dokument, aufgrund dessen er die Rawiczer Bürger zur „Wallumgebung der Stadt“ verpflichtete. In einer Verkündigung vom 24. Juni 1665 (die sich zurzeit in dem Staatsarchiv in Poznań befindet) lesen wir u. a. ... *bei den neu finanzierten Städten und Städtchen, wenn diese zu ihrer Pracht kommen, sind alle Ordnungen nützlich. Die nützlichsten aller unseren Ordnungen [sind diese – A.d.Ü.], wenn die Städten und Städtchen verschlossen bleiben: Was nicht jeder darf, [ist] in der Nacht hinein- und hinauszufahren, diese Ordnung befolgten wir vor einem Jahr und ließen es Euren Rawiczer Bürgermeister, sich darum zu bemühen, dass auch unsere Stadt Rawicz unter gutem Verschluss entsteht und mit einem Wall umzingelt wird, welchem Befehl er entsprach und den Anfang machte.*

Für den Bau der Wälle und eines ihnen nachbarlichen Gebäudes, das wahrscheinlich Funktion einer Wachstube erfüllte, wandte Opaliński eigene höfische Einkünfte aus 30 Bierbrauen, den Lohn des Schützenkönigs sowie ein Teil vom Barmittel aus Kämmerei der Stadt für die Reparatur der Wälle – für jedes Jahr ein Tausend Zloty – auf. Er verpflichtete die Rawiczer Handwerker, insbesondere die Gesellen, dazu, soziale Arbeit bei den Befestigungen einmal in der Woche auszuführen. Außerdem sicherte er die Entschädigung für Besitzer der Gärten, wo die Befestigungslinie verlaufen sollte. Hauptbaumeister der Wälle war der Ingenieur Martin Purlitz aus Görlitz, der von dem Magistrat im April 1689 eingestellt wurde. Dann erfüllten die Stadttingenieure (auch „Wälle- und Gebäudemeister“ genannt) die mit der Bauaufsicht über Abwehrobjekte verbundenen Pflichten, einschließlich eines Waffenarsenals und Spritzenlagers der Feuerwehr. Die Rawiczer Befestigungen wurden nach dem Muster der sogenannten altholländischen Befestigungsschule entworfen. Ihr Hauptelement war ein Erdwall mit breiter Sockel, verstärkt durch Steine, Ziegel und Lehm, und an den Ecken durch eine Mauer mit den Bastionen abgebösch – niedrigen Basteien mit geometrischen Formen, für den Gebrauch von Feuerwaffen geeignet. An die Basteien grenzte ein wahrscheinlich trockener Außengraben an, dessen mit Weidenbüsch und Gras bewachsenes Ufer regelmäßig gemäht war.

Die Wälle umgaben das Straßen- und Gebäudenetz der Stadt in einem Karree. Nach einem schrecklichen Brand der Burg im Jahre 1707 wurde ein Teil von Gebäuden um circa 150 Meter nach Osten geschoben und damals erfolgte endliche Schließung des Abwehrwalls rund um die ganze Stadt, einschließlich Nowy Rynek – heute Plac Wolności, Klostergebiets – die Strafanstalt und Schlossgebiets – die Gegend von den heutigen Straßen Podzamcze, ul. Piotra Skargi und ul. Stefana Bobrowskiego. In der Walllinie, auf den städtischen Hauptstrecken, die eine Kommunikationsachse bilden und von dem Markt in nördliche, südliche, östliche und westliche Richtung führen, wurden vier Stadttore platziert: Brama Poznańska (Posener Tor), auch Poniecka genannt, Brama Szymanowska, auch Wilhelmska (Wilhelm Tor) genannt, Brama Wrocławska (Breslauer Tor) und Brama Berlińska (Berliner Tor). Wahrscheinlich haben sie eine Form der offenen, mit den hölzernen, durch die Brücken vorangegangenen Pforte ausgestatteten Übergänge in den Aufschüttungen. In ihren Nachbarschaft wurden die Wachstuben platziert. Es ist nicht bekannt, wann die Tore endgültig abgetragen wurden, sie erscheinen noch auf dem 1827 entstandenen Rawiczer Stadtplan.

Die Reisenden, wenn sie die Stadt verließen, fuhren noch durch die außer der Wälle gelegenen Vorstädte vorbei: Przedmieście Poznańskie (Posener Vorstadt), Przedmieście Szymanowskie (Wilhelm Vorstadt), Przedmieście Wrocławskie (Bre-

slauer Vorstadt) und Przedmieście Berlińskie (Berliner Vorstadt). Die Tore bewachten die von dem Magistrat unterhaltenen Wachmänner und Nachtwächter – „ausgerüstet“ mit den Stöcken und Pfeifen bewachten sie die Übergänge vom 22 Uhr und öffneten diese um circa 4 Uhr am Morgen. In der Nacht konnten die Stadtbewohner ihre Aufrufe hören: „Hütet euch vor dem Feuer, Bürger, hütet euch vor einem schlechten Menschen“. Im Falle einer militärischen Bedrohung waren alle rechtmäßigen Bürger, insbesondere Mitglieder der Handwerkerschaft und des Schützenvereins, dazu verpflichtet, die Stadt zu verteidigen. Jede Handwerkerorganisation hatte die Aufgabe einen zugeteilten Abschnitt der Wälle, eine Bastion oder ein Tor zu schützen.

Die Stadtbefestigungen haben ihre ursprüngliche Verteidigungsfunktion schließlich im 19. Jahrhundert verloren. Die Gräben wurden mit Müll zugeschüttet und vernachlässigtes Wallgebiet zu einer Oase der „Unterwelt“. Vielleicht war Krakau eine Inspiration für die Rawiczer Verwaltung, die Verbesserung der Ästhetik von der Stadt bestrebte. In den 20er- und 30er- Jahren wurden die Krakauer Alte Stadt umgebenden Wälle und Abwehrmauern niedrigerissen und das Gebiet umgestaltete man zu einem prachtvollen Park. Schnelle Zustimmung der Rawiczer erhielt eine Idee der Gründung eines öffentlichen Gartens auf den Wälle-Rückständen als Freizeitangebot und Ort für Spaziergänge. Die Arbeiten wurden in den Jahren 1840–1850 durchgeführt und in einem kleineren Umfang einige nächste Jahrzehnte hindurch fortgesetzt. Deren Verlauf überwachten die Architekten, Stadtgärtner, und die Ordnung bewachten die Aufseher der Grünanlage, „Ringparkanlage“ genannt und ihre Helfer. Auf den Wällen, die nicht ganzheitlich eingeebnet wurden (im Gegensatz zu den Krakauer Wällen), wurden die Promenaden abgesteckt. Nächste Arbeitsschritte waren mit Verbesserung der Ästhetik von neuen „Grünen Lungen“ der Stadt verbunden. Solche Mission schwebte den Mitgliedern von dem 1896 gegründeten Verschönerungsverein Rawitsch (Towarzystwo Upiększania Rawicza) vor. Wie damalige Presse mitteilte, gehörten dem Verwaltungsrat: Amtsberater des Gerichts Waldmann, Ordnungsbewacher Schmidt, Hauptarzt Dr. Pfahl, Lehrer Kessler, Besitzer einer Buchhandlung Max Beran (einer der Verleger von Rawitscher Postkarten), Hoteleigentümer Rohne, Besitzer eines Gartenbaus Buhle, Fabrikbesitzer Linz und Masur sowie Meister der Gartenkunst Schmidt.

In dieser Zeit gewann die Ringparkanlage ein Landschaftsnetz mit Elementen verschiedener Stile der Gartenkunst. An den Alleen wurden die Rabatten und Rasen errichtet. Man setzte auch die Pflanzungen der Bäume und der Ziersträucher fort, es wurden sogar die ein bisschen exotischen Pflanzen wie Drachenbäume gepflanzt. Unten der Hauptalleen, an der Stelle vom zugeschütteten Graben, entstanden das Außengehwegennetz und die Spielplätze für Kinder. Zum repräsentativsten Fragment der Ringparkanlage wurde das Westteil, sog. Kaiserpromenade, die nicht nur den Bewohnern in der Freizeit diente, sondern auch eine patriotische Funktion erfüllte. Einer ihrer Projektanten war Otto Buhle. Unter den Blumentepichen, Efeu- und Rebengirlanden stellte man zwei Denkmäler von deutschen Kaisern: Wilhelm I. und Friedrich III.

Bis zum 1920 fanden an diesen Denkmälern staatliche Feierlichkeiten, Gedenkfeiern anlässlich der Jubiläen und Kundgebungen statt. Das Gegenteil zur monumentalen, klassizistischen Kaiserpromenade war stetig lebendiger Park am Schützenhaus des Schützenvereins. Dort verlief gesellschaftliches Leben der Stadtbewohner, besonders im Frühjahr und Sommer, wenn Freilichtkonzerte, Aufführungen und Tanzveranstaltungen stattfanden. Während die Mitglieder des Schützenvereins im Schützenhaus wetteiferten, verbrachten ihre Familien und andere Gäste ihre Freizeit im Restaurant, auf den Tennisplätzen oder kletterten auf die Spitze von „Fischergucke“, woher sie das Stadtpanorama, südliche Vorstadt mit den Windmühlen bis zu den entfernten Katzengebirgen (Wzgórza Trzebnickie) am Horizont beobachten konnten.

Gründliche Parkrenovierung – heute würden wir sagen: Parkerneuerung – wurde in den Jahren 1933–1934 herbeigeführt. In einer Rubrik „Lokale Chronik“ aus der 99. Nummer von Rawitscher Zeitung aus der Vorkriegszeit lesen wir: *Eröffnung des Schützenhausgartens. Wir erfahren, dass dank baldigem Frühjahr der ruhige Schützenhausgarten für die Zuschauer schon am 1. Mai freigegeben wird. Dieses Jahr durchgeführte, grundlegende Renovierung des Gartens machte ihn zu einem großstädtischen Unterhaltungsgarten, und wie in den Vorjahren engagierte man erstklassiges Stimmungsorchester.*

ster. Verbunden direkt mit dem Garten und neu gegründeter >Restaurantstunnel< bereitet uns auch eine nette Überraschung, besonders beim Regenwetter. Also im Schützenhaus wird es wie in einem Märchen.

In der Zwischenkriegszeit (1918–1939) war der Parks Aufseher und „guter Geist“ der Leiter der Stadtgärtnerei – Bolesław Simoni, von dem die ehemaligen Bewohner sprachen, dass, indem er sich um die Rawiczer Ringparkanlage kümmerte, „legte er die Meisterprüfung für den Beruf Gärtner ab“. In Rawicz zu arbeiten begann er 1921, nach dem sechsjährigen Aufenthalt in Potsdam, wo er von den besten europäischen Landschaftsarchitekten Beruf gelernt hat. Zu seinen Aufgaben in Rawicz gehörten städtische Grünflächenplanung, Organisierung der Saisonarbeiten in den kommunalen Zierbaumschulen, Gewächshäusern, in der Straße ul. Piastowska und ul. Lipowa damals gelegenen Gemüsebeeten, sowie Verzieren der Denkmäler und Einrichtung neuer Grünflächen. Auf seine Initiative wurde die Grünfläche an der katholischen Pfarrkirche, Plac Wolności bewirtschaftet, man errichtete einen Park an dem Gebäudekomplex des Kadettenkorps (heutiges Kreis-krankenhaus) sowie einen Teich am Stadtstadion. Zusammen mit den Gartenbauarbeiter kümmerte sich Simoni auch um Rawiczer Nekropolen. Nach seinem Eintritt in den verdienten Ruhestand verlass er Rawicz 1938.

Einrichtung der „Stadtpromenade“, wie man einmal die Ringparkanlage nannte, leistete einen Beitrag zur Erhöhung der Attraktivität vom benachbarten Gebiet. Das machte das Gebiet der ehemaligen Vorstädte konkurrenzfähig sogar gegen den Markt oder die repräsentativen Hauptstraßen. In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts wurden die Bauarbeiten entlang des Innenstadt umschließenden Grüngürtels begonnen; Es entstanden neue Objekte der öffentlichen Einrichtungen (die Schulgebäude, Sitze der lokalen Selbstverwaltung), Villen der Rawitscher Prominenten, 4-5-stöckige „Metropolismietshäuser“, große Betriebe, wie zum Beispiel Dampfmaschine, Gaswerke, Maschinenfabrik, sowie Orte der Religionsausübung – die Synagoge und, Anfang des 20. Jahrhunderts, neogotische katholische Pfarrkirche. Die deutschen Namen von neuen Parallelstraßen zur Ringparkanlage bezogen sich auf historische Vorstädte: Posener Stadtgraben (Fosa Poznańska) im Norden, Wilhelm Stadtgraben (Fosa Wilhelmowska) im Osten, Breslauer Stadtgraben (Fosa Wroclawska) im Süden, Berliner Stadtgraben (Fosa Berlińska) im Westen. An die frühere Bestimmung der Promenade erinnerten auch die Straßennamen in der direkten Innenstadt: Wallstraße ist heutige ul. Mickiewicza, hingegen die parallel zur Oststrecke der Promenade verlaufende Mauerstraße heißt heute ul. Piotra Skargi.

Die Ringparkanlage wurde zu eines der wichtigsten Symbole der Stadt, die ihre Marke seit über 100 Jahren bauen. Die Bedeutung der Stadtsymbole als den Kultur- und gleichzeitig kulturschaffenden Raum beschränkt sich nicht nur auf die Rückstände der Abwehrwälle, die zurzeit vor allem eine Erholungsfunktion erfüllen. Jeder Spaziergang durch grüne Alleen ist ebenfalls einmaliges Unterricht der Lokalgeschichte, die in den benachbarten Objekten oder auf den Grünflächen gelegenen Denkmälern geschrieben wird. Nächstes Unterricht dieser Art sind Rawiczer archivalische Postkarten, die als populäre thematische Motive eben die Ringparkanlage und ihre Umgebung darstellten.

Bevor aus Rawitsch erste Ansichtskarte mit Landschaft der Promenade geschickt wurde, kam über eine halbe Milliarde der Postkarten in Umlauf in der ganzen Europa. In den 60er-Jahren des 19. Jahrhunderts waren die einheitlichen gelben Korrespondenzkarten (auch Postblätter genannt) der Post der Österreichisch-Ungarischen Monarchie mit keinen Abbildungen verziert. Etwa 1870 wurden sie in den Verkehr in der Schweiz, in Frankreich, Luxemburg und Preußen gebracht. Während des französisch-preußischen Kriegs trug der prosaische Mangel an Briefumschlägen und Briefpapier zur Verbreitung dieser Korrespondenzform unter den Soldaten bei. Für sie wurden erste Postkarten – Karten mit Abbildungen – entworfen. Diese stellten u. a. die Zierleisten mit pflanzlichen oder militärischen Motiven dar. Im Laufe der Zeit waren das auch Ansichten der Sehenswürdigkeiten, Landschaften, Hotels, Gaststätten, des Panoramas von Ortschaften, der Reproduktionen von bekannten Kunstwerken. Unter den Ideengebern und ersten Entwerfern der Postkarten erwähnt man: Dr. Emanuel Herrmann aus der Militärakademie in Wiener Neustadt, deutschen Buchhändler August Schwartz, Leon Besnardeau aus Frankreich, Generalpostmeister des Deutschen Reiches Heinrich von Stephan. Ursprünglich war die ganze

Rückseite für sog. zweite Anschrift und eine Briefmarke vorgesehen, hingegen die Ansicht und der Korrespondenztext waren auf der Vorderseite platziert. Erst 1905 wurden die Regeln geändert, indem die ganze Seite für ein graphisches Motiv vorgesehen wurde.

Ursprünglich erweckte die neue Postleistung Zweifel oder sogar Abneigung mancher gesellschaftlichen Kreisen in Bezug auf mangelnde Einhaltung von Vertraulichkeit des Inhalts. Doch schon an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert ergriff fast ganze Europa die Mode, Postkarten zu senden, aber auch zu sammeln. Einen großen Einfluss darauf hatte u. a. Entwicklung des Tourismus. 1900 wurden über 3 Milliarden der Postkarten auf dem alten Kontinent versandt. In vielen Ländern entstanden die Vereine der sich zusammenschließenden Verleger und Sammler, die Ausstellungen und Auktionen veranstalteten. 1899 fand Internationale Ansichtskartenausstellung in Nizza und I. Slawische Ausstellung der Illustrierten Postkarten in Krakau statt. Ein Jahr später entstand Internationale Vereinigung der Postkartensammler [Postkartenliebhaber] Europas. Die in den Massenaufgaben gedruckten Postkarten sowie unikale Miniaturwerke der graphischen Kunst gerieten in Hände der Korrespondenten und Sammler. Man führte sie in der Holzschnitt, im Kupferstich, als ein- oder mehrfarbigen Steindruck und, etwas später, als Lichtdruck aus. Jede Postkarte besaß ihren einzigartigen Reiz.

Die Hersteller und Verleger der Rawitscher Vorkriegsansichtskarten waren große, renommierte deutsche graphische Betriebe mit den Sitzen in Breslau, Posen, Dresden, Leipzig, Magdeburg, Berlin sowie München. Keine kleinere editorische Meisterschaft bewiesen die Lokalverleger – die Deutschen, und später auch Polen, Besitzer der Buchhandlungen, Schreibwarengeschäfte, Fotobetriebe, Presseredaktionen. Unter den einheimischen Verlegern besaßen den größten Verlags-erwerb: Buchhändler Julius Urbitsch, Kurt Stephan, Otto Kleist, Albert Kleinert, August Bechert, Edmund Beran, Verleger der „Rawitscher Zeitung“ – R. F. Frank, Paul Scholz sowie Ignacy Mrówczyński, der in der Lokalpresse für sein berühmtes Ge-schäft „Globus“ als: „das größte Leder-, Galanterie- und Luxuswarengeschäft“ werbte und Franciszek Piasecki – Besitzer von dem „Schulmarkt“. Am Anfang des 20. Jahrhunderts gehörte Rawitsch zur großpolnischen Ortschaften mit der größten Anzahl thematischen Ansichtskarten, die den städtischen Raum und wichtigste Objekte illustrierten. Das war u. a. mit Funktionen der Garnison und Präsenz großer Anzahl der Soldaten in der Stadt verbunden, die immer wieder die Postdienstleistungen nutzten. Gleichzeitig waren die Illustrationen auf den Postkarten eine perfekte Form der Förderung der Ortschaft, bestimmter Orten, touristischer Attraktionen, der Hotel- und Restaurantobjekte oder Unternehmen.

Alle Postkarten, welcher Reproduktionen in dem vorliegenden Album dargestellt werden, stammen aus privaten Sammlungen von Rawitscher Maciej Formanowicz – dem langjährigen Sammler von Raviciana. Sie sind ein Teil der umfangreichen thematischen Sammlung, die über 900 Karten mit Ansichten von Rawicz und anderen Ortschaften aus dem Rawiczter Landkreisgebiet zählt. Ein Teil von der Sammlung konnte man sich in einer 2014 organisierten Ausstellung ansehen, manche Ansichtskarten wurden im Rahmen der Bearbeitungen zum Thema Region sowie in der Lokalpresse veröffentlicht. Chronologischer Rahmen der im Album gesammelten Materialien ist der Zeitraum von den 90er-Jahren des 19. Jahrhunderts (älteste Postkarten mit Ansichten von Rawitsch) bis den 40er-Jahren des 20. Jahrhunderts. In der Darstellung wurde topographische Reihenfolge bewahrt – die „Postkarten-Wanderung“ führt entlang des ganzen Umkreise der Ringparkanlage, beginnt und endet auf der westlichen Seite der Ringparkanlage, am Ort, wo einmal Berliner Tor und die Denkmäler der deutschen Kaiser errichtet wurden und jetzt das Denkmal des polnischen Soldaten steht. Alle Reproduktionen enthalten kurze Beschreibungen (Originaltitel/seine Übersetzung in deutscher Sprache oder Bildunterschriften mit den heutigen Ortsnamen, die Verlegernamen, historische Informationen, Datum der Ausgabe oder der Korrespondenz, Daten über Korrespondenz).

Maciej Formanowicz, Marta Hamielec

Rawitsch.

Rawicz.

Verlag: DIOR AMA [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914 r.

Karta pocztowa z widokiem zachodniego fragmentu plant, przy skrzyżowaniu obecnej ulicy Marszałka J. Piłsudskiego i Wałów Kościuszki. Na przełomie XIX i XX wieku była to reprezentacyjna Promenada Cesarska z ustawionym w 1898 roku pomnikiem króla Prus i cesarza niemieckiego Wilhelma I Hohenzollerna.

Rawicz.

Publisher: DIOR AMA. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation.

It presents the western part of Planty, near the crossroad of Marszałka J. Piłsudskiego and Wały Kościuszki Streets. At the turn of the 20th century, it was the prominent Imperial Promenade. In 1898, the monument to Wilhelm I, the King of Prussia and German Emperor, stood here.

Rawitsch.

Verlag: DIOR AMA, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1914.

Die Postkarte mit Ansicht vom Westteil der Ringparkanlage, an der Kreuzung heutiger Marszałka J. Piłsudskiego und Wały Kościuszki. An der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert war das eine repräsentative Kaiserpromenade mit 1898 errichtete Denkmal vom König der Preußen und deutschen Kaiser Wilhelm I.

**Gruss aus Rawitsch. Kaiser Wilhelm I. Denkmal mit Promenade.
Pozdrowienia z Rawicza. Cesarz Wilhelm I. Pomnik z promenadą.**

Verlag: A. Bechert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 23.10.1903.

Karta pocztowa ręcznie podkolorowana, z widokiem pomnika Wilhelma I oraz zabudowaniami wzdłuż Berliner Stadtgraben (obecnie Wały T. Kościuszki).

Greetings from Rawicz. Wilhelm I Emperor. A monument and the Promenade.

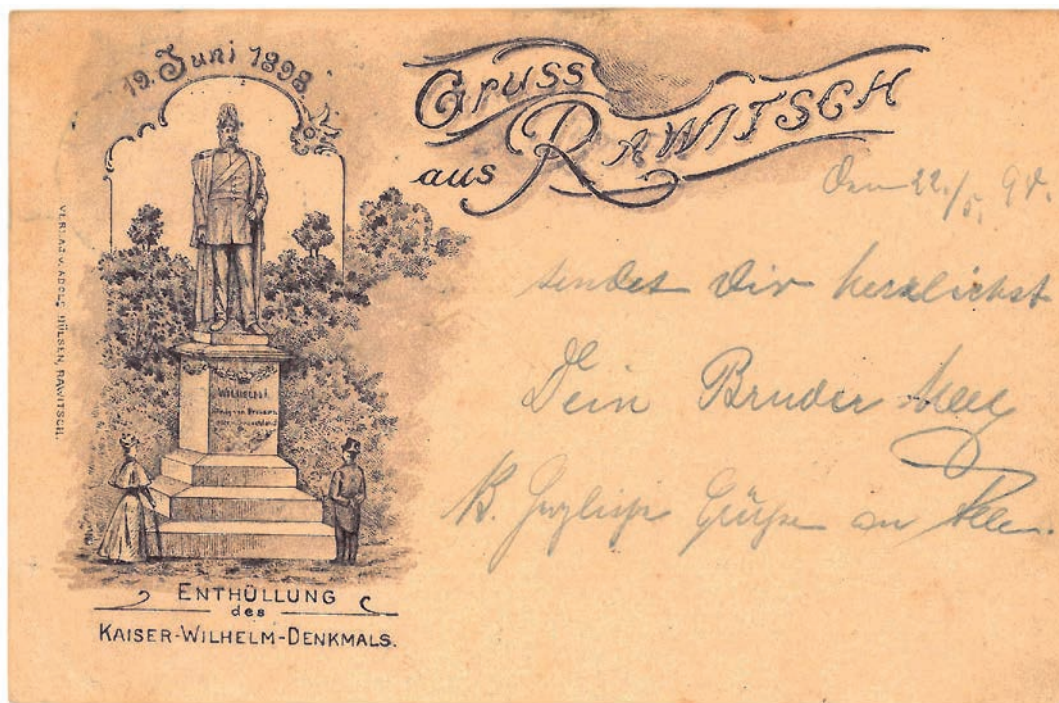
Publisher: A. Bechert, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 23, 1903.

A hand painted postcard depicts the monument to Wilhelm I and buildings along Berliner Stadtgraben, currently Wały T. Kościuszki Street.

Gruss aus Rawitsch. Kaiser Wilhelm I. Denkmal mit Promenade.

Verlag: A. Bechert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 23.10.1903.

Mit der Hand untermalte Postkarte mit Ansicht des Denkmals von Wilhelm I. und der Räumlichkeiten entlang des Berliner Stadtgrabens (heutige Wały T. Kościuszki).

Gruss aus Rawitsch / Enthüllung Kaiser-Wilhelm-Denkmal / 19. Juni 1898.

Pozdrowienia z Rawicza. Odsłonięcie pomnika cesarza Wilhelma / 19 czerwca 1898.

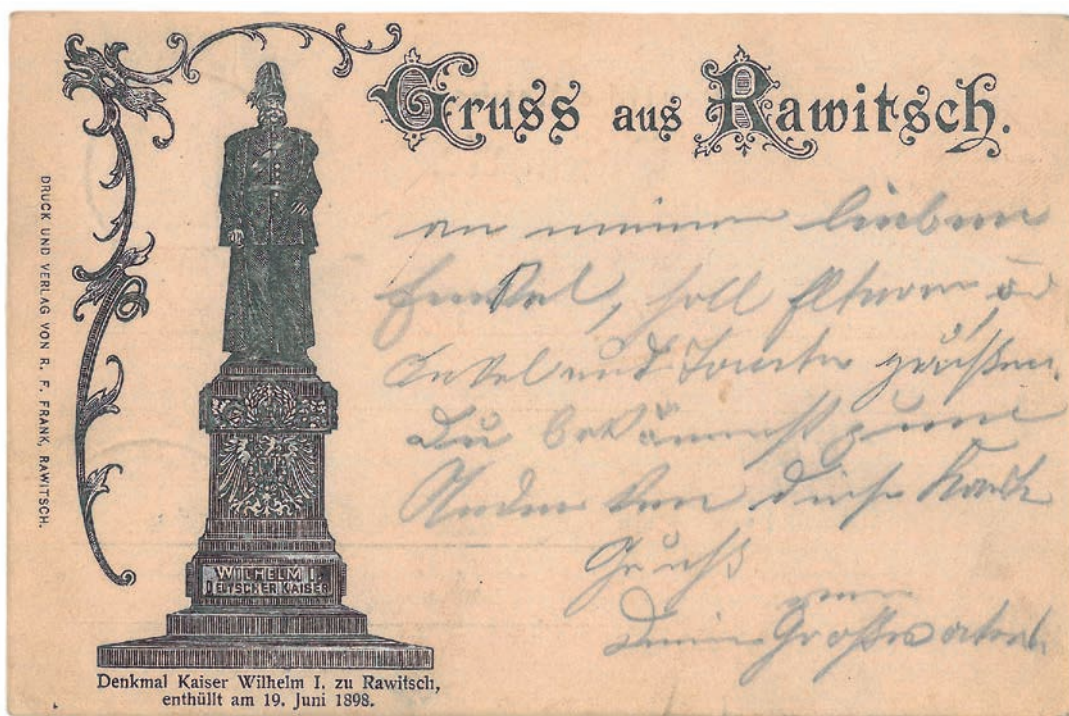
Verlag: Adolf Hulsen, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 22.06.1898.

Greetings from Rawicz. The unveiling of the monument to Wilhelm I Emperor / June 19, 1898.

Publisher: Adolf Hulsen, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 22, 1898. It has a long address.

Gruss aus Rawitsch / Enthüllung Kaiser-Wilhelm-Denkmal / 19. Juni 1898.

Verlag: Adolf Hulsen, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 22.06.1898.

Gruss aus Rawitsch. Denkmal Kaiser Wilhelm I zu Rawitsch enthüllt am 19. Juni 1898.

Pozdrowienia z Rawicza. Pomnik cesarza Wilhelma I w Rawiczu, odsłonięty 19 czerwca 1898 roku.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.06.1898.

Greetings from Rawicz. The monument to Wilhelm I Emperor, unveiled on June 19, 1898.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 18, 1898. It has a long address.

Gruss aus Rawitsch. Denkmal Kaiser Wilhelm I zu Rawitsch enthüllt am 19. Juni 1898.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.06.1898.

Rawitsch.

Rawicz.

Verlag: A. Bechert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, bez znaczka, stempel z datą 27.05.1902.

Fragment Promenady Cesarskiej z pomnikiem Wilhelma I. Na karcie pocztowej, oprócz pejzażu plant, widoczne są motywy heraldyczne: herb miasta Rawicza oraz godło Królestwa Prus.

Rawicz.

Publisher: A. Bechert, Rawicz. That postcard was put into circulation. It has a long address and does not have a stamp. Postmarked on May 27, 1902.

A part of Imperial Promenade and the monument to Wilhelm I Emperor. Apart from Planty, it is possible to notice heraldic elements, such as a coat of arms of Rawicz and an emblem of Kingdom of Prussia.

Rawitsch.

Verlag: A. Bechert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, keine Briefmarke, Poststempel vom 27.05.1902.

Ein Fragment der Kaiserpromenade mit dem Denkmal vom Kaiser Wilhelm I. Auf der Postkarte sind, außer der Ringparkanlagelandschaft, heraldische Motive zu erkennen: Wapen der Stadt Rawitsch und Wahrzeichen des Königreichs Preußen.

Gruss aus Rawitsch. Kaiser Wilhelm Denkmal mit Promenade.

Pozdrowienia z Rawicza. Pomnik cesarza Wilhelma z promenadą.

Verlag: Oscar Sok, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 13.12.1903.

Karta pocztowa przedstawiająca fragment Promenady Cesarskiej (zachodni odcinek plant), ozdobiona motywami heraldycznymi: herbem miasta Rawicza, herbem Cesarstwa Niemieckiego oraz secesyjnym motywem winorośli.

Greetings from Rawicz. The monument to Wilhelm I Emperor and the Promenade.

Publisher: Oscar Sok, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 13, 1903.

It has a long address.

The postcard depicts a part of the Imperial Promenade (the western part of Planty). It is decorated with heraldic elements: a coat of arms of a Rawicz, a coat of arms of German Empire and an Art Nouveau motif of vines.

Gruss aus Rawitsch. Kaiser Wilhelm Denkmal mit Promenade.

Verlag: Oscar Sok, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 13.12.1903.

Die Postkarte stellt ein Fragment der Kaiserpromenade (westliche Strecke von der Ringparkanlage) dar, wird mit heraldischen Motiven verziert: mit dem Wappen der Stadt Rawitsch, dem Wappen des Deutschen Kaiserreichs sowie mit dem Jugendstilmotiv eines Weinstocks.

Rawitsch. Kaiser Wilhelm-Denkmal.

Rawicz. Pomnik cesarza Wilhelma.

Verlag: M. Danitz [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 7,5 Pfennig, stempel z datą 3.05.1918.

Karta pocztowa z panoramicznym widokiem zachodniego odcinka plant – Promenady Cesarskiej z pomnikiem Wilhelma I, ozdobiona niemieckimi motywami patriotycznymi: flagami państw Trójprzymierza, Krzyżem Żelaznym i liściem dębu – starogermańskiego symbolu męstwa i odwagi.

Rawicz. The monument to Wilhelm I Emperor.

Publisher: M. Danitz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 7,5 Pfennig, postmarked on May 13, 1918. The postcard shows a panorama of the western part of Planty, i.e. the Imperial Promenade and the monument to Wilhelm I. It is decorated with German patriotic elements: flags of Triple Alliance members, dodac the – the Iron Cross and an oak leaf – an old German symbol of the courage.

Rawitsch. Kaiser Wilhelm-Denkmal.

Verlag: M. Danitz, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 7,5 Pfennig, Poststempel vom 3.05.1918.

Die Postkarte mit einem Panoramablick der westlichen Strecke von der Ringparkanlage – der Kaiserpromenade mit dem Denkmal vom Kaiser Wilhelm I. Die Postkarte wurde mit den deutschen patriotischen Motiven verziert: mit den Flaggen der Dreibundstaaten, mit dem Eisernen Kreuz und Eichenblatt – altgermanischem Symbol der Tapferkeit und Mut.

Rawitsch. Denkmal Kaiser Wilhelm I. Kanonen-Ecke. Denkmal Kaiser Friedrich III.
Rawicz. Pomnik cesarza Wilhelma I. Naroźnik z moździerzem. Pomnik cesarza Fryderyka III.

Verlag: A. Fabian & Co., Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 19.11.1905.
 Naprzeciwko pomnika Wilhelma I ustawiono monument upamiętniający jego następcę – cesarza Fryderyka III. Obaj władcy zjednoczonych Niemiec zmarli w 1888 roku.

Rawicz. The monument to Wilhelm I Emperor and a mortar. The monument to Frederick III, German Emperor.
 Publisher: A. Fabian & Co., Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 19, 1905. The idea to commemorate the successor of Wilhelm I Emperor, i.e. Frederick III Emperor, emerged in Rawicz. Due to that, the monument to Frederick III Emperor stood opposite the monument to Wilhelm I Emperor. Both emperors of died in 1888.

Rawitsch. Denkmal Kaiser Wilhelm I. Kanonen-Ecke. Denkmal Kaiser Friedrich III.
 Verlag: A. Fabian & Co., Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 19.11.1905.
 Gegenüber dem Denkmal vom Kaiser Wilhelm I. stellte man ein Monument zur Erinnerung an seinen Nachfolger – den Kaiser Friedrich III. Beide Herrscher des vereinten Deutschlands sind im Jahre 1888 gestorben.

Rawicz. Pomnik Powstańców i Wojaków.

Wydawca: Ignacy Mrówczyński, Rawicz, karta z obiegu pocztowego, bez znaczka, stempel z datą 16.08.1930.

Pomnik Powstańców i Wojaków, nazywany również Pomnikiem Powstańca Wielkopolskiego lub Żołnierza Polskiego, został ustawiony w 1926 roku na miejscu usuniętego pomnika Wilhelma I.

Rawicz. The monument to Insurgents and Soldiers.

Publisher: Ignacy Mrówczyński, Rawicz. That postcard was put into circulation, postmarked on August 16, 1930.

It does not have a stamp. In 1926, the monument to Insurgents and Soldiers (also: the monument to Insurgents of Wielkopolska or monument to Polish Soldier) replaced the monument to Wilhelm I Emperor.

Rawicz. Denkmal der Aufständischen und Kämpfer.

Verlag: Ignacy Mrówczyński, Rawicz, eine Postkarte aus dem Postumlauf, keine Briefmarke, Poststempel vom 16.08.1930.

Das Denkmal der Aufständischen und Kämpfer, auch Denkmal des Großpolnischen Aufständischen (Pomnik Powstańca Wielkopolskiego) oder Denkmal des Polnischen Soldaten (Pomnik Żołnierza Polskiego) genannt, wurde 1926 an der Stelle vom Wilhelm I.-Denkmal errichtet.

RAWICZ. (Wlkp.). Pomnik „Żołnierza Polskiego”. RAWICZ. Monument du Soldat Polonais.

Rawicz. (Wlkp.) Pomnik „Żołnierza Polskiego”.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, karta bez obiegu pocztowego, lata 30. XX wieku.

Monument został zaprojektowany przez poznańską rzeźbiarkę Marię Kazimierę Pajzderską, w całości wykonany z piaskowca przez firmę kamieniarsko-rzeźbiarską Stefana Ballenstedta z Poznania.

Rawicz. (Wielkopolskie voivodeship) The monument to “Polish Soldier”.

Publisher: Franciszek Piasecki, “Bazar Szkolny”, Rawicz. That postcard was published at the turn of 1930 and was not put into circulation.

It was designed by Maria Kazimiera Pajzderska, a sculptor from Poznań. The monument was built by stone and sculpture company from Poznan, charged by Stefan Ballenstedt. It is made of sandstone.

Rawicz. (Woiwodschaft Wielkopolskie). Denkmal des „Polnischen Soldaten”.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, eine Postkarte ohne den Postumlauf, die 30er-Jahre des 20. Jhs.

Das Monument wurde von der Poznaner Bildhauerin Maria Kazimiera Pajzderska entworfen, und von dem Stefan Ballenstedts Steinmetz- und Bildhauerbetrieb aus Poznań vollständig aus Sandstein ausgeführt.

Pomnik Żołnierza Polskiego w Rawiczu.

Fotograficzna karta pocztowa z widokiem przedwojennego Pomnika Żołnierza Polskiego z umieszczonym na cokole napisem „Za wolność”.

Na odwrocie karty podpis: „Pomnik Nieznanego Żołnierza”.

Brak informacji o wydawcy i autorze.

The monument to Polish Soldier in Rawicz.

A photo-postcard presenting prewar monument to Polish Soldier, with the inscription on the plinth: “For Freedom”.

On the back of the postcard, there is an inscription:

“The monument to Unknown Soldier”.

The publisher and authors are not known.

Das Denkmal des Polnischen Soldaten in Rawicz.

Eine fotografische Postkarte mit Ansicht des Vorkriegsdenkmals des Polnischen Soldaten mit einer Aufschrift: „Für die Freiheit” auf dem Sockel.

Auf der Rückseite der Postkarte befindet sich ein Untertitel: „Das Denkmal des Unbekannten Soldaten”. Keine Angaben über den Herausgeber und Autoren.

Rawitsch. Am Berliner Stadtgraben.

Rawicz. Przy Berliner Stadtgraben.

Verlag: Kurt Stephan, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, stempel z datą 21.12.1940.

Niemiecka karta pocztowa z serii widokówek wydanych w okresie II wojny światowej, przedstawiająca miejsce na plantach, w którym stał pomnik Żołnierza Polskiego, zniszczony przez hitlerowców na przełomie 1939 i 1940 roku.

Rawicz. Along Berliner Stadtgraben.

Publisher: Kurt Stephan, Rawicz. That postcard was put into circulation, postmarked on December 21, 1940.

It is a German postcard, from a series of similar ones published during World War II. That postcard depicts a place, where the monument to Polish Soldier was situated, until the turn of 1940. Then, it was destroyed by Nazis.

Rawitsch. Am Berliner Stadtgraben.

Verlag: Kurt Stephan, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Poststempel vom 21.12.1940.

Deutsche Postkarte aus der Serie von den während des Zweiten Weltkriegs herausgegebenen Ansichtskarten. Sie stellt einen Ort auf der Ringparkanlage dar, wo das Denkmal des Polnischen Soldaten stand, das um die Wende des Jahres 1939/1940 von den Nationalsozialisten zerstört wurde.

Rawitsch. Kaiserpromenade mit Synagoge.

Rawicz. Promenada Cesarska z synagoga.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 28.04.1912.

Karta pocztowa z widokiem rawickiej synagogi, która była usytuowana przy zachodniej części plant, po wewnętrznej stronie, na miejscu obecnego parkingu miejskiego.

Rawicz. The Imperial Promenade and a synagogue.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 28, 1912.

That postcard presents a synagogue in Rawicz that was located in western part of Planty, on the internal side. Nowadays, there is a city parking here.

Rawitsch. Kaiserpromenade mit Synagoge.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 28.04.1912.

Die Postkarte mit Ansicht der Synagoge, die sich an dem Westteil der Ringparkanlage, auf der inneren Seite, an der Stelle des heutigen städtischen Parkplatzes befand.

Synagoga.

Był to obiekt wzniesiony w stylu orientalnym, według projektu śląskiego architekta Georga Boettgera, użytkowany przez lokalną społeczność żydowską od 1889 do 1923 roku. W kwietniu 1941 roku synagoga została zniszczona przez hitlerowców. Fotografia wykonana na początku XX wieku. Autor nieznany.

Synagoge.

It was a building in oriental style, built according a project of Georg Boettger, an architect from Śląskie Voivodeship. Local Jewish community could pray in the synagogue between 1889 and 1923. In April 1941, it was blown up by Nazis. The photo was taken at the beginning of the 20th century, by an unknown author.

Synagoge.

Das Objekt wurde im orientalischen Stil, nach Entwurf von schlesischen Architekten Georg Boettger gebaut, genutzt von lokaler jüdischen Gemeinschaft vom 1889 bis 1923. Im April 1941 wurde die Synagoge von den Nationalsozialisten in die Luft gesprengt. Die Fotografie wurde am Anfang des 20. Jhs. aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Rawitsch. Höhere Privatmädchenschule.

Rawicz. Prywatna wyższa szkoła dla dziewcząt.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, 2 znaczki o nominale 5 Pfennig, stempel z datą 25.09.1910.

Gmach niemieckiej prywatnej szkoły żeńskiej wzniesiony w drugiej połowie XIX wieku, przy północno-zachodnim narożniku plant, w sąsiedztwie synagogi. Szkoła funkcjonowała z przerwami prawdopodobnie do 1945 roku.

Rawicz. A private high school for girls.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Each stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 25, 1910. The building of a German high school for girls was constructed in the second half of 19th century, near the north-west corner of Planty, next to the synagogue. It is believed that school had been functioning, with some brakes, till 1945.

Rawitsch. Höhere Privatmädchenschule.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, zwei 5-Pfennig-Briefmarken, Poststempel vom 25.09.1910.

Das Gebäude der deutschen privaten Mädchenschule wurde im zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts, an der nordwestlichen Ecke der Ringparkanlage, in der Nachbarschaft der Synagoge gebaut. Die Schule war mit Unterbrechungen wahrscheinlich bis 1945 geöffnet.

Rawitsch. Höhere Mädchenschule.

Rawicz. Prywatna wyższa szkoła dla dziewcząt.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 22.08.1904.

Gmach niemieckiej, prywatnej szkoły żeńskiej, założonej przez dr Marię Mahler. Widok budynku przed rozbudową, dokonaną na początku XX wieku. Obecnie obiekt jest siedzibą Starostwa Powiatowego w Rawiczu.

Rawicz. A private high school for girls.

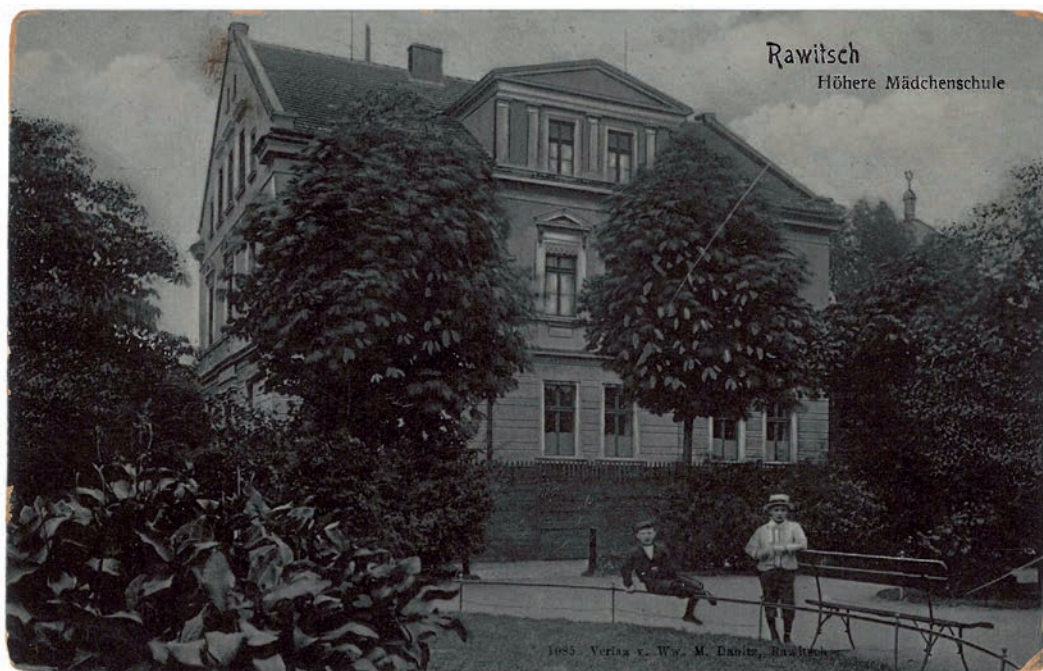
Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 22, 1904.

The postcard shows a building of German, private school for girls, established by dr Maria Mahler. One can see here a building before its extension, made at the beginning of the 20th century. Nowadays, there is a headquarters of poviat's office.

Rawitsch. Höhere Mädchenschule.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 22.08.1904.

Das Gebäude der von Dr. Maria Mahler gegründeten privaten Mädchenschule. Die Ansicht des Gebäudes vor dem Ausbau, die am Anfang des 20. Jahrhunderts ausgeführt wurde. Heute ist das Objekt der Sitz vom Landratsamt in Rawicz.

Rawitsch. Höhere Privatmädchenschule.

Rawicz. Prywatna wyższa szkoła dla dziewcząt.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 10 Pfennig, stempel z datą 2.10.1908.

Rawicz. A private high school for girls.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 10 Pfennig, postmarked on October 2, 1908.

Rawitsch. Höhere Privatmädchenschule.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 10 Pfennig, Poststempel vom 2.10.1908.

Rawitsch. Kaiserpromenade.

Rawicz. Promenada Cesarska.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, stempel nieczytelny.

Karta pocztowa z panoramą Promenady Cesarskiej – zachodniego odcinka plant i Berliner Stadtgraben, czyli współczesnych Wałów T. Kościuszki, od strony gmachu Gimnazjum Królewskiego (obecnie Szkoły Podstawowej nr 3).

Rawicz. The Imperial Promenade.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. A postmark is illegible.

The postcard shows the panorama of the Imperial Promenade – the western part of Planty, and Berliner Stadtgraben, i.e. current Wały T. Kościuszki Street. It is a view from the Royal Gymnasium, being currently the Primary School no. 3.

Rawitsch. Kaiserpromenade.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Karte aus dem Postumlauf, Poststempel unleserlich.

Postkarte mit der Panoramaansicht der Kaiserpromenade – der westlichen Strecke der Ringparkanlage und des Berliner Stadtgrabens also heutige Wały Tadeusza Kościuszki, von der Seite des Gebäudes vom Königlichen Gymnasium (Gimnazjum Królewskie) (heute Grundschule Nr. 3).

Rawitsch. Am Berliner Stadtgraben.

Rawicz. Przy Berliner Stadtgraben.

Verlag: Max Klass, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914 r.

Widok zabudowań usytuowanych wzdłuż zachodniego odcinka plant i ulicy Berliner Stadtgraben (obecnie Wały T. Kościuszki), z gmachem dawnego Gimnazjum Królewskiego na dalszym planie. Na pierwszym planie widoczne są fragmenty szyldów reklamowych fabryki mięsnej Alberta Scholza – producenta słynnych kiełbasek rawickich.

Rawicz. Along Berliner Stadtgraben.

Publisher: Max Klass, Rawicz. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation.

A view of building along the western part of Planty and Berliner Stadtgraben (currently Wały T. Kościuszki Street). On the background, one can see a former Royal Gymnasium. On the foreground, however, there are signs of a meat factory of Albert Scholz. Famous sausages from Rawicz were produced here.

Rawitsch. Am Berliner Stadtgraben.

Verlag: Max Klass, Rawitsch, eine Karte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1914.

Ansicht der entlang des westlichen Teils der Ringparkanlage und des Berliner Stadtgrabens (heute Wały T. Kościuszki) gelegenen Räumlichkeiten mit Gebäude des ehemaligen Königlichen Gymnasiums im Hintergrund. Im Vordergrund sind die Fragmente der Werbeschilder der Fleischfabrik von Albert Scholz – dem Produzenten der berühmten Rawitscher Würstchen – zu erkennen.

Gruss aus Rawitsch (Posen).
Pozdrowienia z Rawicza (Poznań).

Verlag: G. Forster, Dresden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 23.02.1909.

Istniejący budynek, obecnie mieszkalny, przy Wałach T. Kościuszki. Na początku XX wieku mieściło się w nim Chrześcijańskie Hospicjum, później katolickie schronisko młodzieżowe.

Greetings from Rawicz (Poznań).

Publisher: G. Forster, Dresden. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on February 23, 1909.

That building, currently a residential one, is situated at Wały T. Kościuszki street. At the beginning of the 20th century there was a Christian Hospice, then – a catholic hostel for teenagers.

Gruss aus Rawitsch (Posen).

Verlag: G. Forster, Dresden, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 23.02.1909.

Bestehendes Gebäude, heute bewohnbar, an Wały Tadeusza Kościuszki. Am Anfang des 20. Jahrhunderts war dort Christliches Hospiz, dann katholische Jugendherberge angesiedelt.

**Rawitsch.
Kaiserpromenade
mit Gymnasium.
Rawicz.
Promenada
Cesarska z gimnazjum.**

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 26.10.1903.

Ceglany gmach dawnego pruskiego Gimnazjum Królewskiego (obecnie siedziba Szkoły Podstawowej nr 3) zamykał przestrzeń promenady od strony północnej. Szkoła została założona w 1853 roku, uczęszczała do niej przede wszystkim niemiecka młodzież protestancka. Od 1902 roku lekcje odbywały się w nowo wybudowanym gmachu przy Promenadzie Cesarskiej, wcześniej w budynku przy zborze ewangelickim.

Rawicz. An Imperial Promenade and Gymnasium.

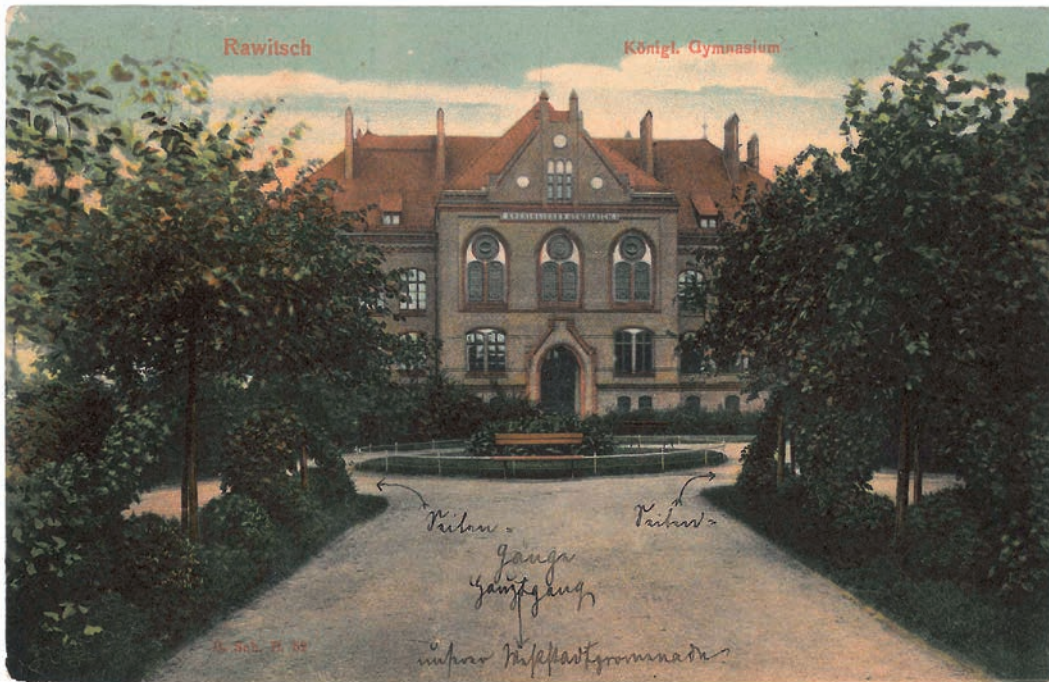
Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 26, 1903. It has a long address.

A brick building of Prussian Royal Gymnasium (a current headquarters of Primary School no. 3), was located at the northern end of the Imperial Promenade. The school was established in 1853. Among students there were a majority of German protestant teenagers. Since 1902, lessons were carried out in a new building, nearby the Imperial Promenade. Earlier, students had been learning in a building, situated next to protestant church.

Rawitsch. Kaiserpromenade mit Gymnasium.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 26.10.1903.

Das Ziegelgebäude des früheren preußischen Königlichen Gymnasiums (heutiger Sitz der Grundschule Nr. 3) schloss den Raum der Promenade nördlich. Die Schule wurde 1853 gegründet, vor allem besuchte sie evangelische Jugend. Seit 1902 fanden die Unterrichtsstunden in einem neuen Gebäude an der Kaiserpromenade statt, früher in einem Bauwerk an der evangelischen Kirche.

Rawitsch. Königl. Gymnasium.
Rawicz. Gimnazjum Królewskie.

Verlag: B. Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 20.06.1907.

Rawicz. Royal Gymnasium.

Publisher: B. Scholz, Wroclaw. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 20, 1907.

Rawitsch. Königl. Gymnasium.

Verlag: B. Scholz, Breslau, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 20.06.1907.

Rawitsch. Königl. Gymnasium.

Rawicz. Gimnazjum Królewskie.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914 r.

Rawicz. Royal Gymnasium.

Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation.

Rawitsch. Königl. Gymnasium.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Karte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1914.

**Gruss aus Rawitsch. Königliches Gymnasium.
Pozdrowienia z Rawicza. Gimnazjum
Królewskie.**

Verlag: Max Brauns, Berlin [wydawca], karta z obiegu pocztowego, korespondencja w języku polskim, stempel z datą: 14.07.1906.

Greetings from Rawicz. Royal Gymnasium.

Publisher: Max Brauns, Berlin. That postcard was put into circulation. Correspondence in Polish. Postmarked on July 14, 1906.

**Gruss aus Rawitsch. Königliches
Gymnasium.**

Verlag: Max Brauns, Berlin, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Korrespondenz auf Polnisch, Poststempel vom 14.07.1906.

Rawicz. Gimnazjum.

Wydawca: Ignacy Mrówczyński, Rawicz, karta bez obiegu pocztowego, lata 30. XX wieku.

W kwietniu 1920 roku w gmachu Królewskiego Gimnazjum uruchomiono szkołę polską – Gimnazjum Państwowe o profilu humanistycznym, początkowo przeznaczone dla chłopców, od 1930 r. funkcjonujące jako placówka koedukacyjna.

Rawicz. Gymnasium.

Publisher: Ignacy Mrówczyński, Rawicz. That postcard was published at the turn of 1930 and was not put into circulation.

In April, 1920 a Polish school – State Gymnasium – replaced Royal Gymnasium. Its curriculum focused on humanities. Originally, it was a school for boys; since 1930 – coeducational.

Rawicz. Das Gymnasium.

Verlag: Ignacy Mrówczyński, Rawicz, eine Postkarte ohne den Postumlauf, die 30er-Jahre des 20. Jhs.

Im April 1920 wurde im Gebäude des Königlichen Gymnasiums eine polnische Schule eingerichtet – Staatliches Gymnasium mit humanistischem Profil – die am Anfang für Jungen bestimmt war, seit 1930 funktionierte als eine koedukative Einrichtung.

Rawicz. (Wlkp.). Gimnazjum Państwowe.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, karta bez obiegu pocztowego, lata 30. XX wieku.

Karta pocztowa z widokiem północno-zachodniego narożnika plant oraz gmachu Gimnazjum Państwowego, obecnie Szkoły Podstawowej nr 3.

Rawicz. (Wielkopolskie voivodeship). State Gymnasium.

Publisher: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz. That postcard was published ca. 1930 and was not put into circulation. That postcard presents the view of the north-western corner of Planty and a building of State Gymnasium. Nowadays, this is a headquarters of Primary School no. 3.

Rawicz. (Woiwodschaft Wielkopolskie). Staatliches Gymnasium.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, eine Postkarte ohne den Postumlauf, die 30er-Jahre des 20. Jhs.

Die Postkarte mit Ansicht der nördlich-westlichen Ecke der Ringparkanlage und des Gebäudes vom Staatlichen Gymnasium, heutige Grundschule Nr. 3.

Rawitsch. Kgl. Gymnasium.

Rawicz. Gimnazjum Królewskie.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 2.05.1911.

Karta pocztowa z widokiem fasady Gimnazjum Królewskiego, czyli obecnej Szkoły Podstawowej nr 3 od strony Posener Stadtgraben, teraz Wałów Jarosława Dąbrowskiego.

Rawicz. Royal Gymnasium.

Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 2, 1911.

The postcard depicts the facade of State Gymnasium, i.e. current Primary School no. 3. A view from Posener Stadtgraben, being nowadays Wały Jarosława Dąbrowskiego Street.

Rawitsch. Kgl. Gymnasium.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 2.05.1911.

Die Postkarte mit Ansicht der Fassade des Königlichen Gymnasiums, der heutigen Grundschule Nr. 3 von der Seite Posener Stadtgraben, jetzt Wały Jarosława Dąbrowskiego.

Rawitsch. Beamtenhäuser an der Promenade.

Rawicz. Domy urzędnicze przy promenadzie.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel nieczytelny.

Secesyjne kamienice wielomieszkaniowe, wzniesione na początku XX wieku przy Posener Stadtgraben (obecnie Wały Jarosława Dąbrowskiego) należące do zasobu lokalowego Spółdzielni Mieszkaniowej

Urzędników Niemieckich. Spółdzielnia została utworzona w 1904 roku i była jedną z najstarszych tego typu instytucji w Wielkopolsce.

Rawicz. Houses of officials, along the Promenade.

Publisher is unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, a postmark is illegible.

That postcard shows Art Nouveau historic houses, built at the beginning of the 20th century, along Posener Stadtgraben (currently Wały Jarosława Dąbrowskiego Street). They were charged by the Housing Cooperative of German Officials, established in 1904. It was one of the oldest housing cooperatives in Wielkopolska Voivodeship.

Rawitsch. Beamtenhäuser an der Promenade.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel unleserlich.

Die am Anfang des 20. Jhs. gebauten Mehrfamilienmietshäuser im Jugendstil am Posener Stadtgraben (heute Wały Jarosława Dąbrowskiego), die zum Raumbestand des Deutschen Beamten-Wohnungsbau-Vereins gehörten. Der Verein wurde 1904 errichtet und war eine der ältesten Einrichtungen dieser Art in Großpolen.

Rawitsch am Posener Stadtgraben.

Rawicz, przy Posener Stadtgraben.

Verlag: Albert Kleinert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 5.08.1906.

Skrzyżowanie plant i ulicy Posener Stadtgraben. W XVII i XVIII wieku w tym miejscu była usytuowana północna brama miejska – tzw. Brama Poznańska lub Brama Poniecka.

Rawicz, along Posener Stadtgraben.

Publisher: Albert Kleinert, Rawicz. That card was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 5, 1906.

One can see here the crossroad of Planty and Posener Stadtgraben Street with. In the 17th and 18th century there was located a north town north gate, called Poznańska Gate or Poniecka Gate.

Rawitsch am Posener Stadtgraben.

Verlag: Albert Kleinert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 5.08.1906.

Die Kreuzung der Ringparkanlage und des Posener Stadtgrabens. Im 17. und 18. Jahrhundert stand an diesem Ort nördliches Stadttor – sog. Posener Tor (Brama Poznańska) oder Punitzer Tor (Brama Poniecka).

***Gruss aus Rawitsch. D. Nosk's Brauerei u. Gasthof Inhaber Theodor Rohrman's.
Pozdrowienia z Rawicza. Browar D. Noski i zajazd Teodora Rohrmana.***

Verlag: Rudolf Günther, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914 r.

Trójobrazkowa karta pocztowa przedstawia obiekty usytuowane przy skrzyżowaniu Posener Stadtgraben (obecnie Wały J. Dąbrowskiego) i Posenerstrasse (ul. Poznańska, obecnie Przyjemskiego). Na początku XX wieku funkcjonował tam jeden z czterech rawickich browarów oraz gospoda.

Greetings from Rawicz. D. Noska's brewery and Teodor Rohrman's inn.

Publisher: Rudolf Günther, Rawicz. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation.

It is a postcard, consisting of three pictures presenting buildings along the crossroad of Posener Stadtgraben (nowadays: Wały J. Dąbrowskiego Street) and Posenerstrasse (Poznańska Street, now: Przyjemskiego Street). At the beginning of the 20th century, there was located one of the four breweries in Rawicz and an inn.

Gruss aus Rawitsch. D. Nosk's Brauerei u. Gasthof Inhaber Theodor Rohrman's.

Verlag: Rudolf Günther, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1914.

Dreibildige Postkarte stellt die an der Kreuzung des Posener Stadtgrabens (heute Wały J. Dąbrowskiego) und der Posenerstraße (heutige. Przyjemskiego) gelegenen Objekte dar. Am Anfang des 20. Jhs. wurde dort eine der vier Rawitscher Brauereien und ein Gasthaus betrieben.

Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Rawicz. Przy Posener Stadtgraben.

Verlag: Kurt Stephan, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, 1940.

Niemiecka karta pocztowa z serii widokówek wydanych w okresie II wojny światowej, przedstawiająca obiekty usytuowane przy skrzyżowaniu Posener Stadtgraben z Posenerstrasse (obecnie Adama Olbrachta Przyjemskiego) Widoczny szyld z napisem Gaststätte Willy Reichenbach reklamował gospodę Willego Reichenbacha – jeden z najpopularniejszych lokali restauracyjnych w dawnym Rawiczu.

Rawicz. Near Posener Stadtgraben.

Publisher: Kurt Stephan, Rawicz. That postcard was published in 1940 and was not put into circulation.

It is a German postcard, from a series of similar ones published during World War II. It presents buildings situated along the crossroad of Posener Stadtgraben and Posenerstrasse (now: Adama Olbrachta Przyjemskiego Street). One can notice here a sign “Gaststätte Willy Reichenbach”. It was an advertisement of an inn of Willy Reichenbach, one of the most popular one in Rawicz then.

Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Verlag: Kurt Stephan, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, 1940 herausgegeben.

Deutsche Postkarte aus der Serie von den während des Zweiten Weltkriegs herausgegebenen Ansichtskarten, die an der Kreuzung des Posener Stadtgrabens mit der Posenerstraße gelegene Objekte (heutige Adama Olbrachta-Przyjemskiego) darstellte. Ein Schild mit der Aufschrift „Gaststätte Willy Reichenbach” warb für das Gasthaus von Willy Reichenbach – eine der populärsten Verpflegungsstätte in ehemaligem Rawitsch.

Rawitsch. Blick nach Wilhelmsgrund.

Rawicz. Widok na Sierakowo.

Verlag: Mitteldeutsche Kunstanstalt Gebr. Heberlein Zwickau i S.A. [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 23.08.1912. Karta pocztowa z panoramą dawnego Przedmieścia Poznańskiego i Sierakowa. Na pierwszym planie widoczny jest fragment północnego odcinka plant i usytuowanych wzdłuż Posener Stadtgraben (teraz Wały J. Dąbrowskiego) budynków.

Rawicz. A view of Sierakowo.

Publisher: Mitteldeutsche Kunstanstalt Gebr. Heberlein Zwickau i S.A. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 23, 1912. That postcard presents a panorama of former Poznańskie Suburbs and Sierakowo. On the foreground, there is a northern part of Planty, and buildings along Posener Stadtgraben (now: Wały J. Dąbrowskiego Street).

Rawitsch. Blick nach Wilhelmsgrund.

Verlag: Mitteldeutsche Kunstanstalt Gebr. Heberlein Zwickau und S.A., eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 23.08.1912.

Die Postkarte mit Ansicht von damaliger Posener Vorstadt und damaligem Wilhelmsgrund (heute die Ortschaft namens Sierakowo). Im Vordergrund sind ein Fragment der nördlichen Strecke der Ringparkanlage und das entlang des Posener Stadtgrabens gelegene Gebäude (jetzt Wały J. Dąbrowskiego).

Rawitsch, Promenadenpartie am Posener-Stadtgraben.

Rawicz, fragment promenady przy Posener Stadtgraben.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 1.07.1917.

Karta pocztowa przedstawiająca północny fragment plant wzdłuż obecnych Wałów J. Dąbrowskiego. Widoczne na pierwszym planie szerokie trawniki powstały na miejscu zasypanej fosy miejskiej.

Rawicz. Promenade, along Posener Stadtgraben.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 1, 1917.

The postcard presents the northern part of Planty, along current Wały J. Dąbrowskiego Street. In the foreground, one can see the lawns, that replaced the former town moat.

Rawitsch, Promenadenpartie am Posener-Stadtgraben.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 1.07.1917.

Die Postkarte stellt ein nördliches Fragment der Ringparkanlage entlang der heutigen Straße Wały J. Dąbrowskiego dar. Die im Vordergrund sichtbaren breiten Rasen entstanden an der Stelle vom zugeschütteten Stadtgraben.

Am Posener Stadtgraben mit Offiziers-Casino und Promenade. Rawitsch.

Przy Posener Stadtgraben z kasynem oficerskim i promenadą. Rawicz.

Verlag: Reinicke & Rubin, Magdeburg [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 26.05.1906.

Karta pocztowa z widokiem północnego fragmentu plant, przy obecnym Domu Katolickim.

Posener Stadtgraben, casino and the Promenade. Rawicz.

Publisher: Reinicke & Rubin, Magdeburg. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 26, 1906.

The postcard shows the northern part of Planty, nearby the present-day Catholic House.

Am Posener Stadtgraben mit Offiziers-Casino und Promenade. Rawitsch.

Verlag: Reinicke & Rubin, Magdeburg, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 26.05.1906.

Die Postkarte mit Ansicht eines nördlichen Fragments der Ringparkanlage am heutigen Katholischen Haus.

**Gruss aus Rawitsch. Casino mit Springbrunnen.
Pozdrowienia z Rawicza. Kasyno z fontanną.**

Verlag: J. Muhrwald, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 25.08.1902. Przy Posener Stadtgraben mieściło się pruskie kasyno oficerskie. Do 1938 roku wraz z ogrodem budynek stanowił własność prywatną Elżbiety Knothe-Behnisch z Berlina. Wówczas za kwotę 10 000 zł odkupiła go parafia katolicka, przeznaczając obiekt na parafialny Dom Katolicki i taką funkcję pełni on do chwili obecnej.

Greetings from Rawicz. A casino and a fountain.

Publisher: J. Muhrwald, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 25, 1902. It has a long address. Casino (Prussian one) was situated along Posener Stadtgraben. Until 1938, the building with a garden had been owned by Elżbieta Knothe-Behnisch from Berlin. Then, the catholic parish bought it for 10 000 zł. From that time, the former casino has been the Catholic House.

Gruss aus Rawitsch. Casino mit Springbrunnen.

Verlag: J. Muhrwald, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 25.08.1902. Am Posener Stadtgraben befand sich preußisches Offizierskasino des Bis 1938 befand sich das Gebäude mitsamt dem Garten im persönlichen Besitz von Elżbieta Knothe-Behnisch aus Berlin. Damals hat es eine katholische Gemeinde für den Betrag von 10 000 Zloty zurückgekauft und für Katholisches Gemeindehaus bestimmt, welche Funktion erfüllt es bisher.

Gruss aus Rawitsch. Offizier-Kasino d. Inf. Reg. No. 50.

Pozdrowienia z Rawicza. Kasyno oficerskie Regimentu Piechoty nr 50.

Brak danych wydawcy, karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1905 r.

Greetings from Rawicz. A casino of the 50th Infantry Regiment.

Publisher: unknown. That postcard was published before 1905 and was not put into circulation.

Gruss aus Rawitsch. Offizier-Kasino d. Inf. Reg. No. 50.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1905.

Offizier-Kasino. Rawitsch.
Kasyno oficerskie. Rawicz.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 19.11.1908.

Karta pocztowa przedstawiająca reprezentacyjne wnętrze głównej sali restauracyjnej pruskiego kasyna oficerskiego, obecnie budynek jest siedzibą Domu Katolickiego.

Officers' casino. Rawicz.

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 19, 1908.

The postcard depicts the prominent interior of a main restaurant room of Prussian officers' casino. Currently, the Catholic House is located there.

Offizier-Kasino. Rawitsch.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 19.11.1908.

Die Postkarte stellt repräsentativen Innenraum des Hauptrestaurantsaals des preußischen Offizierskasinos dar, heute ist das Gebäude der Sitz des Katholischen Hauses.

Offizier-Kasino. Saal.

Kasyno oficerskie. Sala.

Verlag: A. Bode, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 2.12.1908.

Karta pocztowa przedstawiająca wnętrze głównej sali restauracyjnej pruskiego kasyna oficerskiego.

Officers' casino: a room.

Publisher: A. Bode, Rawicz. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 2, 1908.

The postcard shows the interior of a main restaurant room of Prussian officers' casino.

Offizier-Kasino. Saal.

Verlag: A. Bode, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 2.12.1908.

Die Postkarte stellt Innenraum des Hauptrestaurantsaals des preußischen Offizierskasinos dar.

Rawitsch. Offizierkasino.

Rawicz. Kasyno oficerskie.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 9.06.1912.

Rawicz. Officers' casino.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 9, 1912.

Rawitsch. Offizierkasino.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 9.06.1912.

Rawitsch. Promenade mit Springbrunnen.

Rawicz. Promenada z fontanną.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Północny odcinek plant przy Posener Stadtgraben z fontanną zdobiącą skwer przed dawnym kasynem oficerskim.

Rawicz. The Promenade and a fountain.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was not put into circulation.

That postcard presents the northern part of Planty, along Posener Stadtgraben. There is also a fountain, at the garden square opposite former officers' casino.

Rawitsch. Promenade mit Springbrunnen.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Nördliche Strecke am Posener Stadtgraben mit einem Springbrunnen, der die Grünfläche vor dem damaligen Offizierskasino schmückt.

**Gruss aus Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.
 Pozdrowienia z Rawicza. Przy Posener Stadtgraben.**

Verlag: Mehner & Maas, Leipzig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 17.06.1902.
 Skwer przed dawnym pruskim kasynem oficerskim zdobiła secesyjna fontanna, ufundowana przez rodzinę Linz.

Greetings from Rawicz. Along Posener Stadtgraben.

Publisher: Mehner & Maas, Leipzig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 17, 1902.
 It has a long address. The garden square opposite former Prussian officers' casino was characterized by an Art Nouveau fountain, funded by Linz family.

Gruss aus Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Verlag: Mehner & Maas, Leipzig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 17.06.1902.
 Die Grünfläche vor dem damaligen Offizierskasino schmückte ein Springbrunnen im Jugendstil, der von der Familie Linz gestiftet wurde.

**Rawitsch.
Am Posener
Stadtgraben.
Rawicz.
Przy Posener
Stadtgraben.**

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, wydana przed 1905 r., stempel nieczytelny.

W 1926 roku Piotr Paliński, nauczyciel rawickiego Seminarium Nauczycielskiego, opisał to miejsce następująco: *Przed nami wylania się wspaniały wodotrysk, przystrojony przez miejskie ogrodnictwo, stojące pod dyrekcją kierownika Simoniego, w kwiaty i ławeczki dla spacerowiczów i ludzi pracy. Fontanna ta stoi naprzeciwko byłego pruskiego kasyna oficerskiego 50. pułku piechoty. Stąd zaczyna się wał podnosić ponad poziom miasta, aby nam od czasu do czasu ukazać leżącą poniżej, zasypaną, skanalizowaną fosę, przybraną w krzewy i drzewa ozdobne.*

Rawicz. Along Posener Stadtgraben.

Publisher: R. F. Frank. That postcard was published before 1905 and was put into circulation. It has a long address. The stamp is illegible. Piotr Paliński, lecturer of Rawicz School for Teachers, in 1926 described that place in a following way: *There is a stunning fountain here, decorated with flowers and benches, by a group town gardeners managed by Simoni. It is located opposite former Prussian officers' casino of the 50th Infantry Regiment. Here, the embankment rises above the town level. Due to that fact, it is possible to notice the moat, supplied with sewage system and decorated with ornamental bushes and trees.*

Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, herausgegeben vor 1905, Poststempel unleserlich. 1926 beschrieb Piotr Paliński, Lehrer vom Rawitscher Lehrerseminar, den Ort folgend: *Vor uns taucht hervorragende Fontäne auf, von der städtischen Gärtnerei unter der Leitung von Simoni, die mit Blumen und Bänken für die Spaziergänger und Menschen der Arbeit geschmückt wurde. Der Springbrunnen steht gegenüber dem damaligen Offizierskasino des 50. Infanterieregiments. Von hier aus beginnt eine Wälle sich über die Stadt anzuheben, um darunter liegenden, zugeschütteten, kanalisierten Graben, garniert mit Sträuchern und Zierbäumen, für uns ab und zu aufzudecken.*

Rawitsch. Promenade mit dem Springbrunnen.

Rawicz. Promenada z fontanną.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 8.06.1917.

Rawicz. The Promenade and a fountain.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 8, 1917.

Rawitsch. Promenade mit dem Springbrunnen.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 8.06.1917.

Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Rawicz. Przy Posener Stadtgraben.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914.

Rawicz. Along Posener Stadtgraben.

Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation.

Rawitsch. Am Posener Stadtgraben.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor dem Jahr 1914.

Rawitsch. Promenade mit Offizierkasino.

Rawicz. Promenada z kasynem oficerskim.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 20.03.1909.

Rawicz. The Promenade and officers' casino.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 20, 1909.

Rawitsch. Promenade mit Offizierkasino.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 20.03.1909.

Rawitsch. Posener Stadtgraben.

Rawicz. Posener Stadtgraben.

Verlag: Anstalt G m b H, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Widok zabudowań usytuowanych wzdłuż północnego odcinka plant oraz Posener Stadtgraben (obecnie Wały Jarosława Dąbrowskiego). W okazałej willi z balkonem mieszkał w okresie międzywojennym dr Waclaw Łuczkowski, pełniący do 1937 roku funkcję lekarza powiatowego.

Rawicz. Posener Stadtgraben.

Publisher: Anstalt GmbH, Wrocław. That postcard was not put into circulation.

The postcard depicts the buildings situated along the northern part of Planty and Posener Stadtgraben (present-day Wały Jarosława Dąbrowskiego Street). Dr Waclaw Łuczkowski, who had been a poviats doctor until 1937, was living in an impressive villa with a terrace during the interwar period.

Rawitsch. Posener Stadtgraben.

Verlag: Anstalt G m b H, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Blick auf das entlang der nördlichen Strecke der Ringparkanlage und des Posener Stadtgrabens (heute Wały Jarosława Dąbrowskiego) gelegene Gebäude. In prächtiger Villa mit einem Balkon wohnte Dr. Waclaw Łuczkowski in der Zwischenkriegszeit, der bis 1937 Funktion des Kreisarztes ausübte.

Rawitsch. Kathol. Kirche, Seminar, Präparanden Anstalt.

Rawicz. Kościół katolicki. Seminarium. Preparanda.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 25.10.1902.

Secesyjna litografia trójobrazkowa, z rysunkowym widokiem obiektów usytuowanych przy północnym odcinku planty.

Rawicz. Catholic church. A Teacher School. Preparanda.

(old Polish name for a type of complementary school).

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 25, 1902.

This is an Art Nouveau lithography, consisting of three pictures, presenting buildings situated along the northern part of Planty.

Rawitsch. Kathol. Kirche, Seminar, Präparandenanstalt.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 25.10.1902.

Drei-Bild-Lithographie im Jugendstil, mit zeichnerischer Ansicht der an der nördlichen Strecke der Ringparkanlage gelegenen Objekte.

Willa Pollack.

Z obiektami szkolnymi przy Posener Stadtgraben (obecnie Wały J. Dąbrowskiego), sąsiaduje zabytkowa klasycystyczna willa, wybudowana na wzór berlińskich rezydencji mieszczańskich. Na początku XX stulecia posiadłość należała do rodziny Pollack – właścicieli rawickiej fabryki tytoniu i tabaki.

Fotografia wykonana na początku XX w. Autor nieznan.

Pollack's villa.

Along Posener Standgraben, there was a vintage, classicist villa next to the Teacher School. The villa was built according the design of middle-class residences in Berlin. At the beginning of the 20th century it was owned by Pollack family, owners of tobacco and snuff factory in Rawicz.

The photo was taken at the beginning of the 20th century, by an unknown author.

Villa Pollack.

Die Schuleinrichtungen am Posener Stadtgraben (heute Wały J. Dąbrowskiego) sind benachbart einer historischen klassizistischen Villa, die nach dem Modell der Berliner bürgerlichen Residenzen erbaut wurde. Am Anfang des 20 Jahrhunderts gehörte sie der Familie Pollack – den Besitzern von Rawicz Tabak- und Schnupftabakfabrik.

Die Fotografie wurde am Anfang des 20. Jhs. aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Rawicz (Wlkp.). Kościół katolicki.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, lata 30. XX wieku.

Karta pocztowa z widokiem katolickiego kościoła parafialnego pw. Zwiastowania NMP i Chrystusa Króla od strony ulicy Kościelnej oraz domu zgromadzenia siostr elżbietanek. Jego budowę, według projektu śląskiego architekta Alexisa Langer, zakończono oficjalnie 12 października 1902 roku. Konsekracji neogotyckiej świątyni dokonał biskup Edward Likowski w dniu 5 maja 1907 roku. Świątynię malowniczo otaczały tereny zielone: od strony północnej planty, od południowej zagospodarowany w 1924 roku skwer z trawnikami i drzewami.

Rawicz (Wielkopolskie voivodeship). Catholic church.

Publisher: Franciszek Piasecki, “Bazar szkolny” Rawicz. That postcard was published at the turn of 1930.

It depicts the catholic church of the Annunciation of Blessed Mary and Christ the King, seen from Kościelna Street, and a house of Saint Elizabeth Nuns. The church was designed by Alexis Langer, an architect from Śląskie Voivodeship. The construction was completed at October 12, 1902. Then, a bishop Edward Likowski consecrated the neogothic church on May 5, 1907. A church was surrounded by picturesque green areas: from the north – Planty, from the south – a garden square, created in 1924, decorated with lawns and trees.

Rawicz (Woiwodschaft Wielkopolskie). Katholische Kirche.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny”, Rawicz, die 30er-Jahre des 20. Jahrhunderts.

Eine Postkarte mit Ansicht der katholischen Christ-König- und Mariä Verkündigung-Pfarrkirche von der Straße ul. Kościelna und dem Hauses der Kongregation der Schwestern von der heiligen Elisabeth heraus. Das Bau des Hauses wurde nach dem Projekt vom schlesischen Architekt, Alexis Langer durchgeführt und am 12. Oktober 1902 offiziell beendet. Das neogotische Tempel hat der Bischof Edward Likowski am 5. Mai 1907 geweiht. Die Kirche war von den Grünanlagen malerisch umgeben: von nördlichem Fragment der Ringparkanlage sowie von der südlichen, 1924 bewirtschafteten Grünfläche mit Rasen und Bäumen heraus. In ihrer Nachbarschaft befand sich u. a.: Ordenshaus der Schwestern von der heiligen Elisabeth, Haus der Beamten-Wohnungs-Vereins sowie Komplex von den Stadtwerken der Gemeinnützigkeit.

RAWICZ. (Wlkp.). Kościół katolicki. RAWICZ. L'église catholique.

Dom zakonny Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety

w ujęciu od strony ulicy Kościelnej i placu przy kościele farnym. Siostry elżbietanki przybyły do Rawicza w 1863 roku. Była to pierwsza placówka tego zgromadzenia na terenie Wielkopolski. Posługa sióstr była związana przede wszystkim z opieką nad osobami chorymi różnych wyznań, dziećmi, a także rannymi żołnierzami. Prowadziły Katolicki Zakład Dobroczynny św. Elżbiety. Fotografia wykonana na początku XX w. Autor nieznan.

A house of Saint Elizabeth Nuns

seen from Kościelna Street and a square near a church.

Saint Elizabeth Nuns have been in Rawicz since 1863. Their house in Rawicz was the first house of Saint Elizabeth Nuns in Wielkopolskie Voivodeship. Nuns have taken care of the sick of any religious denomination, children, and injured soldiers. They also managed the Saint Elizabeth Catholic Charitable Institution.

The photo was taken at the beginning of the 20th century, by an unknown author.

Ordenshaus der Schwestern von der heiligen Elisabeth

in der Aufnahme von der Seite der Straße ul. Kościelna und des Platzes an der Pfarrkirche. Die Schwestern von der heiligen Elisabeth kamen nach Rawitsch im Jahre 1863. Das war erste Ordenseinrichtung dieser Kongregation in Großpolen. Dienst der Schwestern war mit der Pflege der Kranken verschiedener Konfessionen sowie der Kinder und der verletzten Soldaten verbunden. Sie führten die St. Elisabeth-Katholische-Karitative-Anstalt.

Die Fotografie wurde am Anfang des 20. Jhs. aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Secesyjny dom urzędników w ujęciu od strony skweru przy kościele farnym. Budynek powstał około 1906 roku przy prowadzącej w kierunku plant ulicy Drzewnej (niem. Baumgasse), obecnie ulicy Stanisława Staszica.
Fotografia wykonana w dwudziestoleciu międzywojennym. Autor nieznanym.

An Art Nouveau officials' house, seen from a square near a church. The house was build about 1906, along Drzewna Street (currently Stanisława Staszica Street), leading towards Planty.
A photo was taken during an interwar period, by an unknown author.

Das Jugendstilhaus der Beamter in der Aufnahme von der Seite der Grünanlage an der Pfarrkirche. Das Gebäude entstand circa 1906 an der in die Richtung der Ringparkanlage führenden Baumgasse, heutige Stanisława Staszica.
Die Fotografie wurde in der Zwischenkriegszeit aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Rawitsch. Elektr. Werk und Seminar.

Rawicz. Elektrownia i seminarium.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 9.09.1915.

Karta pocztowa z widokiem usytuowanych wzdłuż północnego odcinka plant gmachów elektrowni miejskiej (aktualnie Urzędu Skarbowego) i Seminarium Nauczycielskiego (obecnie Liceum Ogólnokształcące). Elektrownia została uruchomiona w 1912 roku. Razem z sąsiednią gazownią wchodziła w skład Miejskich Zakładów Użyteczności Publicznej.

Rawicz. Power station and Teacher School.

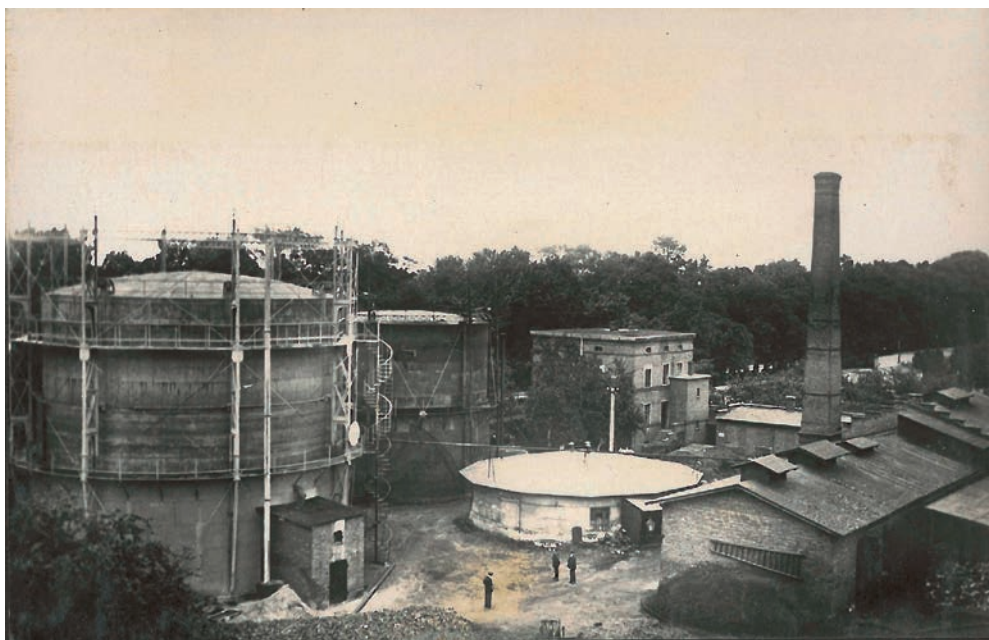
Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 9, 1915.

That postcard depicts the city power station (current Tax Office) and Teacher School (now, there is a secondary school), situated along the northern part of Planty. The power station, became operational in 1912. Together with gasworks, it formed the public utility services companies.

Rawitsch. Elektr. Werk und Seminar.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 9.09.1915.

Die Postkarte mit Ansicht des entlang des nördlichen Fragmentes der Ringparkanlage gelegenen Gebäudes vom städtischen Kraftwerk (aktuell das Finanzamt) und Lehrerseminar (heute Allgemeinbildendes Lyzeum). Das Kraftwerk wurde hingegen 1912 in Betrieb genommen. Zusammen mit dem in der Nachbarschaft gelegenen Gaswerk war es ein Teil von den Stadtwerken der Gemeinnützigkeit.

Gazownia Miejska.

Z rawicką elektrownią sąsiadowała gazownia, produkująca tzw. gaz węglowy. Pierwsze latarnie gazowe zapłonęły w Rawiczu we wrześniu 1865 roku w obrębie promenady.

Fotografia wykonana w dwudziestolecu międzywojennym. Autor niezany.

Municipal Gasworks.

Gasworks, where coal gas was produced, was located near Power Station. The first gas lanterns in Rawicz were put into use at September 1865, along streets inside the Promenade.

A photo was taken during an interwar period, by an unknown author.

Städtisches Gaswerk.

Dem Rawitscher Elektrowerk war Gaswerk benachbart, das sog. Kohlengas herstellte. Erste Gaslaternen entflamten in Rawitsch im September 1865 innerhalb der Ringparkanlage.

Die Fotografie wurde in der Zwischenkriegszeit aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Verlag: Schlesische Lichtdruck, Kunstanstalt Breslau II [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.09.1911. Karta pocztowa z widokiem fasady neogotyckiego kościoła katolickiego pw. Zwiastowania NMP i Chrystusa Króla od strony północnego odcinka plant.

Publisher: Schlesische Lichtdruck, Kunstanstalt Wrocław II. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 14, 1911. That postcard presents a facade of a catholic church of the Annunciation of Blessed Mary and Christ the King, seen from the northern part of Planty.

Verlag: Schlesische Lichtdruck, Kunstanstalt Breslau II, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.09.1911.

Die Postkarte mit Ansicht der Fassade von der neogotischen katholischen Christ-König- und Mariä-Verkündigung-Kirche von der nördlichen Strecke der Ringparkanlage heraus.

Rawitsch. Kriegerdenkmal und neue Kathol. Kirche

Rawicz. Pomnik wojenny i nowy kościół katolicki.

Verlag: Reinicke & Rubin, Magdeburg [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 11.04.1904.

Karta pocztowa z widokiem fasady neogotyckiego kościoła katolickiego oraz usytuowanego na plantach pomnika ofiar wojny francusko-pruskiej. Obecnie na tym skwerze stoi pomnik Jana Pawła II.

Rawicz. War monument and a new catholic church.

Publisher: Reinicke & Rubin, Magdeburg. That card was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 11, 1904. It has a long address.

The postcard presents a facade of catholic, neo-gothic church, and the monument to the victims of French-Prussian war, situated at Planty. Nowadays, there is a monument to John Paul II.

Rawitsch. Kriegerdenkmal und neue Kathol. Kirche.

Verlag: Reinicke & Rubin, Magdeburg, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 11.04.1904.

Die Postkarte mit Ansicht der Fassade der neogotischen katholischen Kirche und des auf der Ringparkanlage gestandenen Denkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges. Gegenwärtig steht das Johannes Paul II.-Denkmal auf dieser Grünfläche.

**Gruss aus Rawitsch. Kriegerdenkmal.
Pozdrowienia z Rawicza.**

Pomnik wojenny.

Verlag: Gebrüder G. Richter, Dresden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 30.09.1902.

Pomnik wojenny, dedykowany niemieckim żołnierzom poległym na frontach wojny francusko-pruskiej 1870/1871, został odsłonięty w 1874 roku. Inicjatorem jego budowy było lokalne Stowarzyszenie Weteranów Wojennych. Autorem projektu był rzeźbiarz i architekt Alfred Daehmel.

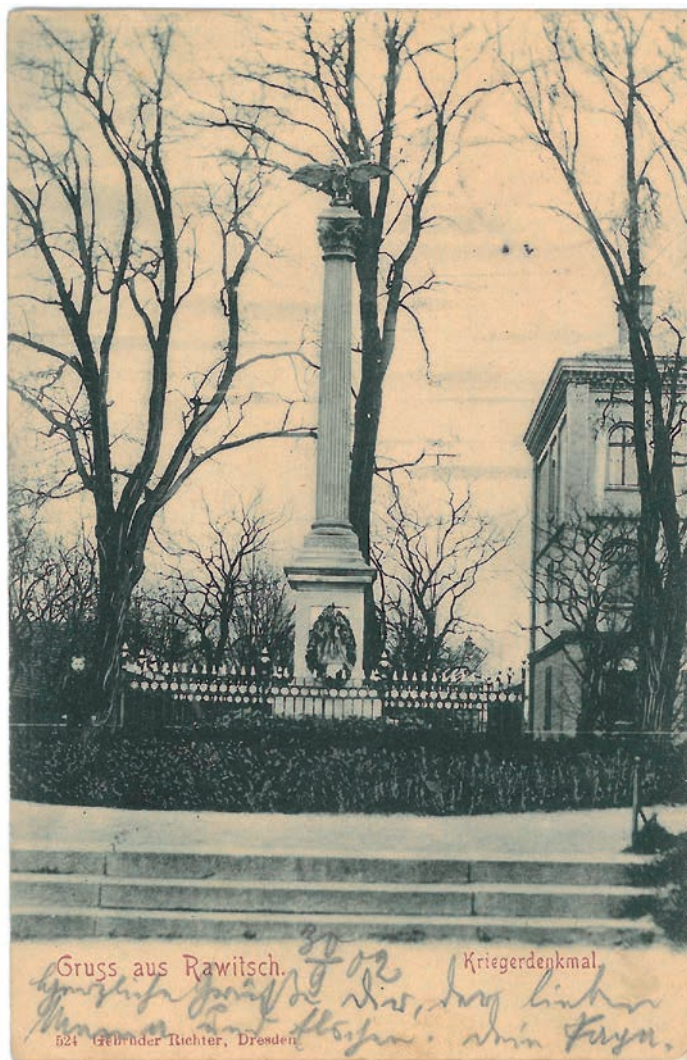
Greetings from Rawicz. War monument.

Publisher: Gebrüder G. Richter, Dresden. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 30, 1902. It has a long address. That postcard depicts a War monument to German soldiers, who died during French-Prussian war in the years 1870 -1871. It was unveiled in 1874. The idea of its construction came from local war veterans' association. The monument was designed by Alfred Daehmel, a sculptor and an architect.

Gruss aus Rawitsch. Kriegerdenkmal.

Verlag: Gebrüder G. Richter, Dresden, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 30.09.1902.

Das Kriegerdenkmal für die 1870/1871 an den Fronten des französisch-preußischen Krieges gefallenen Soldaten wurde 1874 enthüllt. Der Initiator des Baus war lokaler Verband der Kriegsveteranen. Autor des Projektes war Bildhauer und Architekt Alfred Daehmel.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar und Kriegerdenkmal.

Rawicz. Królewskie Seminarium Nauczycielskie i pomnik wojenny.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 5.02.1917.

Monument miał wysokość około 8 metrów, na cokole umieszczono tablice z nazwami największych pól bitewnych i nazwiskami dowódców wojsk pruskich, powyżej klasycystyczną kolumnę zwieńczoną rzeźbą czarnego orła z rozpostartymi do lotu skrzydłami. Pomnik został zdemontowany przez Niemców opuszczających Rawicz w styczniu 1920 roku.

Rawicz. Royal Teachers Academy and a war monument.

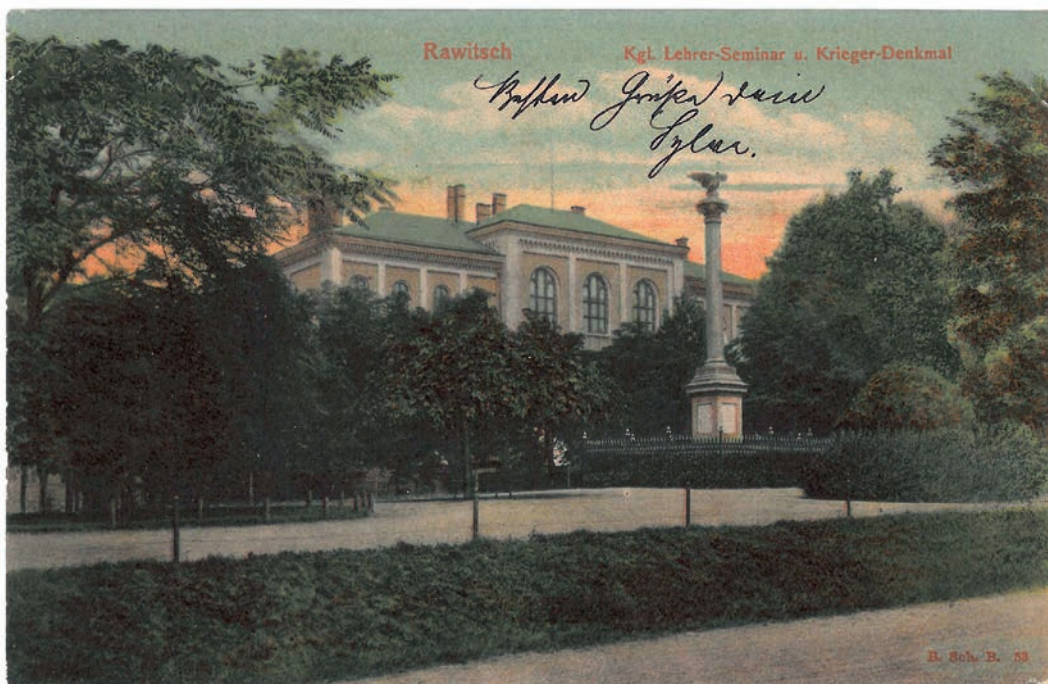
Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on February 5, 1917.

A monument was about 8 metres tall. On its base, there were put some boards, commemorating the greatest battlefields and Prussian captains. Above it, there were a classicist column, decorated with a sculpture of black eagle, having its wings outspread. The monument was destroyed by Germans, who were leaving Rawicz in 1920.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar und Kriegerdenkmal.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 5.02.1917.

Das Monument war ca. 8 Meter groß, auf dem Sockel wurden Namensschilder der größten Schlachtfelder und Kommandeure der preußischen Armee, oben die mit Skulptur des schwarzen Adlers mit ausgebreiteten Flügeln gekrönte klassizistische Säule befestigt. Im Januar 1920 wurde das Denkmal von den Deutschen, die Rawicz verließen, abgebaut.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar u. Krieger-Denkmal.

Rawicz, Królewskie Seminarium Nauczycielskie i pomnik wojenny.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel nieczytelny.

Rawicz, Royal Teachers Academy and a war monument.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, a postmark is illegible.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar u. Krieger-Denkmal.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel unleserlich.

Gruss aus Rawitsch. Kriegerdenkmal.

Pozdrowienia z Rawicza. Pomnik wojenny.

Verlag: Oscar Sok, Rawitsch, [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 15.03.1904.

Secesyjna karta pocztowa przedstawiająca pomnik ofiar wojny francusko-pruskiej, ozdobiona motywami heraldycznymi: herbem miasta Rawicza, herbem Cesarstwa Niemieckiego oraz motywem winorośli.

Greetings from Rawicz. A war monument.

Publisher: Oscar Sok, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 15, 1904. It has a long address. That Art Nouveau postcard presents a monument to the victims of a French-Prussian war. It is decorated with heraldic elements: a coat of arms of Rawicz, a coat of arms of German Empire and an art nouveau element of vine.

Gruss aus Rawitsch. Kriegerdenkmal.

Verlag: Oscar Sok, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 15.03.1904.

Das Denkmal für die Opfer des französisch-preußischen Krieges darstellende Postkarte im Jugendstil, wurde mit heraldischen Motiven: mit dem Wappen der Stadt Rawitsch, dem Wappen des Deutschen Kaiserreichs sowie mit dem Weinstocksmotiv verziert.

Rawitsch. Lehrer-Seminar und Krieger-Denkmal.

Rawicz. Seminarium Nauczycielskie i pomnik wojenny.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 1.05.1909.

Karta pocztowa z widokiem pomnika ofiar wojny francusko-pruskiej oraz gmachu Seminarium Nauczycielskiego. Motyw pejzażowy został wkomponowany w oryginalne tło – grafikę banknotu o nominale 1000 marek Rzeszy z postacią baśniowego skrzata – piwosza.

Rawicz. Teachers Academy and a war monument.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 1, 1909.

The postcard depicts the monument to the victims of French-Prussian war and a building of Teachers Academy. An original background landscape – 1000 Deutsche Mark banknote with a fairy tale gnome, that loved beer – was decorated with a landscape.

Rawitsch. Lehrer-Seminar und Krieger-Denkmal.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 1.05.1909.

Die Postkarte mit Ansicht des Denkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges und des Lehrerseminar-Gebäudes. Das Landschaftsmotiv wurde in den originellen Hintergrund – eine Grafik des Geldscheines mit einem Nennwert von 1000 Reichsmark mit Gestalt eines Märchenzwerge – Biertrinkers – integriert.

Rawicz, planty.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, z przestemplowanym podpisem wydana przed 1914 r. Karta pocztowa z widokiem pomnika ofiar wojny francusko-pruskiej. Ciekawostką są działa ustawione po obu stronach monumentu.

Rawicz, Planty.

Publisher: Rudolf Günther, Rawicz. That postcard was published before 1914 and was not put into circulation. A signature is postmarked. The postcard shows the monument to the victims of French-Prussian war. The cannons, surrounding the monument, are noteworthy.

Rawitsch. Ringparkanlage.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, mit durchgestempelter Unterschrift, herausgegeben vor 1914. Die Postkarte mit Ansicht des Denkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges. Interessant sind die auf den beiden Seiten des Monuments aufgestellten Kanonen.

Figura św. Stanisława Kostki.

Figura św. Stanisława została ustawiona na miejscu pomnika wojennego dedykowanego ofiarom wojny francusko-pruskiej. Poświęcił ją biskup Stanisław Łukomski w dniu 3 października 1925 roku, z okazji 200. rocznicy kanonizacji patrona polskiej młodzieży oraz inauguracji działalności Korpusu Kadetów nr 3 w Rawiczu. Figurę świętego ustawiono na postumencie poprzedniego pomnika.

Fotografia wykonana w dwudziestoleciu międzywojennym.
Autor nieznany.

A statue of Saint Stanislaus Kostka.

The statue of Saint Stanislaus Kostka replaced a war monument to the victims of French-Prussian war. The statue was consecrated by a bishop Stanisław Łukomski, at October 3, 1925. Consecration took place on the occasion of the 200th anniversary of the canonization of Saint Stanislaus Kostka and the inauguration of Cadet Corps no. 3 in Rawicz. The statue stood on the pedestal of the former monument.

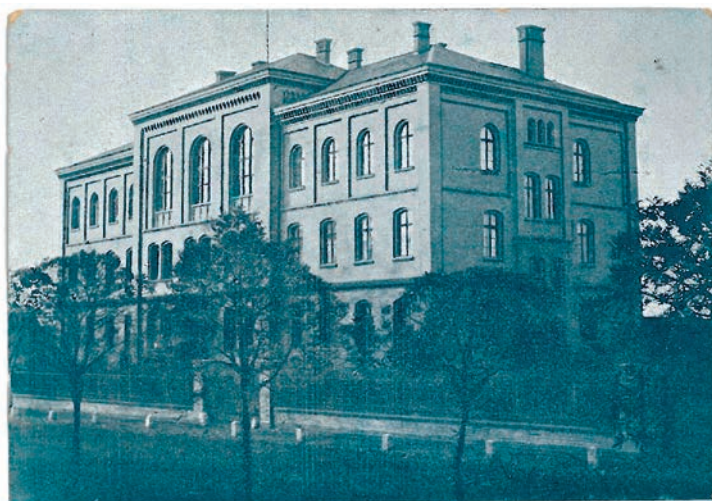
A photo was taken during an interwar period, by an unknown author.

Die Statue des heiligen Stanisław Kostka.

Die Statue des heiligen Stanisław Kostka wurde an der Stelle des Kriegerdenkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges gestellt. Der Bischof Stanisław Łukomski hat sie am 3. Oktober 1925 anlässlich des 200. Jahrestages der Heiligsprechung des Schutzheiligen polnischer Jugendliche und der Einweihung der Aktivität von dem Kadettenkorps Nr. 3 in Rawicz geweiht. Die Statue wurde auf dem Sockel des vorherigen Denkmals gestellt.

Die Fotografie wurde in der Zwischenkriegszeit aufgenommen.
Autor ist unbekannt.

Seminar.

Gruss aus Rawitsch.

Dem hochw. Herrn Prof. Dr. G. P. P. P.
 Wroclaw per post.
 Mit herzlichem Grüßen
 Freund & Lottche
 P. S. hat Mutter per post.

Verlag von J. Danitz Wwo., Rawitsch.

Gruss aus Rawitsch. Seminar. Pozdrowienia z Rawicza. Seminarium.

Verlag J. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 28.09.1898.

Karta pocztowa z widokiem gmachu Seminarium Nauczycielskiego. Pruskie Królewskie Seminarium Nauczycielskie zostało założone w Poznaniu w 1804 roku, w budynku poklasztorzym franciszkanów na Śródce. W 70. rocznicę działalności placówkę przeniesiono do Rawicza. W dniu 25 października 1879 roku oddano do użytku nowy gmach seminarium przy Posener Stadtgraben. Na widokówce nie ma jeszcze przyległej do budynku szkolnego willi dyrektora, którą wybudowano w 1910 roku.

Greetings from Rawicz. Teachers Academy.

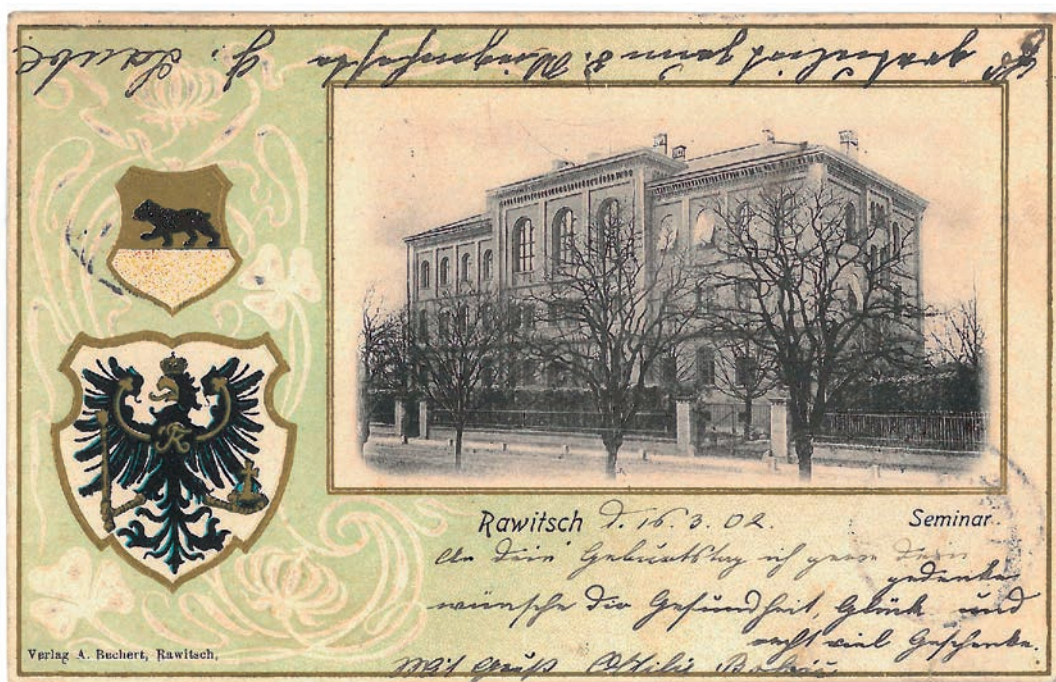
Publisher: J. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 28, 1898. It has a long address.

The postcard depicts the Teachers Academy. The Prussian Royal Teachers Academy was established in Poznań in 1804. Its headquarters was formerly owned by Franciscan Monastery in Śródka, a district of Poznań. On the occasion of the 70th anniversary of its activity, the Prussian Royal Teachers Academy was relocated to Rawicz. On October 25, 1879 a new building along Posener Stadtgraben was put into service. A postcard does not present a director's villa, adjacent to school, built in 1910.

Gruss aus Rawitsch. Seminar.

Verlag J. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 28.09.1898.

Die Postkarte mit Ansicht des Lehrerseminar-Gebäudes. Preußisches Königliches Lehrerseminar wurde 1804 in Posen, im ehemaligen Klostergebäude von den Franziskanern im Stadtteil Schrodka (Środka) gegründet. Zum 70. Jahrestag der Tätigkeit wurde die Einrichtung nach Rawitsch versetzt. Am 25. Oktober 1879 wurde das neue Gebäude des Lehrerseminars am Posener Stadtgraben übergeben. Auf der Ansichtskarte ist anliegende Villa des Schulleiters, die 1910 gebaut wurde, noch nicht zu sehen.

Rawitsch. Seminar.

Rawicz. Seminarium.

Verlag: A. Bechert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 17.03.1902.

Karta pocztowa z widokiem pruskiego Królewskiego Seminarium Nauczycielskiego, ozdobiona motywami heraldycznymi: herbem miasta Rawicza oraz godłem Królestwa Prus.

Rawicz. Teachers Academy.

Publisher: A. Bechert, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 17, 1902. It has a long address.

A postcard with a view of Royal Teacher Academy. It is decorated with heraldic elements: an emblem of Rawicz and a coat of arms of Rawicz and an emblem of Prussian Kingdom.

Rawitsch. Seminar.

Verlag: A. Bechert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 17.03.1902.

Die Postkarte mit Ansicht des Preussischen Königlichen Lehrerseminars, mit heraldischen Motiven: mit dem Wappen der Stadt Rawitsch sowie mit dem Wahrzeichen des Deutschen Kaiserreichs verziert.

Rawitsch. Seminar und Kriegerdenkmal.

Rawicz. Seminarium i pomnik wojenny.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 25.04.1904.

Karta pocztowa z widokiem północnego odcinka plant, pomnika dedykowanego ofiarom wojny francusko-pruskiej i budynku Seminarium Nauczycielskiego, ozdobiona motywem kwiatowym, charakterystycznym dla widokówek secesyjnych.

Rawicz. Teachers Academy and a war monument.

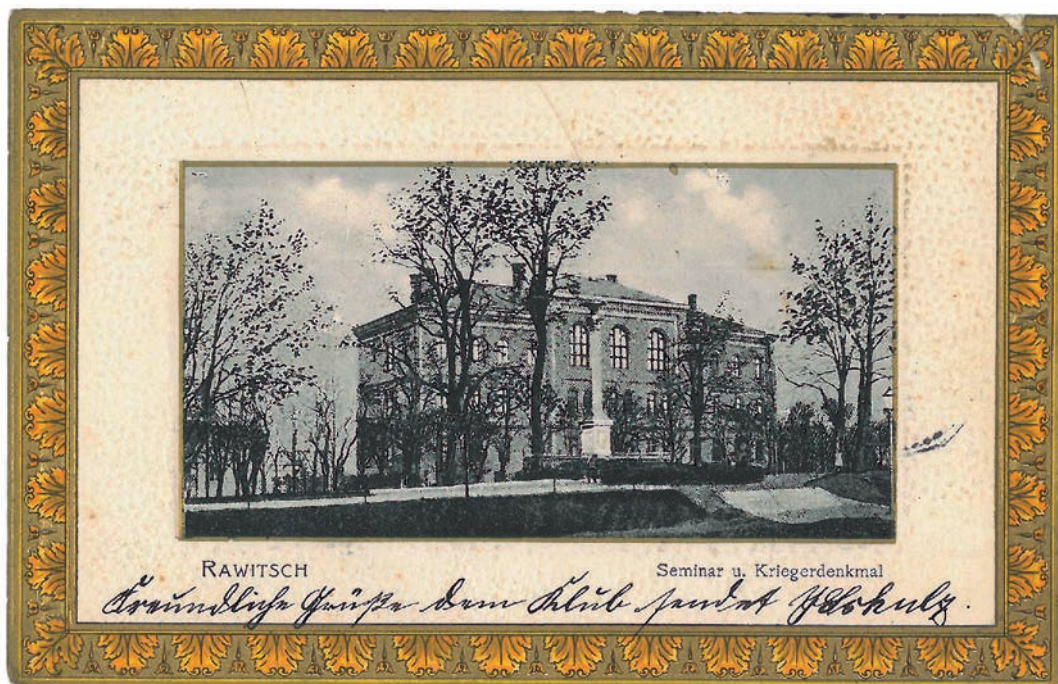
Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 25, 1904.

That postcard presents the northern part of Planty, a monument to the victims of French-Prussian war, and a building of Teachers Academy. It is decorated with floral elements, characteristic of Art Nouveau postcards.

Rawitsch. Seminar und Kriegerdenkmal.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 25.04.1904.

Die Postkarte mit Ansicht der nördlichen Strecke der Ringparkanlage, des Denkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges und des Lehrerseminar-Gebäudes, mit einem Blumenmotiv verziert, das für die Postkarten im Jugendstil charakteristisch war.

Rawitsch. Seminar u. Kriegerdenkmal.

Rawicz. Seminarium i pomnik wojenny.

Verlag: J. Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 11.08.1907.

Wytlaczana karta pocztowa z widokiem pruskiego Królewskiego Seminarium Nauczycielskiego oraz pomnika ofiar wojny francusko-pruskiej, ozdobiona secesyjnym złotym obramowaniem. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Seminarium Nauczycielskie wznowiło działalność 15 kwietnia 1920 roku jako polska szkoła kształcąca kadry pedagogiczne.

Rawicz. Teachers Academy and a war monument.

Publisher: J. Urbitsch, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 11, 1907.

That extruded postcard depicts the Royal Teacher Academy and a monument to the victims of French-Prussian war. It is decorated with Art Nouveau, gold frame. As Poland regained its independence, Teachers Academy restarted its activity on April 5, 1920 as a Polish school for teachers.

Rawitsch. Seminar u. Kriegerdenkmal.

Verlag: J. Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 11.08.1907.

Geprägte Postkarte mit Ansicht des Preußischen Königlichen Lehrerseminars und des Denkmals für die Opfer des französisch-preußischen Krieges, mit einer goldenen Umrahmung im Jugendstil verziert. Nach der Wiedererlangung der Unabhängigkeit Polens hat das Lehrerseminar seine Tätigkeit am 15. April 1920 als eine polnische Schule wieder aufgenommen, die Lehrkräfte ausgebildet und die Kurse und Examen durchgeführt hat.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar.

Rawicz. Królewskie Seminarium Nauczycielskie.

Verlag: DIOR AMA, Danzig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, język polski, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 22.03.1911.

Widok brukowanej ulicy Posener Stadtgraben (obecnie Wały J. Dąbrowskiego) z gmachem Seminarium Nauczycielskiego i sąsiadującą z nim willą dyrektora, wybudowaną w 1910 roku.

Rawicz. Royal Teachers Academy

Publisher: DIOR AMA, Danzig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 22, 1911. It has Polish inscriptions.

A view of a cobbled Posener Stadtgraben Street(now: Wały J. Dąbrowskiego Street), a building of Teachers Academy, and neighbouring director's villa, built in 1910.

Rawitsch. Kgl. Lehrer-Seminar.

Verlag: DIOR AMA, Danzig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, auf Polnisch, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 22.03.1911.

Die Ansicht des gepflasterten Posener Stadtgrabens (heute Wały J. Dąbrowskiego) mit Gebäude des Lehrerseminars und der daran anliegenden, 1910 gebauten Villa vom Schulleiter.

Kgl. Präparanden-Anstalt Rawitsch.

Królewska Preparanda w Rawiczu.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 8.07.1911.

Karta pocztowa z widokiem preparandy – niemieckiego Zakładu Przygotowawczego do Seminarium Nauczycielskiego. Od 1921 roku gmach był siedzibą polskiej Szkoły Ćwiczeń przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim. Szkoła była koedukacyjna, docelowo pięcioklasowa, słynęła z wysokiego poziomu nauczania.

Royal Preparanda in Rawicz.

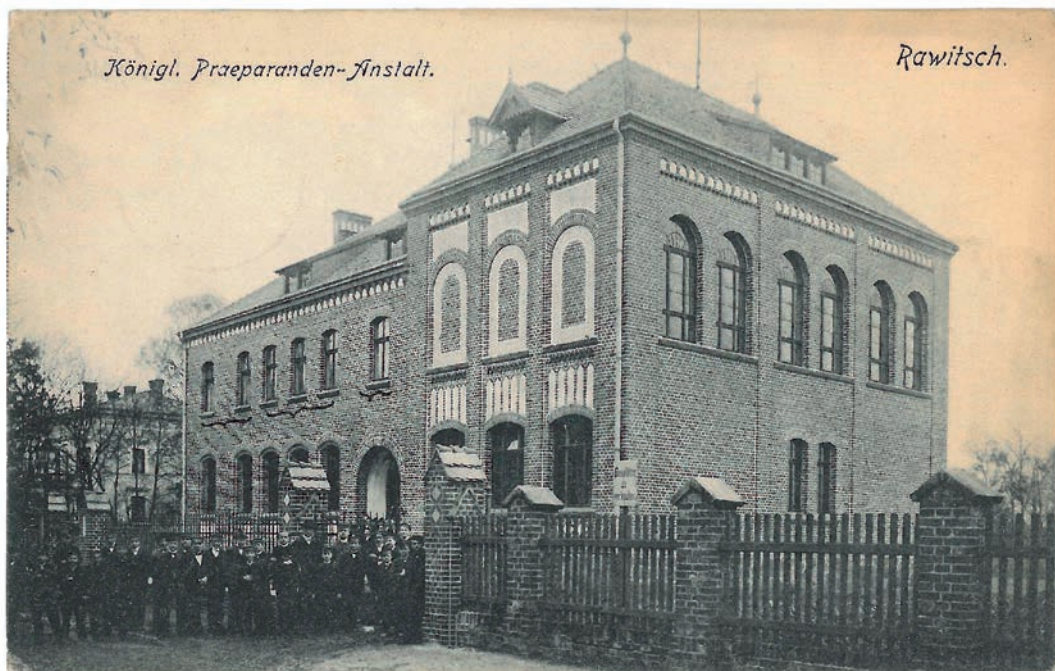
Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on July 8, 1911.

The postcard depicts a preparanda, i.e. German complementary school for future Teachers Academy students. From 1921, it was a headquarters of Polish Exercise School by The State Teachers Academy, where Teachers Academy students participated in internships. It was coeducational, five-year, famous for high level of education.

Kgl. Präparanden-Anstalt Rawitsch.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 8.07.1911.

Die Postkarte mit Ansicht der Präparanden-Anstalt – des deutschen Vorbereitungswerks zum Lehrerseminar. Seit 1921 war das Gebäude der Sitz polnischer Übungsschule am Staatlichen Lehrerseminar. Diese koedukative, langfristig fünfklassige Schule war für ihr hohes Bildungsniveau bekannt.

Rawitsch. Königl. Präparanden-Anstalt.

Rawicz, Królewska Preparanda.

Verlag: Otto Kleist, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, 1915.

Rawicz, Royal Preparanda.

Publisher: Otto Kleist, Rawicz. That postcard was published in 1915 and was put into circulation.

Rawitsch. Königl. Präparanden-Anstalt.

Verlag: Otto Kleist, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, 1915.

Rawitsch. Promenadenpartie am Wilhelmstadtgraben.

Rawicz. Fragment promenady przy Wałach Wilhelmowskich.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 15.04.1915.

Przy wschodniej stronie plant (obecnie Wały Powstańców Wielkopolskich) usytuowana była m.in. siedziba firmy „J. Linz. Fabryka Maszyn. Kotłarnia. Odlewnia”.

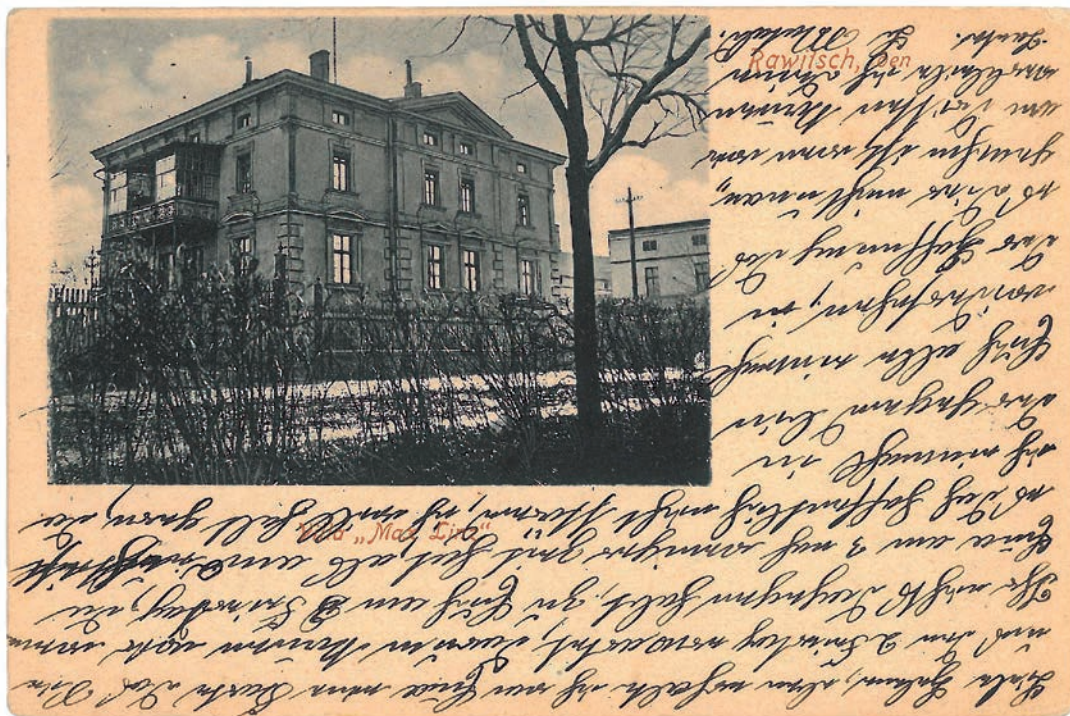

Rawicz. A part of the Promenade along Wały Wilhelmowskie Street.

Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 15, 1915. Along the eastern part of Planty, current Wały Powstańców Wielkopolskich Street, there was a headquarters of J. Linz. Fabryka Maszyn. Kotłarnia. Odlewnia (J. Linz. Machine and Boiler Factory, Foundry).

Rawitsch. Promenadenpartie am Wilhelmstadtgraben.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 15.04.1915. An der Ostseite der Ringparkanlage (heute ul. Wały Powstańców Wielkopolskich) befand sich u. a. der Sitz von der Firma „J. Linz. Maschinenfabrik. Kesselschmiede. Gießerei”.

Rawitsch. Villa „Max Linz”.

Rawicz. Willa „Max Linz”.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 2.04.1904.

Widok willi rodziny Linz, właścicieli rawickiej Fabryki Maszyn. W sąsiedztwie budynku znajdował się prywatny park, ogród z oranżerią, stajnie, staw kąpielowy oraz czynny do 1945 roku kort do gry w tenisa ziemnego.

Rawicz. “Max Linz” villa.

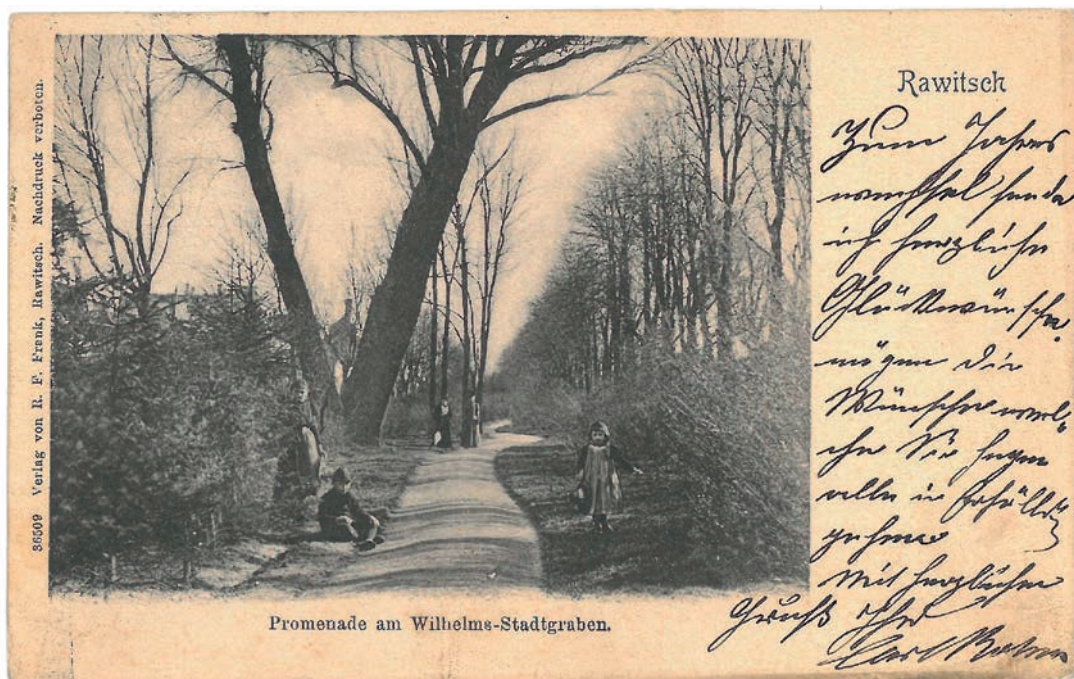
Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp’s face value: 5 Pfennig, postmarked on April 2, 1904.

A postcard depicts the villa of Linz family, owners of Machine Factory in Rawicz. Nearby the villa of Linz family there were: a private park, a garden with an orangerie, stables, a swimming pond, and a tennis court, which was closed in 1945.

Rawitsch. Villa „Max Linz”.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 2.04.1904.

Die Ansicht der Villa von Familie Linz, Besitzer der Rawitscher Maschinenfabrik. In der Nachbarschaft des Gebäudes befand sich ein privater Park, ein Garten mit Orangerie, Pferdeställen, Badeteich sowie mit bis 1945 in Betrieb bleibendem Tennisplatz.

Rawitsch. Promenade am Wilhelms-Stadtgraben.

Rawicz. Promenada przy Wilhelms-Stadtgraben.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 31.12.1902.

Karta pocztowa z pejzazem wschodniego odcinka plant, wzdłuż ulicy Wilhelms-Stadtgraben (obecnie Wały Powstańców Wielkopolskich). W miejscu zasypanych fos, poniżej poziomu głównych alei utworzono sieć zewnętrznych, wąskich ścieżek spacerowych, o mniej regularnym kształcie, obsadzonych krzewami i drzewami iglastymi.

Rawicz. The Promenade along Wilhelms Stadtgraben Street.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 31, 1902.

It has a long address. That postcard presents the eastern part of Planty, along Wilhelms Stadtgraben Street (now Wały Powstańców Wielkopolskich Street). It is worth noting that a grid of external walking paths of rather irregular shape replaced the former city moat, on a bottom path of Planty. They were planted with bushes and conifers.

Rawitsch. Promenade am Wilhelms-Stadtgraben.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 31.12.1902.

Die Postkarte mit Landschaft der östlichen Strecke von der Ringparkanlage, entlang der Straße Wilhelms-Stadtgraben (heute Wały Powstańców Wielkopolskich). An der Stelle von den zugeschütteten Graben, unten den Hauptalleen ein Netz der außen, engen Spazierwege mit weniger regulärer Form, mit Sträucher und Nadelbäumen bepflanzt.

Rawitsch. Promenade Ost, mit den „3 feindlichen Brüdern“.

Rawicz. Promenada Wschodnia, z „trzema wrogimi braćmi”.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Fotograficzna karta pocztowa z pejzażem wschodniego odcinka plant, wzdłuż obecnych Wałów Powstańców Wielkopolskich. Charakterystycznym elementem krajobrazu tej części promenady było drzewo nazywane „trzema wrogimi braćmi” (trzy pnie wyrastające z jednego korzenia).

Rawicz. The eastern part of the Promenade and “three unfriendly brothers”.

Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. That postcard was not put into circulation.

The postcard depicts the eastern part of Planty, along Wały Powstańców Wielkopolskich Street. That part of Planty was famous for a tree, called “three unfriendly brothers” (3 trunks of one root).

Rawitsch. Promenade Ost, mit den „3 feindlichen Brüdern”.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Fotografische Postkarte mit Landschaft der östlichen Strecke von der Ringparkanlage, entlang der heutigen Straße Wały Powstańców Wielkopolskich Charakteristisches Landschaftselement des Promenadenteils war der Baum, den „3 feindliche Brider” genannt wurde (drei Stämme, die aus einer Wurzel wachsen).

***Rawitsch. Promenadenpartie
am Wilhelmstadtgraben.***

**Rawicz, fragment promenady
przy Wilhelms Stadtgraben.**

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Fotograficzna karta pocztowa z pejzażem wschodniego odcinka plant i „trzema wrogimi braćmi”.

**Rawicz. The Promenade along Wilhelms
Stadtgraben.**

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław.

That postcard was not put into circulation. It shows the eastern part of Planty and “three unfriendly brothers”.

**Rawitsch. Promenadenpartie am
Wilhelmstadtgraben.**

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Fotografische Postkarte mit Landschaft der östlichen Strecke der Ringparkanlage und den „3 feindlichen Brüdern”.

Rawitsch. Strafanstalt.

Rawicz. Więzienie.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 16.06.1901.

Widok ze wschodniego odcinka plant na budynki więzienia i nieistniejący kościół poklasztorny. Na terenie otoczonym ceglany murem w XVIII w. stał pałac właścicieli Rawicza – Sapiehów (jego budowę ukończono około 1737 roku). Został on rozebrany sto lat później. Kościół pw. św. Antoniego, wzniesiony w latach 1725–1732 należał do zgromadzenia franciszkanów reformatów. Po kasacie klasztoru służył jako kaplica więzienna, miejsce przetrzymywania skazanych, wreszcie od 1857 roku ponownie jako świątynia katolicka dostępna w ograniczonym zakresie dla mieszkańców miasta. Spłonął w styczniu 1945 roku.

Rawicz. The prison.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 16, 1901. It has a long address.

The postcard presents the prison and an already non-existent post-monastery church, seen from the eastern part of Planty. In the 18th century, in an area surrounded with a brick wall, there were a palace of Sapieha family, owners of Rawicz. Its construction had been completed about 1737. 100 years later, the palace, as well as stables and a carriage house, were replaced by prison gardens. A church of Saint Anthony, built between 1725 and 1732, was owned the Brothers of the Poor Saint Francis. As monastery was dissolved, the church served different functions: a prison chapel, a jail, and – since 1857 – a catholic church with a limited access for citizens. It was burned down in January, 1945.

Rawitsch. Strafanstalt.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 16.06.1901.

Die Ansicht von der östlichen Strecke der Ringparkanlage auf Strafanstaltsgebäude und heutzutage nicht mehr existierende, ehemalige Klosterkirche. Auf dem mit einem Ziegelmauer umgebenden Gelände stand im 18 Jh. das Palast von Sapiehowie – den Eigentümern von Rawicz (das Bau wurde circa 1737 abgeschlossen). Hundert Jahre später wurde es abgebaut. Die in den Jahren 1725-1732 gebaute Kirche des Hl. Anton gehörte zur Kongregation der Franziskaner-Reformaten. Nach Auflösung des Klosters diente er als Gefängniskapelle, der Ort, wo die Verurteilten festgehalten waren, schließlich seit 1857 wieder als ein katholischer Tempel in beschränktem Umfang für Stadtbewohner zugänglich. Die Kirche ist im Januar 1945 verbrannt.

**Rawitsch. Promenade nach der Kanone.
Rawicz. Promenada prowadząca
w kierunku moździerza.**

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.11.1904.

Wschodni odcinek plant, wzdłuż muru więzienia i Wilhelms Stadtgraben (obecnie Wały Powstańców Wielkopolskich).

Rawicz. A the Promenade, leading to the mortar.

Publisher: R.F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 27, 1904. It has a long address.

The postcard depicts the eastern part of Planty, along the prison wall and Wilhelms Stadtgraben (present-day Wały Powstańców Wielkopolskich Street).

Rawitsch. Promenade nach der Kanone.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.11.1904.

Die Oststrecke der Ringparkanlage, entlang der Strafanstaltsmauer und Wilhelms-Stadtgraben (heute Wały Powstańców Wielkopolskich).

Młyn Zbożowy.

Fotografia wykonana około 1989 roku. Przy Wałach Powstańców Wielkopolskich (dawniej Przedmieście Wilhelmowskie) był usytuowany największy młyn w Rawiczu. Został wybudowany w drugiej połowie XIX w., na miejscu fabryki mebli B. Lichtnera. Należał początkowo do niemiecko-żydowskiej spółki S. Baron & M. Gollnisch. W dwudziestoleciu jego dzierżawcami byli: Lipke, Leszczyński i Szykier. Budynki młyna zostały rozebrane w 2007 r.

Autor fotografii: Janusz Hamielec.

A flour mill.

A photo was taken about 1989. The biggest mill in Rawicz was located along Wały Powstańców Wielkopolskich Street (former Wilhelmowskie Suburbs). The mill, that was built in the second half of the 19th century, replaced the furniture factory of B. Lichtner. At the beginning, the mill was owned by German-Jewish company, S. Baron & M. Gollnisch. During an interwar period, it was leased by: Lipke, Leszczyński, and Szykier. The mill was demolished in 2007.

The photo was taken by Janusz Hamielec.

Die Getreidemühle.

Die Fotografie wurde ungefähr 1989 aufgenommen. An der Straße Wały Powstańców Wielkopolskich (ehemalige Wilhelm Vorstadt) war die größte Getreidemühle in Rawitsch gelegen. Sie wurde in zweiter Hälfte des 19. Jhs. an der Stelle der Möbelfabrik von B. Lichtner erbaut. Zuerst gehörte diese Gewindemühle zur deutsch-jüdischen Gesellschaft S. Baron & M. Gollnisch. In der Zwischenkriegszeit waren ihre Pächter: Lipke, Leszczyński und Szykier. Die Räumlichkeiten der Getreidemühle wurden 2007 abgetragen.

Autor der Fotografie: Janusz Hamielec.

Rawitsch. Kgl. Strafanstalt.

Rawicz. Królewskie Więzienie.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.04.1903.

Karta pocztowa z panoramicznym widokiem budynków rawickiego więzienia, od strony południowo-wschodniego narożnika plant. Na pierwszym planie są widoczne pozostałości ogrodów miejskich. Był to teren bagienny, na którym po lokacji miasta założono ogrody należące do członków cechu rzemieślniczego postrzygaczy sukna.

Rawicz. A Royal Prison.

Publisher: R.F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 27, 1903.

It has a long address. The postcard depicts the panoramic view of the Rawicz prison, seen from the south-eastern corner of Planty. In the foreground, one can see the remains of the town gardens. It was a swampy area. As Rawicz town was established, there were created gardens, owned by members of an association of cloth makers.

Rawitsch. Kgl. Strafanstalt.

Verlag: R.F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.04.1903.

Die Postkarte mit Panoramablick auf Gebäude der Rawitscher Strafanstalt von südlich-östlicher Ecke der Ringparkanlage heraus. Im Vordergrund sind die Rückstände der Stadtgärten zu erkennen. Das war ein Sumpfgelände, wo nach der Lokalisation der Stadt die Gärten errichtet wurden, die eine Handwerkszunft der Tuschereher in Besitz hatte.

RAWICZ. (Wlkp.). Więzienie karne. RAWICZ. Le Prison.

Rawicz. (Wlkp.). Więzienie karne.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, karta bez obiegu pocztowego, wydana w latach 30. XX wieku.

Karta pocztowa z panoramicznym widokiem budynków rawickiego Zakładu Karnego, od strony południowo-wschodniego narożnika plant. W 1920 roku nastąpiło przejście pruskiego więzienia przez władze polskie. Przebywało w nim wówczas około 300 skazanych. W dwudziestoleciu międzywojennym rawicki zakład karny należał do największych i najcięższych w kraju. Więźniowie z lżejszymi wyrokami mogli pracować w więziennej drukarni, stolarni i koszykarni.

Rawicz. (Wielkopolskie voivodeship). The prison.

Publisher: Franciszek Piasecki, “Bazar Szkolny”, Rawicz. That postcard, published at the turn of 1930, was not put into circulation.

The postcard depicts the panoramic view of the prison in Rawicz, seen from the south-eastern corner of Planty. In 1920, the Prussian prison in Rawicz was taken over by Polish authorities. There were about 300 prisoners then. During the interwar period, the prison in Rawicz was one of the biggest and toughest prisons in Poland. Prisoners, convicted of less serious crimes, could work in prison printery, carpentry and basket workshop.

Rawicz. (Woiwodschaft Wielkopolskie). Strafanstalt.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny”, Rawicz, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben in 30er-Jahren des 20. Jahrhunderts.

Postkarte mit Panoramablick auf Gebäude der Rawiczer Strafanstalt von südlich-östlicher Ecke der Ringparkanlage heraus. Im Jahre 1920 kam zur Übernahme des preußischen Gefängnisses von polnischen Behörden. Damals befanden sich dort circa 300 Verurteilten. In der Zwischenkriegszeit gehörte die Rawiczer Strafanstalt zu den größten und strengsten Gefängnissen im Staat. Die Häftlinge mit milderem Strafen könnten in der Strafanstalt arbeiten: in einer Druckerei, Tischlerei und Korberei.

Miejska Pływalnia Sportowa.

Brak danych wydawcy, pocztówka fotograficzna bez obiegu pocztowego, lata 40. XX w.

Inicjatorami budowy w latach 30. XX wieku pierwszego rawickiego basenu byli: ówczesny burmistrz Edmund Sławiński oraz członkowie Towarzystwa Miłośników Sportu Pływackiego. Na środku basenu została ustawiona kamienna rzeźba niedźwiedzia, która przetrwała do okresu powojennego.

A Town Sports Swimming Pool.

Publisher: unknown. That postcard, published at the turn of 1940, was not put into circulation.

The idea of the first swimming pool in Rawicz came from Edmund Sławiński, then mayor of Rawicz and members of the Association Swimming Fans, at the turn of 1930. In the middle of a swimming pool, there was a stone sculpture of bear, which survived the time of World War II.

Städtliches Sportsschwimmbad.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine fotografische Postkarte ohne den Postumlauf, die 40er-Jahre des 20. Jhs.

Die Initiatoren des Baus vom ersten Rawitscher Schwimmbad waren in den 30er-Jahren des 20. Jahrhunderts: ehemaliger Bürgermeister Edmund Sławiński und die Mitglieder der Gesellschaft von den Liebhabern des Schwimmsports. In der Mitte des Schwimmbades wurde eine Steinskulptur eines Bären aufgestellt, die sich bis Nachkriegszeit bewahrte.

Rawitsch. Promenade mit Kanonenecke.

Rawicz. Naróżnik promenady z moździerzem.

Verlag: H. Adam, Freiburg [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.01.1906.

Karta pocztowa z widokiem południowo-wschodniego narożnika promenady, przed usypaniem tzw. „Fiszgórki” („górkę Fiszera”). Stary moździerz był i jest nadal jednym z symboli rawickich plant. Według niektórych przekazów pochodził z okresu „wojny północnej”.

Rawicz. A corner of the Promenade and a mortar.

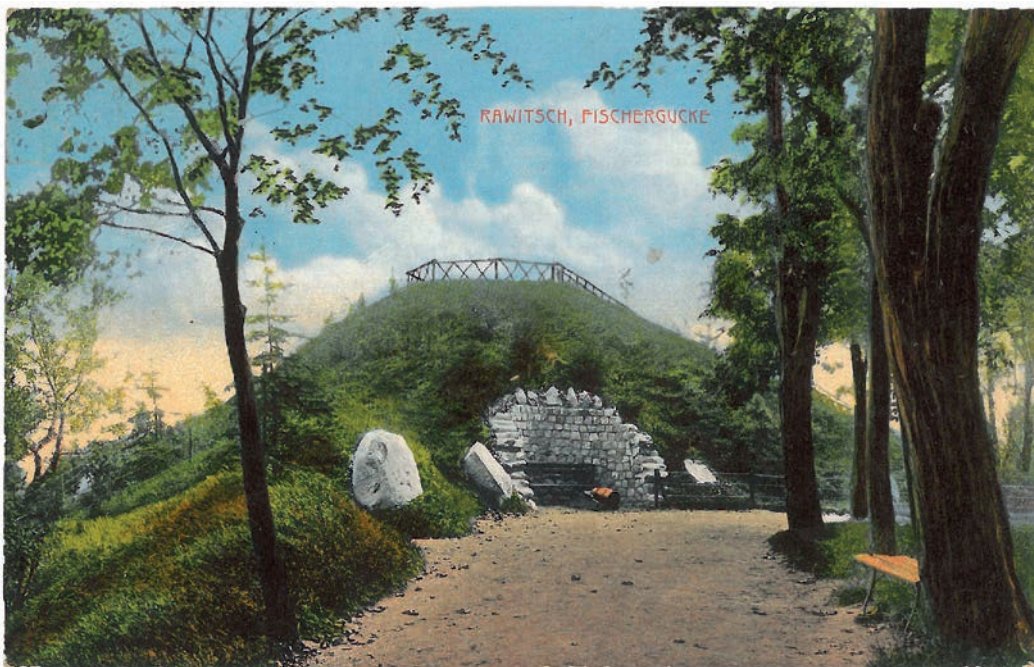
Publisher: H. Adam, Freiburg. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on January 18, 1906.

That postcard presents the south-eastern corner of the Promenade, when “Fiszgórka” (Fischer’s hill) was not built yet. An old mortar has been one of the symbols of Planty in Rawicz. According to some sources, it comes from a period of Northern Wars. A mortar is also believed was situated in a place of former defensive walls.

Rawitsch. Promenade mit Kanonenecke.

Verlag: H. Adam, Freiburg, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.01.1906.

Die Postkarte mit Ansicht der südlich-östlichen Ecke der Ringparkanlage vor dem Aufschütten von sog. „Fischergucke” („der Hügel von Fischer”). Ein alter Mörler war und ist auch gegenwärtig eines der Symbole von der Rawiczzer Ringparkanlage. Manchen Übertragungen nach stammte er aus den Zeiten des „nordischen Kriegs”.

Rawitsch. Fischergucke.

Rawicz. „Fiszgórka”.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 31.05.1913.

„Górka Fischera” to sztuczne, usypane w 1911 roku wzgórze w południowo-wschodnim narożniku plant, na miejscu jednego z dawnych bastionów obronnych. Pomysłodawcą utworzenia punktu widokowego był niemiecki rajca miejski o nazwisku Fischer (stąd zwyczajowa, później spolszczona nazwa). Na szczycie znajdował się punkt widokowy, z którego można było obejrzeć panoramę miasta lub przedmieścia południowego.

Rawicz. “Fiszgórka”.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 31, 1913.

“Fisher's hill” is an artificial hill, built in the south-eastern corner of Planty, in a place of former defensive walls, in 1911. The idea of an overlook in Rawicz originated with a town councillor from Germany, Fischer. His surname, in Polish version, was adopted as a name of the hill. At the top of Fiszgórka there was an overlook, from which it was possible to observe the panorama of city or southern suburbs.

Rawitsch. Fischergucke.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 31.05.1913.

„Fischergucke” ist ein künstlicher, 1911 aufgeschütteter Hügel der südlich-östlichen Ecke der Ringparkanlage, an der Stelle von einem der damaligen Verteidigungsbastionen. Der Initiator der Errichtung vom Aussichtspunkt war deutscher Ratsherr namens Fischer (daher Gewohnheitsname, später sein polonisierte Form). Auf der Spitze befand sich der Aussichtspunkt, aus welchem man sich das Panorama der Stadt oder der südlichen Vorstadt ansehen konnte.

Rawitsch. Fischergucke.

Rawicz. „Fiszgórka”.

Verlag: Herman Lukowski, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Rawicz. “Fiszgórka”.

Publisher: Herman Lukowski, Wrocław, that postcard was not put into circulation.

Rawitsch. Fischergucke.

Verlag: Herman Lukowski, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Rawitsch – Patrie a.d. Promenade.

Rawicz – fragment promenady.

Verlag: H. Howe, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 10 Pfennig, stempel z datą 22.05.1917.

Południowo-wschodni narożnik plant z widoczną dolną aleją spacerową na miejscu zasypanej fosy oraz sztucznym wzgórzem – „Fiszgórka”.

Rawicz – a part of the Promenade.

Publisher: H. Howe, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 10 Pfennig, postmarked on May 22, 1917.

The postcard depicts the south-eastern corner of Planty. It is possible to observe the bottom walking path, that replaced former town moat, and an artificial hill – “Fiszgórka”.

Rawitsch – Partie a. d. Promenade.

Verlag: H. Howe, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 10 Pfennig, Poststempel vom 22.05.1917.

Eine südlich-östliche Ecke der Ringparkanlage mit einer sichtbaren unteren Spazierallee an der Stelle vom zugeschütteten Graben und künstlichen Hügel – „Fischergucke”.

**Gruss aus Rawitsch.
Am Breslauer Stadtgraben.
Promenade mit Denkmälern.
Fischergucke mit Felsengrotte.
Pozdrowienia z Rawicza.
Przy Breslauer Stadtgraben.
Promenada z pomnikami.
Fiszgórka z grotą skalną.**

Verlag: Peter Drosdziok, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 16.11.1915. Karta pocztowa trójobrazkowa z widokami: zabudowań przy obecnych Wałach Poniatowskiego wzdłuż południowego odcinka plant (m.in. nieistniejący budynek drukarni Alfreda Masura), fragmentu Promenady Cesarskiej oraz stoku „Fiszgórki” ozdobionego sztucznymi skałami.

**Greetings from Rawicz.
Along Breslauer Stadtgraben.
The Promenade and monuments.
Fiszgórka and a stone grotto.**

Publisher: Peter Drosdziok, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 16, 1915.

That postcard consists of three pictures, presenting: buildings along current Wały Poniatowskiego Street, i.e. southern part of Planty (for example an already nonexistent building of Alfred Masur's printery), a part of Imperial Promenade and "Fiszgórka", decorated with artificial rocks.

**Gruss aus Rawitsch. Am Breslauer.
Stadtgraben. Promenade mit Denkmälern.
Fischergucke mit Felsengrotte.**

Verlag: Peter Drosdziok, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 16.11.1915.

Dreibildige Postkarte mit Ansichten: des Gebäudes an heutiger Straße Wały Poniatowskiego entlang der südlichen Strecke der Ringparkanlage (u. a. nicht mehr existierendes Gebäude der Druckerei von Alfred Masur), des Fragmentes von der Kaiserpromenade sowie des mit den künstlichen Felsen verzierten Böschung „Fischergucke”.

Rawitsch. Blick v. Promenadenberg.

Rawicz. Widok z górkę na promenadzie.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.06.1917.

Karta pocztowa panoramiczna z fotomontażem (aeroplan). Widok południowego przedmieścia Rawicza ze szczytu „Fiszgórki”. Na pierwszym planie widoczna aleja w parku przy Strzelnicy Bractwa Kurkowego. Charakterystycznym elementem podmiejskiego krajobrazu były jeszcze na przełomie XIX i XX stulecia wiatraki koźlaki.

Rawicz. A view from a hill of the Promenade.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 27, 1917.

It is a panoramic postcard, made with the use of photomontage. The postcard depicts the southern suburbs of Rawicz, seen from “Fiszgórka”. In the foreground, one can see a walking path in a park, near shooting range of Rawicz Shooting Association (Bractwo Kurkowe). A characteristic feature of suburban landscape, at the turn of the 20th century, were windmills.

Rawitsch. Blick v. Promenadenberg.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.06.1917.

Die Panoramapostkarte mit Fotomontage der Areoplan. Ansicht südlicher Vorstadt Rawitschs von der Spitze „Fischergucke”. Im Vordergrund ist eine Allee im Park am Schützenhaus des Schützenvereins zu sehen. Charakteristisches Element des vorstädtischen Landschafts waren, noch an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert, die „Zicklein” – Windmühlen.

Rawitsch, Fischergucke.

Rawicz. Fiszgórka.

Verlag: Dess [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 5.09.1915.

Rawicz. Fiszgórka.

Publisher: Dess. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 5, 1915.

Rawitsch, Fischergucke.

Verlag: Dess, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 5.09.1915.

Rawitsch. Promenade mit Kanone.

Rawicz. Promenada z moździerzem.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Karta pocztowa z widokiem południowego odcinka plant, od podnóża „Fiszgórki” w kierunku Domu Bractwa Strzeleckiego.

Rawicz. The Promenade, the mortar.

Publisher: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden. That postcard was not put into circulation.

The postcard presents the southern part of Planty – from “Fiszgórka” towards the House of Shooting Association.

Rawitsch. Promenade mit Kanone.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Die Postkarte mit Ansicht der südlichen Strecke der Ringparkanlage, vom Fuß „Fischergucke” in Richtung Haus des Schützenvereins.

Rawitsch. Promenade beim Schützenhaus.

Rawicz. Promenada przy strzelnicy.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego.

Widok południowego odcinka plant oraz fragmentu parku przy Domu Bractwa Strzeleckiego.

Rawicz. The Promenade, a shooting range.

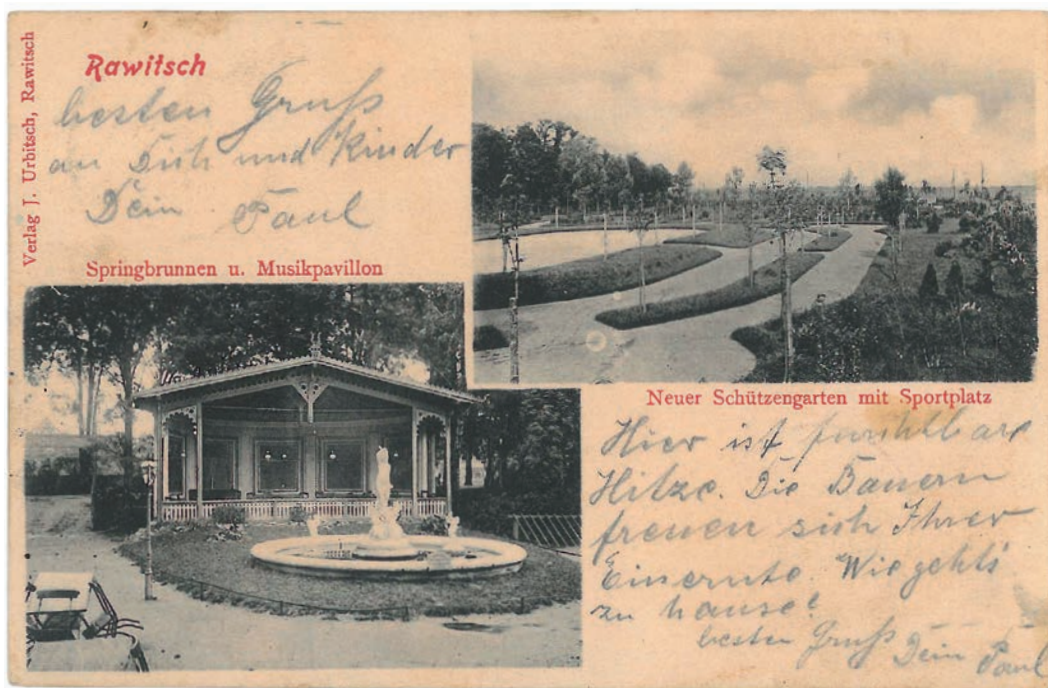
Publisher: unknown. That postcard was put into circulation.

The postcard depicts the southern part of Planty and the part of the park, near the House of Shooting Association.

Rawitsch. Promenade beim Schützenhaus.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf.

Die Ansicht der südlichen Strecke der Ringparkanlage und eines Fragmentes des Parks am Schützenhaus.

Rawitsch. Springbrunnen u. Musikpavillon. Neuer Schützengarten mit Sportplatz.

Rawicz. Fontanna i pawilon muzyczny. Nowy ogród strzelniczy z placem sportowym.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 5.08.1905.

Pod koniec XIX wieku park przy Domu Bractwa Strzeleckiego stał się popularnym wśród mieszkańców centrum rekreacyjnym. Wybudowano w nim m.in. pawilon muzyczny oraz korty tenisowe. Na najmłodszych rawiczian czekały tam drewniane huśtawki i karuzele ozdobione rzeźbami zwierząt, na nieco starszych – sezonowa restauracja, koncerty, plenerowe przedstawienia teatralne.

Rawicz. A fountain and a music pavilion. A new garden near a shooting range and a sports area.

Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 5, 1905.

At the end of the 19th century, that park became very popular recreational area among citizens, with music pavilion and tennis courts. There were wooden swings and carousels decorated with the sculptures of animals. Adults could also spend their free time there: in a seasonal restaurant or during concerts and outdoor theatre plays.

Rawitsch. Springbrunnen u. Musikpavillon. Neuer Schützengarten mit Sportplatz.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 5.08.1905.

Am Ende des 19. Jahrhunderts wurde der Park am Schützenhaus zu einem, populären unter den Bewohnern, Freizeitzentrum. Es wurden dort u. a. ein Musikpavillon sowie Tennisplätze gebaut. Auf die kleinsten Stadtbewohner warteten Holzschaukeln und mit den Skulpturen der Tiere verzierte Karusselle, auf ein wenig größeren – Saisonrestaurant, Konzerte, Theateraufführungen im Freien.

Rawitsch. Schützenhaus-Garten.

Rawicz. Ogród Strzelnicy.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 21.10.1903.

Rawicz. A garden near a shooting range.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 21, 1903. It has a long address.

Rawitsch. Schützenhaus-Garten.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 21.10.1903.

Rawitsch. Schützenhaus-Garten.

Rawicz. Ogród Domu Bractwa Strzeleckiego.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, długi adres, wydana przed 1905 r.

Rawicz. A garden near the House of Shooting Association.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard, published before 1905, was not put into circulation. It has a long address.

Rawitsch. Schützenhaus-Garten.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, lange Anschrift, herausgegeben vor 1905.

Rawitsch. Schützengarten.

Rawicz. Ogród Strzelnicy.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 9.10.1908.

Rawicz. A garden near a shooting range.

Publisher: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 9, 1908.

Rawitsch. Schützengarten.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 9.10.1908.

Rawitsch. Schützengarten.

Rawicz. Ogród Strzelnicy.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.06.1908.

Rawicz. A garden near a shooting range.

Publisher: unknown. That card was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 14, 1908.

Rawitsch. Schützengarten.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.06.1908.

Rawitsch. Schützenhaus.

Rawicz. Dom Bractwa Strzeleckiego.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 2.08.1906.

Rawicz. The House of Shooting Association.

Publisher: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, post-marked on August 2, 1906.

Rawitsch. Schützenhaus.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt GmbH, Wiesbaden, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 2.08.1906.

Rawitsch. Springbrunnen im Schützengarten.

Rawicz. Fontanna w ogrodzie strzelnicy.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.04.1912.

Przed pawilonem muzycznym w parku przy strzelnicy Bractwa Strzeleckiego ustawiono stylową, secesyjną fontannę, „wodotrysk” z posagiem Wenery – rzymskiej bogini ogrodów, piękna i miłości. Był to dar dla miasta i Bractwa Strzeleckiego od niemieckiej rodziny Pätzold, znanych rawickich rzeźników, właścicieli fabryki wyrobów mięsnych usytuowanej przy obecnej ulicy 17 Stycznia.

Rawicz. A fountain in a garden near a shooting range.

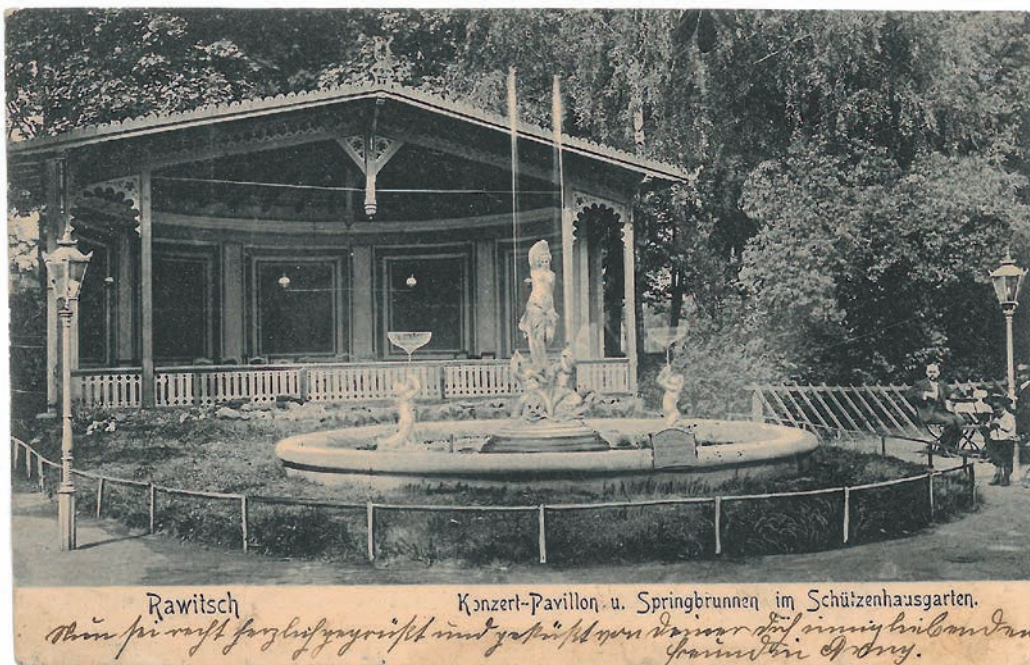
Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 18, 1912.

In a park, near a shooting range of Shooting Association, there was a stylish, Art Nouveau fountain with a statue of Venus – Roman Goddess of gardens, beauty and love. It was a gift, for town and Shooting Association, from German Pätzold family. They were famous butchers in Rawicz, owners of a meat factory along current 17 Stycznia Street.

Rawitsch. Springbrunnen im Schützengarten.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.04.1912.

Vor dem Musikpavillon im Park am Schützenhaus wurde ein stillvoller Springbrunnen im Jugendstil, „eine Quelle” mit einer Statue von Venus – römische Göttin der Gärten, Schönheit und Liebe – gestellt. Das war ein Geschenk für die Stadt und für den Schützenverein von deutscher Familie Pätzold, bekannten Rawitscher Metzgern, Eigentümern der Fleischerzeugnissenfabrik, welche sich an heutiger Straße 17 Stycznia befand.

Rawitsch. Konzert-Pavillon u. Springbrunnen im Schützenhausgarten.

Rawicz. Pawilon koncertowy i fontanna w ogrodzie strzelnicy. Dzierżawca E. Krelt.

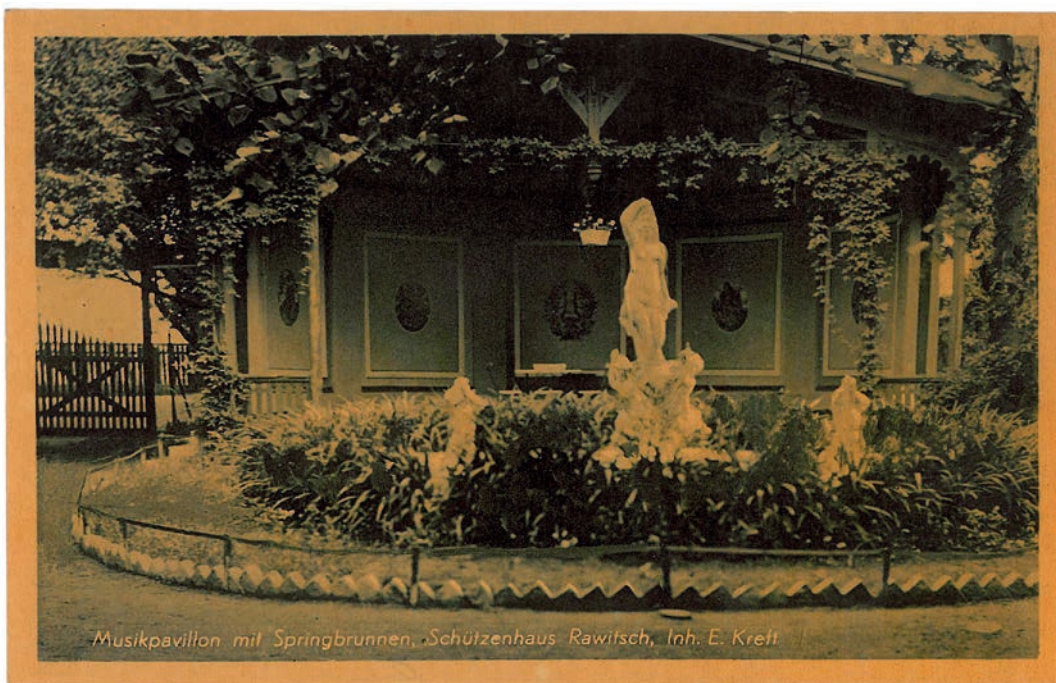
Verlag: A. Fabian & Comp. [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 21.08.1906.

Rawicz. A concert pavilion and a fountain, in a garden near a shooting range. Leaseholder: E. Krelt.

Publisher: A. Fabian & Comp. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 21, 1906.

Rawitsch. Konzert-Pavillon u. Springbrunnen im Schützenhausgarten.

Verlag: A. Fabian & Comp, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 21.08.1906.

Musikpavillon mit Springbrunnen. Schützenhaus Rawitsch, Inh. E. Krell.
Pawilon muzyczny z fontanną. Strzelnica Rawicz.

Verlag: C. Simon, Brieg Bez. Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Music pavilion and a fountain. A shooting range in Rawicz.

Publisher: C. Simon, Brieg Bez. Breslau. That postcard was not put into circulation.

Musikpavillon mit Springbrunnen. Schützenhaus Rawitsch, Inh. E. Krell.

Verlag: C. Simon, Brieg Bez. Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Rawitsch. Schützenhaus, Gartenseite.

Rawicz. Dom Bractwa Strzeleckiego, od strony ogrodu.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch. [wydawca], karta z obiegu pocztowego, stempel z datą 25.07.1915.

Karta z widokiem fasady Domu Bractwa Strzeleckiego (obecnie Dom Kultury) od strony parku. Ciekawostką jest zabezpieczona drewnianą obudową na okres jesienno-zimowy fontanna z posągiem bogini Wenery.

Rawicz. The House of Shooting Association seen from the garden.

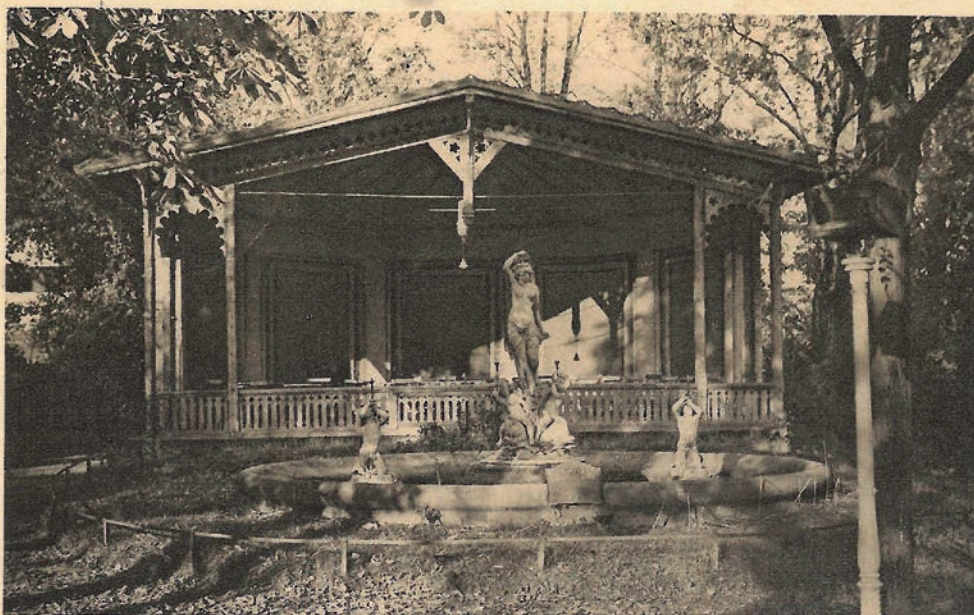
Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. The postcard was put into circulation. It was postmarked on July 25, 1915.

The postcard presents the facade of the House of Shooting Association (present-day Cultural Centre), seen from a park. An intriguing thing is a fountain with a statue of Venus, with a wooden casing, protecting it for a time of autumn and winter.

Rawitsch. Schützenhaus, Gartenseite.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Poststempel vom 25.07.1915.

Die Postkarte mit Ansicht der Fassade vom Schützenhaus (heutiges Kulturhaus) vom Park heraus. Interessant ist eine für Herbst und Winter mit einem Holzgehäuse gesicherte Fontäne mit Statue der Göttin Venus.

RAWICZ. (Wlkp.) Fragment z ogrodu „Bractwa Kurkowego“. RAWICZ Fragment du jardin de la „Société des Chasseurs“

Rawicz. Fragment z ogrodu „Bractwa Kurkowego“.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny“ Rawicz, karta z obiegu pocztowego, stempel z datą 9.01.1940.

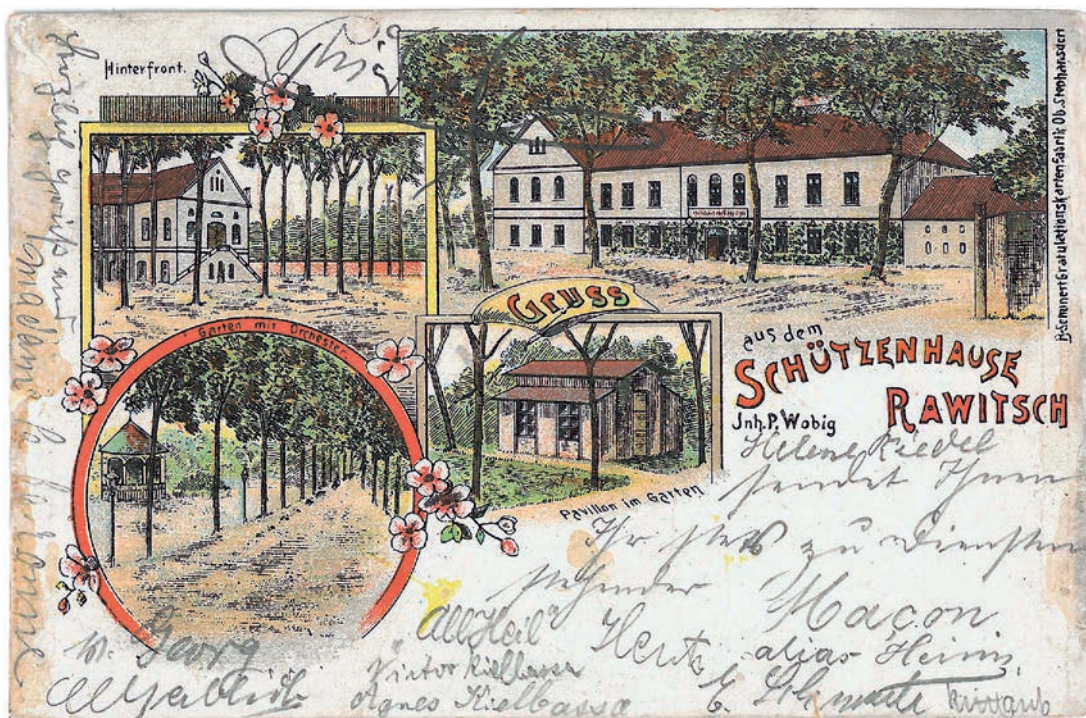
Rawicz. A part of a garden of Shooting Association.

Publisher: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny“ Rawicz. That postcard was put into circulation. It was postmarked on January 9, 1940.

Rawicz. Ein Fragment vom Garten des Schützenvereins.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny“ Rawicz, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Poststempel vom 9.01.1940.

**Gruss aus dem Schützenhause Rawitsch. Hinterfront, Pavillon im Garten, Garten mit Orchester.
Pozdrowienia ze strzelnicy w Rawiczu. Front tylny. Pawilon w ogrodzie. Ogród z orkiestrą.**

Verlag: B. Schunert, Oberstephansdorf [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 6.06.1899.
Wielobarwna litografia przedstawiająca obiekty usytuowane w parku sąsiadującym z południowym odcinkiem plant. Około 1820 roku powstał murewany gmach Domu Bractwa Strzeleckiego, stojący na miejscu obecnego Domu Kultury.

Greetings from a shooting range in Rawicz. A rear wall. A pavilion in a garden. A garden and an orchestra.

Publisher: B. Schunert, Oberstephansdorf. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 6, 1899. It has a long address.

That postcard is a multicoloured lithography, presenting the facilities in a park. The park was situated next to the southern part of Planty. The House of Shooting Association, made of bricks, was built about 1820. That building currently is a headquarters of a Cultural Centre.

Gruss aus dem Schützenhause Rawitsch. Hinterfront, Pavillon im Garten, Garten mit Orchester.

Verlag: B. Schunert, Oberstephansdorf, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 6.06.1899.

Mehrfarbige Lithographie stellt Objekte dar, die sich im Park befinden, der an die südliche Strecke der Ringparkanlage angrenzt. Circa 1820 entstand gemauertes Bauwerk des Schützenhauses, das an der Stelle des gegenwärtigen Kulturhauses steht.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. Schlachthaus. Promenade. Kgl. Strafanstalt.

Pozdrowienia z Rawicza. Dom Bractwa Strzeleckiego. Rzeźnia. Promenada. Królewskie Więzienie.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 26.09.1898.

Jedna z najstarszych rawickich kart pocztowych, secesyjna, tzw. „księżycówka” – na każdym z czterech widoków umieszczony jest księżyc.

Greetings from Rawicz. The House of Shooting Association. A slaughterhouse. The Promenade, The Royal Prison.

Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 26, 1898. It has a long address.

It is one of the oldest postcards from Rawicz. This Art Nouveau postcard is called moon: there is a moon on each on each of the four views, presented on the postcard.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. Schlachthaus. Promenade. Kgl. Strafanstalt.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 26.09.1898.

Eine der ältesten Rawitscher Postkarten, im Jugendstil, sog. „księżycówka” („Mondpostkarte”) – auf jeder der vier Ansichten ist das Mond zu sehen.

3. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, Rawitsch 1900.

3. Powiatowa Wystawa Rzemiosła, Rawicz 1900.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 13.07.1900.

Karta pocztowa z widokiem starego Domu Bractwa Strzeleckiego, na którego miejscu jest usytuowany obecny Dom Kultury. Poprzedni obiekt był siedzibą kilku miejskich organizacji, pełnił także funkcję hali wystawienniczej podczas Powiatowych Wystaw Przemysłu i Rzemiosła, zorganizowanych w Rawiczu w latach 1878, 1886 i 1900.

The 3rd Poviats Craftsmanship Exhibition, Rawicz 1900.

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on July 13, 1900.

The postcard depicts the former House of Shooting Association, replaced with a present-day Cultural Centre. The former building was a headquarters of some town organizations. Moreover, it performed a role of an exhibition hall during Poviats Craftsmanship and Industry Exhibitions that were held in Rawicz in 1878, 1886, and 1900.

3. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, Rawitsch 1900.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 13.07.1900.

Die Postkarte mit Ansicht des alten Schützenhauses, an welcher Stelle heutiges Kulturhaus steht. Vorheriges Objekt war der Sitz einiger Stadtorganisationen, diente auch als Ausstellungshalle während Kreis-Gewerbe-Ausstellungen, die in Rawitsch in den Jahren 1878, 1886 und 1900 veranstaltet wurden.

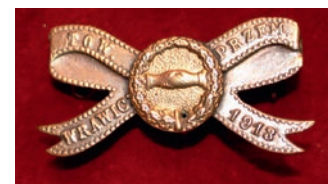

3. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, Rawitsch 1900.

3. Powiatowa Wystawa Przemysłu i Rzemiosła, Rawicz 1900.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 13.07.1900.

Wnętrze Domu Bractwa Strzeleckiego, w którym w 1900 r. odbyła się 3. Powiatowa Wystawa Przemysłu i Rzemiosła; widoczny szyld reklamowy firmy E. Mücke – mistrza murarskiego i ciesielskiego z Rawicza.

The 3rd Poviatic Craftsmanship and Industry Exhibition, Rawicz 1900.

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on July 13, 1900.

The postcard presents an inside of the House of Shooting Association. It was a venue for the 3rd Poviatic Craftsmanship and Industry Poviatic Exhibition, which took place in 1900. One can see a sign of E. Mücke company, who was a master of masonry and carpentry.

3. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, Rawitsch 1900.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 13.07.1900.

Innenraum des Schützenhauses, in dem 1900 die 3. Kreis-Gewerbe-Ausstellung stattfand; Zu erkennen ist das Werbungsschild der Firma von E. Mücke – Maurer- und Zimmermeister aus Rawitsch.

Gruss aus Rawitsch. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, 1900.

Pozdrowienia z Rawicza. Powiatowa Wystawa Przemysłu i Rzemiosła, 1900.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 6.07.1900.

Secesyjna karta pocztowa okolicznościowa, wydana z okazji odbywającej się w Rawiczu Powiatowej Wystawy Przemysłu i Rzemiosła w 1900 roku. Przedstawia miejsca związane z wystawą: park z fontanną i pawilon muzyczny przy strzelnicy, dawny Dom Bractwa Strzeleckiego oraz jego reprezentacyjne wnętrze.

Greetings from Rawicz. Poviats Craftsmanship and Industry Exhibition, 1900.

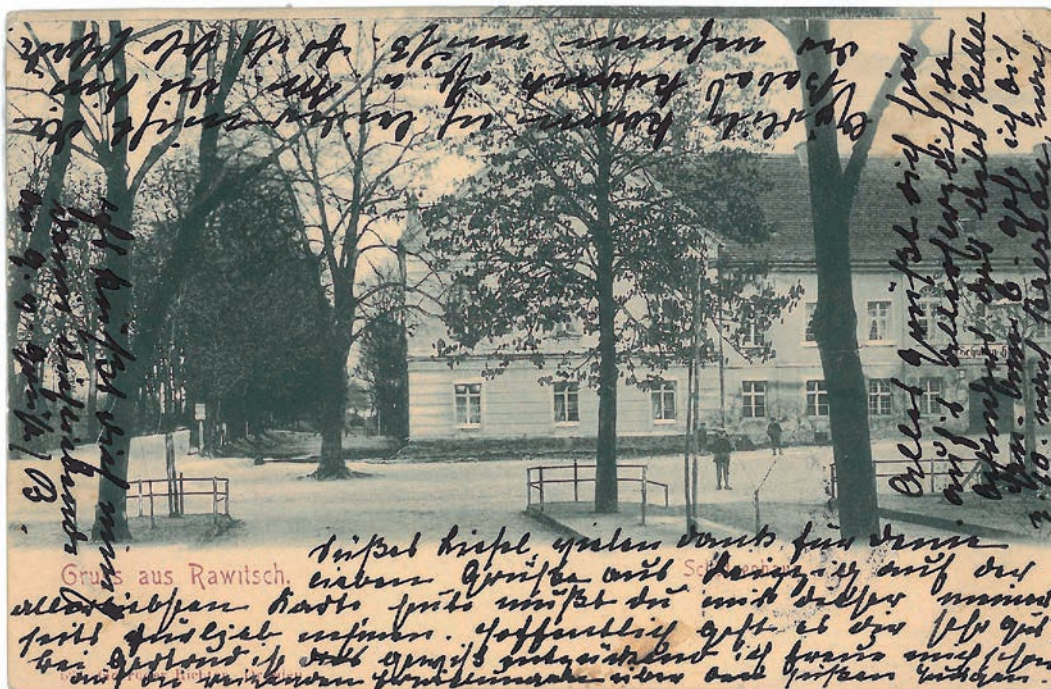
Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on July 6, 1900.

This is an the Art Nouveau postcard, published for the occasion of Poviats Craftsmanship and Industry Exhibition, which was held in Rawicz in 1900. It presents places connected with that event: a fountain in a park, a music pavilion near a shooting range, a former House of Shooting Association, and its impressive inside.

Gruss aus Rawitsch. Kreis-Gewerbe-Ausstellung, 1900.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 6.07.1900.

Eine Gedenkpostkarte im Jugendstil, herausgegeben aus Anlass der in Rawitsch stattgefundenen Kreis-Gewerbe-Ausstellung im Jahre 1900. Sie stellt die mit der Ausstellung verbundenen Orten dar: Park mit dem Springbrunnen und den Musikpavillon am ehemaligen Schützenhaus und repräsentativen Innenraum des Schützenhauses.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus.

Pozdrowienia z Rawicza. Dom Bractwa Strzeleckiego.

Wydawca: Gebruder Richter, Dresden, karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.06.1901.

Greetings from Rawicz. The House of Shooting Association.

Publisher: Gebruder Richter. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 27, 1901. It has a long address.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus.

Verlang: Gebruder Richter, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.06.1901.

Dom Bractwa Strzeleckiego w Rawiczu.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 26.11.1902.

Pocztówka fotograficzna z okresu rozbiórki starego Domu Bractwa Strzeleckiego, na miejscu którego już w 1903 roku został usytuowany nowy budynek strzelnicy, obecny Dom Kultury.

The House of Shooting Association in Rawicz.

Publisher: unknown. That card was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 26, 1902. It has a long address.

It is a photographic postcard, from the period of demolition of the former House of Shooting Association. In 1903, it was replaced with a new building of shooting range, a present-day Cultural Centre.

Schützenhaus in Rawitsch.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 26.11.1902.

Fotografische Postkarte aus der Abrissperiode des alten Schützenhauses, an welcher Stelle schon 1903 ein neues Schützenhaus, gegenwärtiges Kulturhaus gebaut wurde.

Rawitsch. Neues Schützenhaus.

Rawicz. Nowy Dom Bractwa Strzeleckiego.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 9.04.1903.

Karta pocztowa z południową aleją plant i projektem gmachu nowego Domu Bractwa Strzeleckiego, wybudowanego w latach 1902–1903.

Rawicz. The new House of Shooting Association.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 9, 1903. It has a long address.

The postcard depicts a the southern path of Planty and a building design of a the new House of Shooting Association. It was being built in 1902–1903.

Rawitsch. Neues Schützenhaus.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 9.04.1903.

Postkarte mit Südallee der Ringparkanlage und mit einem Projekt des neuen Schützenhauses, das in den Jahren 1902–1903 gebaut wurde.

Gruss vom Schützenfest in Rawitsch. Fischergucke. Schützenhaus.

Pozdrowienia ze święta strzeleckiego w Rawiczu. „Fiszgórka”. Dom Bractwa Strzeleckiego.

Verlag: A. Bode, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 5.08.1912.

Karta pocztowa z widokiem Domu Bractwa Strzeleckiego, obecnego Domu Kultury oraz „Fiszgórki” z aeroplanem, wzniesionej w 1911 roku, z której widoczne są na horyzoncie Kocie Góry (pasmo Wzgórz Trzebnickich).

Greetings from Shooting Festival in Rawicz. “Fiszgórka”. The House of Shooting Association.

Publisher: A. Bode, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 5, 1912.

The postcard depicts the House of Shooting Association, i.e. present-day Cultural Centre. One can also notice “Fiszgórka”, built in 1911, and a plane. What is worth noting is the fact, that from Fiszgórka it is possible to observe Cats' Mountains (Trzebnickie Hills) on the horizon.

Gruss vom Schützenfest in Rawitsch. Fischergucke. Schützenhaus.

Verlag: A. Bode, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 5.08.1912. Die Postkarte mit Ansicht vom Schützenhaus (heutiges Kulturhaus) und Fischergucke mit dem Aeroplan, die 1911 errichtet wurde, von der die Katzengebirgen (die Trebnitzer Hügelkette) am Horizont sichtbar sind.

Rawitsch. Schützenhaus. Deutsches Vereinshaus.

Rawicz. Strzelnica. Dom Związku Niemieckiego.

Verlag: Karl Braun & Co., München [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 25.05.1904.

Karta pocztowa poślaczana z imitacją oświetlenia okien Domu Bractwa Strzeleckiego.

Rawicz. Shooting range. The House of German Association.

Publisher: Karl Braun & Co., Munich. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 25, 1904.

It has a long address. It is a the gold-plated postcard, presenting the imitation of windows illumination in the House of Shooting Association.

Rawitsch. Schützenhaus. Deutsches Vereinshaus.

Verlag: Karl Braun & Co., München, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 25.05.1904.

Vergoldete Postkarte mit einer Imitation vom Fensterlicht des Schützenhauses.

Rawitsch. Schützenhaus.

Rawicz. Dom Bractwa Strzeleckiego.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 23.08.1904.

Obiekt wzniesiony w latach 1902-1903, w stylu eklektycznym. Był siedzibą Bractwa Strzeleckiego. Funkcjonowała w nim restauracja, sale widowiskowe, w których odbywały się bankiety, wystawy, przedstawienia teatralne, seanse kina objazdowego, koncerty, a przede wszystkim wystawne „bale królewskie” Bractwa Strzeleckiego.

Rawicz. The House of Shooting Association.

Publisher: R. F. Frank, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 23, 1904.

It has a long address. The postcard depicts the building, which was being built in 1902 and 1903, in an eclectic style. It was a headquarters of Shooting Association. In that building, there were a restaurant and a performance hall, which was a venue of: exhibitions, theatre plays, touring cinemas, concerts and, especially, “royal balls” of Shooting Association.

Rawitsch. Schützenhaus.

Verlag: R. F. Frank, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 23.08.1904.

Das in den Jahren 1902-1903 gebaute Objekt im eklektischen Stl. Es war der Sitz des Schützenvereins. Man nannte es auch Deutsches Vereinshaus. Im Haus funktionierten ein Restaurant, Veranstaltungssälen, in denen am meisten Bankette, Ausstellungen, Theateraufführungen, Filmvorführungen des Wanderkinos, Konzerte, und vor allem prachtvolle „Königsbälle” des Schützenvereins stattfanden.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. „Kommst du nach Osten. Kommst du nach Westen. In Rawitsch sind die Würstchen am allerbesten“.

Pozdrowienia z Rawicza. Strzelnica. „Przybędziesz na wschód, przybędziesz na zachód. W Rawiczu kielbaski są najlepsze“.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.12.1903. Karta pocztowa z motywem reklamowym, promująca niegdyś słynne „rawickie kielbaski Scholza”.

Greetings from Rawicz. A shooting range. “As you come to the East, you will come to the West. The most tasteful sausages are the ones from Rawicz”.

Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 18, 1903. It has a long address. It is the postcard with an advertising element, promoting “Scholz sausages from Rawicz”, very popular in the past.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. „Kommst du nach Osten. Kommst du nach Westen. In Rawitsch sind die Würstchen am allerbesten“.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.12.1903. Die Postkarte mit einem Werbungsmotiv, die einmal berühmte Rawitscher Würstchen von Scholz förderte.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. „Kommst du nach Osten. Kommst du nach Westen.

In Rawitsch sind die Würstchen am allerbesten”.

Pozdrowienia z Rawicza. Strzelnica. „Przybędziesz na wschód, przybędziesz na zachód.

W Rawiczu kielbaski są najlepsze”.

Verlag: A. Fabian & Comp., Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 19.03.1905.

Greetings from Rawicz. A shooting range. “As you come to the East, you will come to the West.

The most tasteful sausages are the ones from Rawicz”.

Publisher: A. Fabian & Comp., Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 19, 1905. It has a long address.

Gruss aus Rawitsch. Schützenhaus. „Kommst du nach Osten. Kommst du nach Westen.

In Rawitsch sind die Würstchen am allerbesten”.

Verlag: A. Fabian & Comp., Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 19.03.1905.

**Schützenhaus Deutsches Vereinshaus.
17. Kreisturnfest. Kreis II Schlesien-Süd-
Posen. Rawitsch 'P. 8-10 Juli 1905.
Dom Bractwa Strzeleckiego Związku
Niemieckiego. 17. Okręgowy Festyn
Gimnastyczny Okręgu II Śląskiego
i południowo-poznańskiego, Rawicz,
8-10 lipca 1905.**

Pierwszą nagrodę może zdobyć tylko ten gimnastyk, który przed turniejem zjadł gorące rawickie kielbaski. Te kielbaski są znane na całym świecie, dodają siły, a kosztują niewiele! Jeśli chcesz zobaczyć mnóstwo wiatraków, to przybądź do Rawicza, tu ich wiele stoi!

Verlag: A. Bode, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.11.1908.

**A House of Shooting Group of German
Association. The 17th Regional Gymnastics
Festival of the Second Region of Śląskie
Voivodeship and the Southern Poznań Re-
gion, Rawicz, July 8-10, 1905.**

A first prize can be given only for the one, who has eaten hot sausages from Rawicz just before the Festival. Those sausages are famous worldwide, give strength and cost little! Whether you want to see numerous windmills, visit Rawicz – there are lots of them!

Publisher: A. Bode, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 18, 1908.

**Schützenhaus Deutsches Vereinshaus.
17. Kreisturnfest des II. Schlesien-Kreises
und des Süd-Posen-Kreises, Rawitsch, 8-10
Juli 1905.**

Nur der Wettturner wird erringen ersten Preis, der vor Turnen gegessen hat Rawitscher Würstchen heiss. Denn diese Würstchen das ist bekannt in aller Welt, stecken voll Saft und Kraft und kosten wenig Geld! Wenn

Windmühlen recht viele, willst sehen, so komm'her nach Rawitsch, hier siehst du sie stehen!

Verlag: A. Bode, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.11.1908.

Gruss vom Strandfest des Radfahrer-Club Rawitsch, gegr. 1896.

Pozdrowienia z festynu klubu cyklistów z Rawicza, założonego w 1896 roku.

Verlag: A. Bode, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 12.01.1913. Karta pocztowa z fotomontażem dwóch motywów: krajobrazu nadmorskiego oraz budynku Domu Bractwa Strzeleckiego przy plantach, promująca działalność lokalnego klubu cyklistów.

Greetings from meeting of Rawicz Cyclist Club, founded in 1896.

Publisher: A. Bode, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on January 12, 1913.

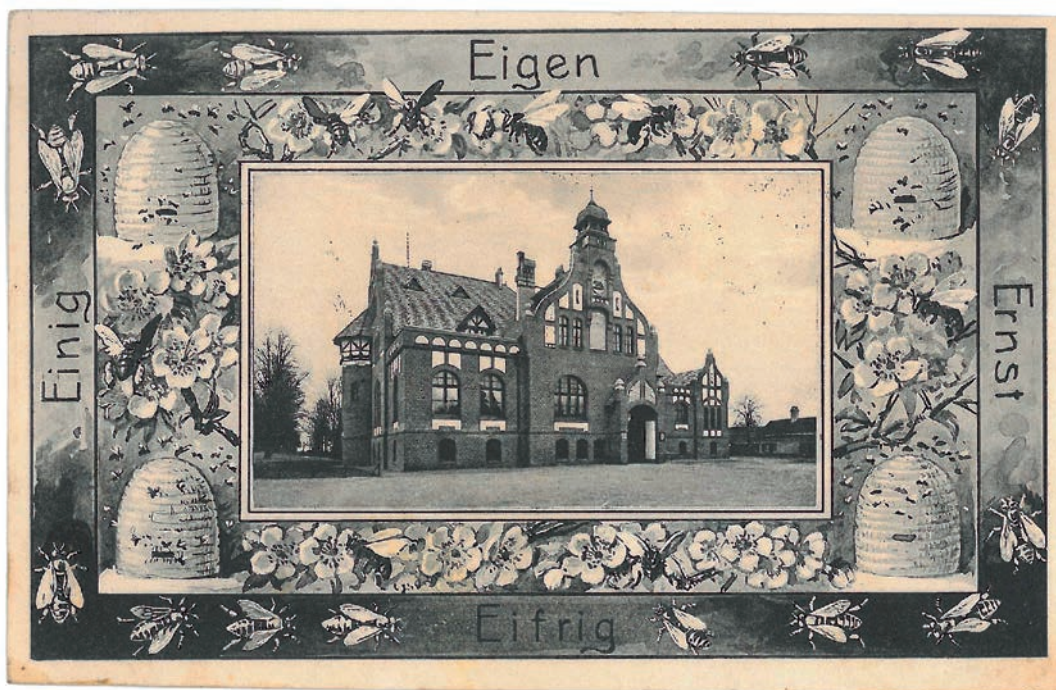
That postcard was made with the use of a photomontage: a combination of the sea landscape and the House of Shooting Association next to Planty. The postcard promotes the Cyclist Club from Rawicz.

Gruss vom Strandfest des Radfahrer-Club Rawitsch, gegr. 1896.

Verlag: A. Bode, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 12.01.1913.

Die Postkarte mit Fotomontage der zwei Motive: Küstenlandschaft und Gebäude des Schützenhauses an der Ringparkanlage. Sie fördert die Tätigkeit des lokalen Radfahrer-Clubs.

Einig. Eigen. Ernst. Eifrig.
Zgoda prowadzi do sukcesu.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 1.03.1917.

Karta pocztowa wydana z okazji 28. Okręgowego Walnego Zgromadzenia Pszczelarzy, które odbyło się w dniach 26–28 lipca 1915 r. w Rawiczu.

The agreement is a key to success.

Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 1, 1917. The postcard was published for the 28th Regional General Meeting of Beekeepers that was held in Rawicz on July 26–28, 1915.

Einig. Eigen. Ernst. Eifrig.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 1.03.1917.

Die Postkarte wurde anlässlich der 28. Bezirks-Generalversammlung der Imker herausgegeben, welche in den Tagen 26–28 Juli 1915 in Rawitsch stattfand.

Gruss aus Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben.

Pozdrowienia z Rawicza. Przy Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Mehner & Maas, Leipzig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, korespondencja w języku polskim, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 17.10.1901.

Karta pocztowa z widokiem południowego odcinka plant. Na dalszym planie widoczny budynek dawnego Domu Bractwa Strzeleckiego, zburzony w 1902 roku.

Greetings from Rawicz. Along Breslaue Stadtgraben.

Publisher: Mehner&Maas, Leipzig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 17, 1901. It has a long address. Correspondence in Polish.

The postcard presents the southern part of Planty. In the background one can see a former building of the House of Shooting Association, demolished in 1902.

Gruss aus Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Mehner & Maas, Leipzig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Korrespondenz auf Polnisch, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 17.10.1901.

Die Postkarte mit Ansicht der südlichen Strecke der Ringparkanlage. Im Hintergrund ist das 1902 niedrigergerissene Gebäude des damaligen Schützenhauses zu sehen.

Rawitsch. Promenade am Breslauer Stadtgraben.

Rawicz. Promenada przy Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Julius Urbitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 12.03.1916.

Karta pocztowa z widokiem południowego odcinka plant, wzdłuż obecnych Wałów Księcia Józefa Poniatowskiego. Na początku XX stulecia szerokie, najbardziej reprezentacyjne fragmenty promenady, czyli aleje prowadzące w kierunku Domu Bractwa Strzeleckiego, a także Promenada Cesarska zostały ozdobione girlandami z winorośli i bluszczu.

Rawicz. The Promenade near Breslauer Stadtgraben.

Publisher: Julius Urbitsch. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 12, 1906.

It has a long address. The postcard presents the southern part of Planty, along current Wały Jarosława Dąbrowskiego Street. At the beginning of the 20th century, wide and the most prominent parts of the Promenade, i.e. paths leading towards the House of Shooting Association and Imperial Promenade were decorated with garlands of vines and ivy.

Rawitsch. Promenade am Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Julius Urbitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 12.03.1916.

Die Postkarte mit Ansicht der südlichen Strecke der Ringparkanlage, entlang heutiger Straße Wały Księcia Józefa Poniatowskiego. Am Anfang des 20. Jahrhunderts wurden die weiten, repräsentativsten Fragmente der Promenade, also die in Richtung Schützenhaus führenden Alleen sowie die Kaiserpromenade mit Weinstocks- und Efeugirlanden verziert.

Rawitsch. Kirchstrasse mit evang. Kirche.

Rawicz. Ulica Kościelna z kościołem ewangelickim.

Verlag: Reiniken & Rubin, Magdeburg [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 4.06.1908.

Karta z widokiem dawnej ulicy Kościelnej, obecnie ulicy Ignacego Buszy, od strony południowego odcinka plant w kierunku rynku i zboru ewangelickiego, czyli obecnego kościoła parafialnego pw. św. Andrzeja Boboli.

Rawicz. Kościelna Street and Evangelical Church.

Publisher: Reiniken & Rubin, Magdeburg. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 4, 1908.

It has a long address.

The postcard depicts former Kościelna Street, i.e. present-day Ignacego Buszy Street. It is a view from the southern part of Planty towards the market square and a Protestant Church, i.e. the church of Saint Andrew Bobola.

Rawitsch. Kirchstrasse mit evang. Kirche.

Verlag: Reiniken & Rubin, Magdeburg, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 4.06.1908.

Die Postkarte mit Ansicht der ehemaligen Kirchstrasse, heute Ignacego Buszy, von der südlichen Strecke der Ringparkanlage heraus, in Richtung Markt und evangelische Kirche, also heutige St.-Andreas-Bobola-Pfarrkirche.

Gruss aus Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben.

Pozdrowienia z Rawicza. Przy Breslauer Stadtgraben. Rawicz. Wały Poniatowskiego.

Verlag: Max Klass, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 22.04.1921.

Secesyjne wille miejskie usytuowane wzdłuż południowego odcinka plant, przy obecnych Wałach Księcia Józefa Poniatowskiego. Pierwsza z nich należała od początku XX wieku do rodziny Troska – znanych rawickich przedsiębiorców, właścicieli fabryki wódek i likierów, wody mineralnej. Mieszkał w niej także burmistrz Rawicza Edmund Sławiński.

Greetings from Rawicz. Along Breslaue Stadtgraben. Rawicz. Wały Poniatowskiego Street.

Publisher: Max Klass, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 22, 1921.

The postcard presents Art Nouveau town villas along the southern part of Planty, current Wały Księcia Józefa Poniatowskiego Street. The first of those villas was owned, since the 20th century, by Troska family. Those family was famous in Rawicz for their vodka, liquier, and mineral water factory. Mayor of Rawicz, Edward Sławiński, was also living there.

Gruss aus Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben. Rawicz. Wały Poniatowskiego.

Verlag: Max Klass, Rawicz, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 22.04.1921.

Die entlang der südlichen Strecke der Ringparkanlage am Breslauer Stadtgraben, (heutige Księcia Józefa Poniatowskiego) gelegenen, städtischen Villen im Jugendstil. Erste Villa gehörte am Anfang des 20. Jahrhunderts der Familie Troska – den bekannten Rawitscher Unternehmern, Besitzern der Wodka-, Liköre- und Mineralwasserfabrik. In der Villa wohnte auch Bürgermeister von Rawicz – Edmund Sławiński.

Rawitsch. Villen am Breslauer Stadtgraben.

Rawicz. Wille przy Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 1.06.1907.

Karta pocztowa z widokiem obiektów usytuowanych przy Breslauer Stadtgraben, obecnych Wałach Księcia Józefa Poniatowskiego, wzdłuż południowego odcinka plant. Oś ulicy zamyka gmach Domu Bractwa Strzeleckiego.

Rawicz. Villas along Breslauer Stadtgraben.

Publisher: Richard Borek, Braunschweig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 1, 1907. It has a long address.

The postcard depicts buildings along Breslauer Stadtgraben, i.e. present-day Wały Księcia Józefa Poniatowskiego Street, along the southern part of Planty. At the end of the street, it is possible to notice the House of Shooting Association.

Rawitsch. Villen am Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 1.06.1907.

Die Postkarte mit Ansicht der am Breslauer Stadtgraben (heute Wały Księcia Józefa Poniatowskiego) gelegenen Objekte, entlang der südlichen Strecke der Ringparkanlage. Die Achse der Straße schließt das Bauwerk vom Schützenhaus ab.

Rawitsch. Breslauer Stadtgraben mit Schützenhaus.

Rawicz. Breslauer Stadtgraben z Domem Bractwa Strzeleckiego.

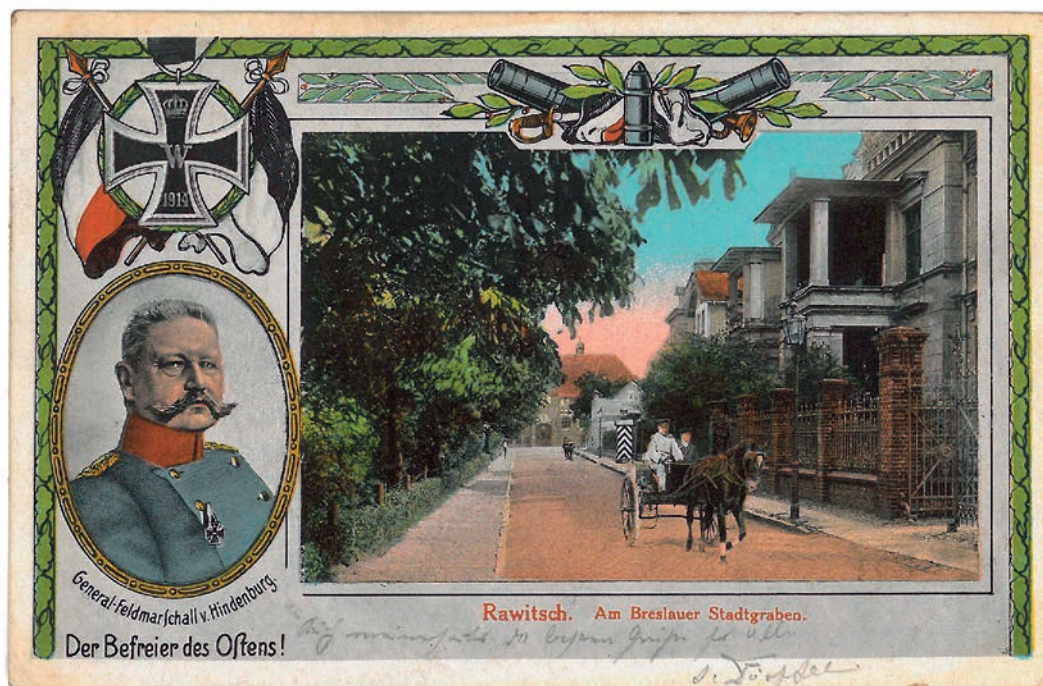
Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt, G m b H, Wiesbaden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 15.08.1907.

Rawicz. Breslauer Stadtgraben and the House of Shooting Association.

Publisher: Rheinische Kunstverlagsanstalt, GmbH, Wiesbaden. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, post-marked on August 15, 1907.

Rawitsch. Breslauer Stadtgraben mit Schützenhaus.

Verlag: Rheinische Kunstverlagsanstalt, GmbH, Wiesbaden, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 15.08.1907.

**Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben. General Feldmarschall v. Hindenburg. Der Befreier des Ostens!
Rawicz. Przy Breslauer Stadtgraben. Feldmarszałek von Hindenburg. Wyzwoliciel Wschodu!**

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 21.07.1916.

Karta pocztowa ozdobiona charakterystycznymi niemieckimi motywami historyczno-militarnymi: w owalnym wieńcu laurowym wizerunek feldmarszałka Paula von Hindenburga, prezydenta Republiki Weimarskiej w latach 1925–1934, odznaczonego Krzyżem Wielkim (najwyższa klasa Krzyża Żelaznego, również na pocztówce).

Rawicz. Along Breslaue Stadtgraben. Von Hindenburg field marshal. Liberator of East!

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 21, 1906.

The postcard is decorated with characteristic German historic and military elements: in laurel wreath there is an image of field marshal Paul von Hindenburg, president of Weimar Republic in 1925–1934. He was given the Grand Cross (the highest class of the Iron Cross, also presented on the postcard).

Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben. General Feldmarschall v. Hindenburg. Der Befreier des Ostens!

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 21.07.1916.

Die Postkarte verziert mit den charakteristischen deutschen historisch-militärischen Motiven: im ovalen Lorbeerkrantz befindet sich Abbildung des Generalfeldmarschalls Paul von Hindenburg, Reichspräsidenten der Weimarer Republik in den Jahren 1925–1934, mit dem Großkreuz geehrt (die höchste Klasse des Eisernen Kreuzes, auch auf der Postkarte sichtbar).

Promenade am Breslauer Stadtgraben.

Promenada przy Breslauer Stadtgraben.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 2.10.1898.

Jedna z najstarszych rawickich widokówek. Karta pocztowa z jesiennym widokiem południowego odcinka plant, wzdłuż Breslauer Stadtgraben, obecnych Wałów Księcia Józefa Poniatowskiego. Na uwagę zasługuje tekst korespondencji w języku polskim: „Ładne, czyste miasto, ale prawie niemieckie. Pozdrawiam. Maks”.

The Promenade near Breslauer Stadtgraben.

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 2, 1898. It has a long address.

That postcard is one of the oldest postcards from Rawicz. It depicts the southern part of Planty, along Breslauer Stadtgraben, current Wały Księcia Józefa Poniatowskiego Street, in autumn. What is noteworthy is the Polish text: “Nice, clean town, but almost totally German. Greetings. Maks”.

Promenade am Breslauer Stadtgraben.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 2.10.1898.

Eine der ältesten Rawitscher Ansichtskarten. Postkarte mit Herbstblick auf südliche Strecke der Ringparkanlage, entlang des Breslauer Stadtgrabens (heute Wały Księcia Józefa Poniatowskiego). Bemerkenswert ist ein Text der Korrespondenz auf Polnisch: „Ładne, czyste miasto, ale prawie niemieckie. Pozdrawiam. Maks” („Schöne, reine, aber fast deutsche Stadt. Gruss. Maks”).

**Gruss aus Rawitsch.
Pozdrowienia z Rawicza.**

Verlag: Fabian & Comp., Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.04.1905.
Naroznik Breslauer Stadtgraben i Friedericistrasse (obecnie ulica H. Sienkiewicza). W tym miejscu istniała południowa brama miejska – tzw. Brama Wroclawska. Na początku XX stulecia przy skrzyżowaniu były usytuowane znane rawickie zajazdy – w budynku widocznym na pocztówce „Gospoda pod Czarnym Orłem” Hermanna Swital, w okresie międzywojennym „Sokołówka”. A. Gierasa.

Greetings from Rawicz.

Publisher: Fabian & Comp., Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp’s face value: 5 Pfennig, postmarked on April 27, 1905.
The postcard depicts the corner of Breslauer Stadtgraben and Frederickstrasse (present-day H. Sienkiewicza Street). In that place, there had been the southern town gate, called Wroclawska Gate. At the beginning of the 20th century, in a building presented in a postcard, there were situated famous inns in Rawicz: “Gospoda pod Czarnym Orłem” owned by Hermann Swital and “Sokołówka” owned by A. Gieras, especially popular during an interwar period.

Gruss aus Rawitsch.

Verlag: Fabian & Comp., Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.04.1905.
Die Ecke des Breslauer Stadtgrabens und der Friederichstrasse (heute H. Sienkiewicza). An diesem Ort stand südliches Stadttor – sog. Breslauer Tor. Am Anfang des 20. Jahrhunderts waren an der Kreuzung bekannte Rawitscher Gasthöfe in Betrieb – im Gebäude, das auf der Postkarte zu erkennen ist, Hermann Switals „Gasthof zum schwarzen Adler”, in der Zwischenkriegszeit „Sokołówka” von A. Gieras.

Rawitsch. Promenadenweg.

Rawicz. Droga na promenadzie.

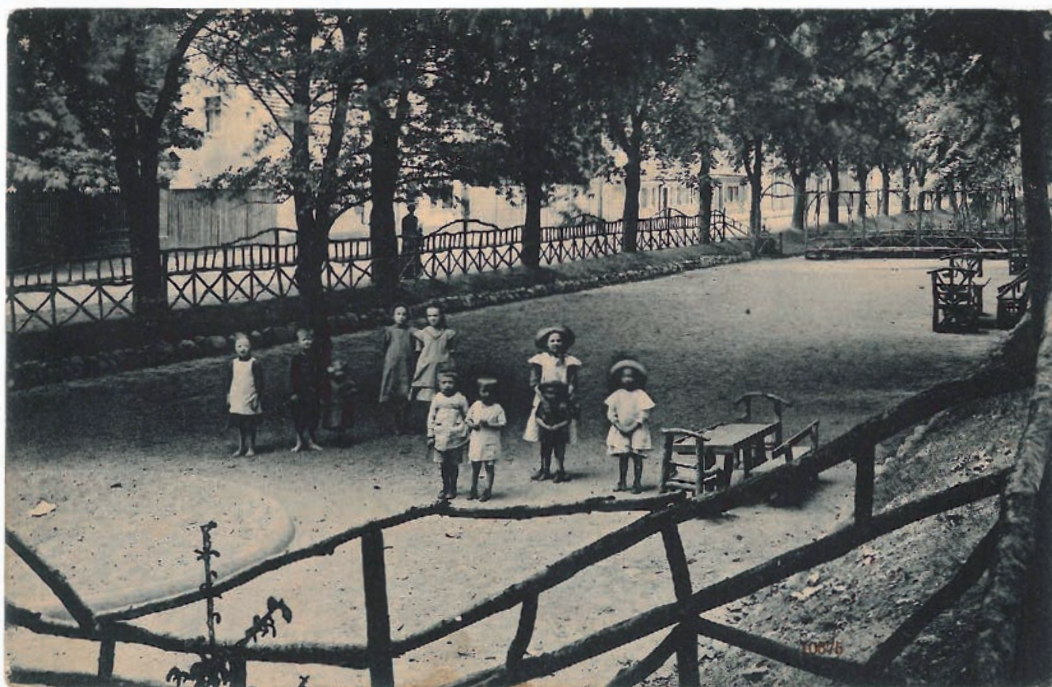
Brak danych wydawcy, karta bez obiegu pocztowego.

Rawicz. The Promenade.

Publisher: unknown. That postcard was not put into circulation.

Rawitsch. Promenadenweg.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Rawitsch – Kinderspielplatz.

Rawicz – plac zabaw dla dzieci.

Verlag: Alfred Zieger, Dresden [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 13.04.1916.

Rawicz – a playground.

Publisher: Alfred Zieger, Dresden. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on April 13, 1916.

Rawitsch – Kinderspielplatz.

Verlag: Alfred Zieger, Dresden, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 13.04.1916.

Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben.

Rawicz. Przy Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Widok południowego odcinka plant oraz zabudowań usytuowanych przy obecnych Wałach Księcia Józefa Poniatowskiego.

Rawicz. Near Breslaue Stadtgraben.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was not put into circulation.

The postcard shows the southern part of Planty and buildings situated along current Wały Poniatowskiego Street.

Rawitsch. Am Breslauer Stadtgraben.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Die Ansicht südlicher Strecke der Ringparkanlage und der am Breslauer Stadtgraben (heute Wały Księcia Józefa Poniatowskiego) gelegenen Bauwerke.

RAWICZ. (Wlkp.). Ul. Mickiewicza. Gmach miejski. RAWICZ. Rue Mickiewicz et bâtiment Municipal.

Rawicz (Wlkp.) Ulica Mickiewicza [obecnie adres domu to Wały Poniatowskiego]. Gmach miejski.

Wydawca: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, karta bez obiegu, lata 30. XX wieku.

Karta pocztowa z widokiem secesyjnej kamienicy komunalnej, wybudowanej w 1914 roku. W dwudziestoleciu międzywojennym adres posesji to ulica Mickiewicza, prostopadła do południowego odcinka plant. Obecne Wały Księcia Józefa Poniatowskiego.

Rawicz (Wielkopolskie voivodeship). Mickiewicza Street (now: Wały Poniatowskiego Street).

A municipal building.

Publisher: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny”, Rawicz. That postcard, published at the turn of 1930, was not put into circulation. The postcard depicts an Art Nouveau municipal historic house, built in 1914. During an interwar period, it was Mickiewicza Street, perpendicular to the southern part of Planty. Nowadays, a cobble road presented in the postcard, is Wały Księcia Józefa Poniatowskiego Street.

Rawicz. (Woiwodschaft Wielkopolskie). Ul. Mickiewicza [heutige Anschrift des Hauses: Wały Poniatowskiego]. Stadtgebäude.

Verlag: Franciszek Piasecki, „Bazar Szkolny” Rawicz, eine Postkarte ohne den Postumlauf, die 30er-Jahren des 20. Jahrhunderts.

Die Postkarte mit Ansicht eines 1914 gebauten, kommunalen Mietshauses im Jugendstil. In der Zwischenkriegszeit war die Anschrift des Anwesens Mickiewicza, die zur südlichen Strecke der Ringparkanlage senkrechte Straße. Gepflasterte Straße, die auf der Postkarte zu erkennen ist, heißt heute Wały Księcia Józefa Poniatowskiego.

Gruss aus Rawitsch. Villa Kuhnt.

Pozdrowienia z Rawicza. Willa Kuhnta.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 19.09.1906.

Karta pocztowa z widokiem klasycystycznej willi usytuowanej po wewnętrznej stronie południowo-zachodniego narożnika plant.

Greetings from Rawicz. Kuhnt's villa.

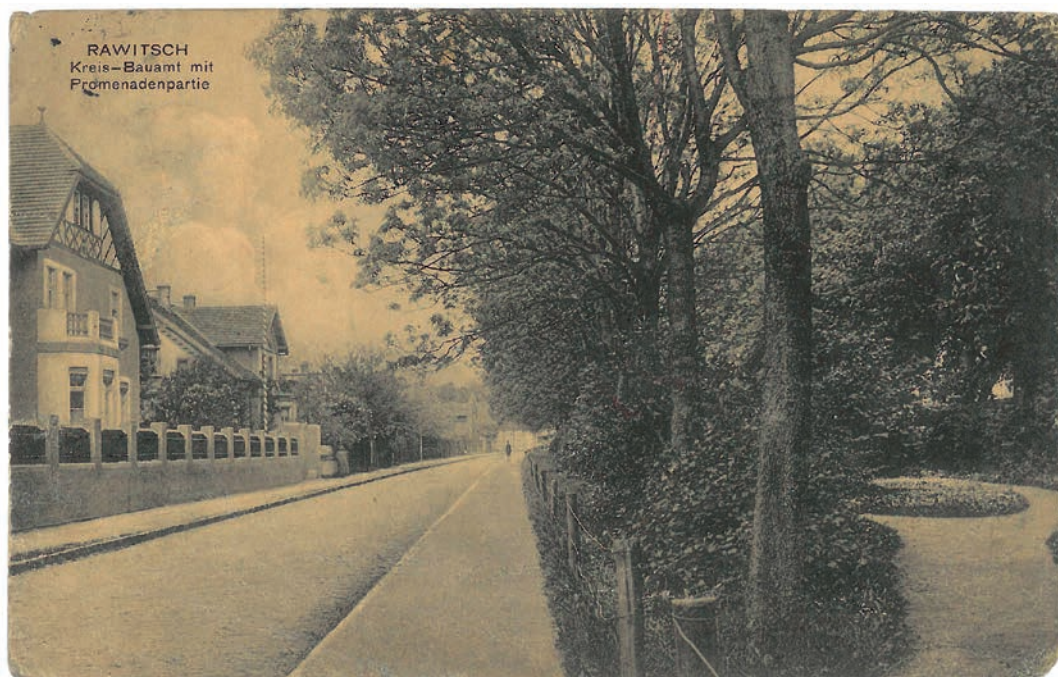
Publisher: Julius Urbitsch, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 19, 1906.

The postcard presents the classicist villa, situated near the south-western corner of Planty, on the internal side.

Gruss aus Rawitsch. Villa Kuhnt.

Verlag: Julius Urbitsch, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 19.09.1906.

Die Postkarte mit Ansicht einer klassizistischen Villa, die sich an der inneren Seite der südlich-westlichen Ecke der Ringparkanlage befand.

Rawitsch. Kreis-Bauamt mit Promenadenpartie.

Rawicz. Powiatowy Urząd Budowlany z fragmentem promenady.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 18.02.1913.

Karta pocztowa z widokiem zachodniego odcinka plant z secesyjnymi willami usytuowanymi przy obecnych Wałach Tadeusza Kościuszki. Pomiedzy nawierzchnią ulicy, a pasem zieleni widoczna jest ścieżka dla rowerów – tzw. „latówka”.

Rawicz. Poviát Construction Office and a part of the Promenade.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on February 18, 1913.

The postcard depicts the western part of Planty and Art Nouveau villas, situated along present-day Wały Tadeusza Kościuszki Street. It is possible to observe a cycle path, between a street and a greenbelt.

Rawitsch. Kreis-Bauamt mit Promenadenpartie.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 18.02.1913.

Die Postkarte mit Ansicht der westlichen Strecke der Ringparkanlage mit den an der heutigen Straße Wały Tadeusza Kościuszki gelegenen Villen im Jugendstil. Zwischen dem Straßenbelag und Grünstraßen ist ein Fahrradweg – sog. „latówka” zu erkennen.

Rawitsch. Kgl. Kreis-Bauinspektion.

Rawicz. Królewski Powiatowy Inspektorat Budowlany.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch [wydawca], karta bez obiegu pocztowego, wydana przed 1914 r.
Karta pocztowa z widokiem willi przy Berliner Stadtgraben, obecnych Wałach Tadeusza Kościuszki.

Rawicz. Royal Poviats Construction Inspectorate.

Publisher: Edmund Beran, Rawicz. That card was published before 1914 and was not put into circulation.
The postcard shows villas situated along Berliner Stadtgraben, present-day Wały Tadeusza Kościuszki Street.

Rawitsch. Kgl. Kreis-Bauinspektion.

Verlag: Edmund Beran, Rawitsch, eine Postkarte ohne den Postumlauf, herausgegeben vor 1914.
Die Postkarte mit Ansicht einer Villa am Berliner Stadtgraben, heute Wały Tadeusza Kościuszki.

Rawitsch. Kreisbauinspektion und Promenade.

Rawicz. Powiatowy Inspektorat Budowlany i promenada.

Verlag: Albert Kleinert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.12.1916.

Rawicz. Poviát Construction Inspectorate and the Promenade.

Publisher: Albert Kleinert, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 14, 1916.

Rawitsch. Kreisbauinspektion und Promenade.

Verlag: Albert Kleinert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.12.1916.

Rawitsch. Kaserne des I. Bath. Inf. Reg.

Rawicz. Koszary I Batalionu Regimentu Piechoty.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 26.11.1911.

Nieistniejący gmach pruskich koszar, w których stacjonował od 1860 roku 3. batalion Dolnośląskiego Pułku Piechoty nr 50 z orkiestrą i sztabem. Po 1904 roku kompleks budynków koszarowych wykupiła Spółdzielnia Mieszkaniowa Urzędników Niemieckich. Obiekt został wyburzony w 2012 roku.

Rawicz. Barracks of the 1st Battalion of Infantry Regiment.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 26, 1911.

The postcard depicts an already nonexistent building of Prussian barracks, having been a headquarters of the 3rd Battalion of Dolnośląskie Voivodeship of 50th Infantry Regiment (with an orchestra and a staff) from 1860. After 1904 it was acquired by a Housing Cooperative of German Officials. The building was destroyed in 2012.

Rawitsch. Kaserne des I. Bath. Inf. Reg.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 26.11.1911.

Das nicht mehr existierende Gebäude der preußischen Kaserne, in welcher seit 1860 das 1. Bataillon des 3. Niederschlesischen Infanterie-Regiments Nr. 50 mit dem Orchester und Stab stationierte. Nach 1904 kaufte Deutsche-Beamten-Wohnungsbau-Verein das Gebäudekomplex der Kaserne. Das Objekt wurde 2012 abgebaut.

**Gruss vom 3.
Niederschl. Inf.
Regt. No. 50. 1.
Bataillon Rawitsch.
Pozdrowienia od
1. batalionu
3. Dolnośląskiego
Pułku
Piechoty nr 50
w Rawiczu.**

Verlag: M. Wenzel, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.10.1899.

Secesyjna litografia trójobrazkowa, przedstawiająca rawickie obiekty związane z wojskiem: dziedziniec „białych koszar” (nieistniejących) przy zachodnim odcinku plant, kasyno oficerskie przy Posener Stadtgraben oraz nowe tzw. „małe koszary”, których budowę rozpoczęto w latach 90. XIX w. przy Moltkestrasse (obecnie obiekty Zespołu Szkół Zawodowych przy ulicy Hallera).

Greetings from the 1st Battalion of the 3rd Battalion of Dolnośląskie Voivodeship of Infantry Regiment no. 50 in Rawicz.

Publisher: M. Wenzel, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on October 14, 1899. It has a long address.

The postcard is an art-nouveau lithography, consisting on 3 pictures, presenting military buildings in Rawicz: a courtyard of already non-existing “white barracks”, along the western part of Planty, officers’ casino along Posener Stadtgraben, and new, so called “small barracks”. The construction of “small barracks” along Moltkestrasse (currently, there is a headquarters of a vocational school, along Hallera Street) started at the turn of 1890.

Gruss vom 3. Niederschl. Inf. Regt. No. 50. 1. Bataillon Rawitsch.

Verlag: M. Wenzel, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.10.1899.

Dreibildige Litographie im Jugendstil stellt die mit der Armee verbundenen Rawitscher Objekte: der Hof (nicht mehr existierender) „weißer Kaserne” an der westlichen Strecke der Ringparkanlage, das Offizierskasino am Posener Stadtgraben sowie neue sog. „kleine Kaserne” dar, deren Bau in den 90er-Jahren des 19. Jhs. an der Moltkestrasse (heutige Objekte des Berufsschulzentrums, ul. Hallera) begonnen hat.

Gruss aus Rawitsch. Kaserne des I Batall. Inf. Reg. No. 50 a.d. Promenade.

Pozdrowienia z Rawicza. Koszary I Batalionu Pułku Piechoty nr 50, przy promenadzie.

Brak danych wydawcy, karta bez obiegu pocztowego, długi adres, wydana przed 1905 r.

Secesyjna karta pocztowa z widokiem budynku „białych koszar” od strony zachodniego odcinka plant, ozdobiona motywami militarnymi i patriotycznymi, nawiązującymi do symboliki pruskiej.

Greetings from Rawicz. Barracks of the 1st Battalion of the Infantry Regiment no. 50, near Promenade.

Publisher: unknown. That postcard was published before 1905 and was not put into circulation. It has a long address.

It is the art-nouveau postcard, showing a building of “white barracks” seen from the western part of Planty. The postcard is decorated with military and patriotic Prussian elements.

Gruss aus Rawitsch. Kaserne des I Batall. Inf. Reg. No. 50 a. d. Promenade.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte ohne den Postumlauf, lange Anschrift, herausgegeben vor 1905.

Die Postkarte im Jugendstil mit Ansicht der „weißen Kaserne” von westlicher Strecke der Ringparkanlage heraus, verziert mit militärischen und patriotischen Motiven, die an das preußische Symbolik anknüpfen.

Koszary Pułku Piechoty nr 50.

Brak danych wydawcy, karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 17.09.1915.

Fotograficzna karta pocztowa z widokiem nieistniejącego budynku oraz dziedzińca koszar Dolnośląskiego Pułku Piechoty nr 50; brama od strony obecnej ulicy Lipowej (dawnej Lindenstrasse).

Barracks of the Infantry Regiment no. 50.

Publisher: unknown. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on September 17, 1915.

It is the photographic postcard, which depicts already non-existing building and courtyard of the barracks of Infantry Regiment no. 50 of Dolnośląskie Voivodeship. The photo was taken near a gate, located at Lipowa Street (former Lindenstrasse).

Kaserne des Infanterieregiments Nr. 50.

Keine Angaben über den Herausgeber; eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 17.09.1915.

Fotografische Postkarte mit Ansicht des nicht mehr existierenden Gebäudes und Hofes der Kaserne vom Niederschlesischen Infanterieregiment Nr. 50; Das Tor von gegenwärtiger Lipowa (ehemals Lindenstrasse) heraus.

**Gruß vom I. Bataillon Infanterie Regiment No. 50. Rawitsch.
Pozdrowienia od I Batalionu Pułku Piechoty nr 50. Rawicz.**

Verlag: Zander & Labisch, Berlin [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 3.06.1903. Secesyjna karta pocztowa z widokiem budynku nowych koszar pruskich (obecnie jeden z budynków Zespołu Szkół Zawodowych przy ulicy Hallera) oraz gmachu starych „białych koszar” przy zachodnim odcinku plant. Na plantach, naprzeciwko starych koszar został utworzony punkt widokowy, z którego można było obserwować całą Lindenstrasse, czyli dzisiejszą ulicę Lipową oraz wieżę dawnego zboru.

Greetings from the 1st Battalion of Infantry Regiment no. 50. Rawicz.

Publisher: Zander & Labisch, Berlin. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 3, 1903. It has a long address. That Art Nouveau postcard depicts new Prussian barracks (currently, there is a vocational school, along Hallera Street), and so called old “white” barracks, along the western part of Planty. Opposite old barracks, at Planty, there was an overlook, from which it was possible to observe Lindenstrasse, i.e. present-day Lipowa Street, and a steeple of then protestant church.

Gruß vom I. Bataillon Infanterie Regiment No. 50. Rawitsch.

Verlag: Zander & Labisch, Berlin, eine Karte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 3.06.1903. Die Postkarte im Jugendstil mit Ansicht des Gebäudes neuer preußischen Kaserne (heute ein Objekt der Räumlichkeiten des Berufsschulzentrums, an der Hallera) und des Gebäudes alter „weißer Kaserne” an der Weststrecke der Ringparkanlage. Auf der Ringparkanlage, gegenüber alter Kaserne wurde ein Aussichtspunkt errichtet, aus welchem man die ganze Lindenstrasse, also heutige Lipowa sowie den Turm ehemaliger evangelischen Kirche beobachten konnte.

Rawitsch. Promenade. Am Berliner Stadtgraben.

Rawicz. Promenada. Przy Berliner Stadtgraben.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.06.1906.

Karta pocztowa z widokiem zachodniego odcinka plant, wzdłuż Berliner Stadtgraben, czyli obecnych Wałów Tadeusza Kościuszki. W pobliżu byłych pruskich koszar i skrzyżowania z ulicą Lipową aleja spacerowa rozszerzała się, tworząc malowniczą Promenadę Cesarską.

Rawicz. The Promenade. Along Berliner Stadtgraben.

Publisher: Richard Borek, Braunschweig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on June 14, 1906. It has a long address.

The postcard depicts the western part of Planty, along Berliner Stadtgraben, i.e. current Wały Tadeusza Kościuszki Street. A walking path was expanding nearby former Prussian barracks and a crossroad with Lipowa Street, creating a picturesque Imperial Promenade.

Rawitsch. Promenade. Am Berliner Stadtgraben.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.06.1906.

Die Postkarte mit Ansicht westlicher Strecke der Ringparkanlage, entlang des Berliner Stadtgrabens, also heutige Wały Tadeusza Kościuszki. In der Nähe der früheren preußischen Kaserne und Kreuzung mit Lipowa dehnte sich die Spazierallee und sie bildete eine malerische Kaiserpromenade.

Rawitsch. Kaiserpromenade.

Rawicz. Promenada Cesarska.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 200 Mark, stempel z datą 2.02.1923.
 Widok zachodniego odcinka plant – Promenady Cesarskiej ze zwróconymi na wprost siebie pomnikami niemieckich władców: Wilhelma I oraz Fryderyka III, zburzonymi w 1920 roku.

Rawicz. The Imperial Promenade.

Publisher: Richard Borek, Braunschweig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 200 Mark, postmarked on February 2, 1923.

It has a long address. The postcard presents the western part of Planty – the Imperial Promenade – and monuments to German Emperors, Wilhelm I and Frederick III, standing opposite each other. They were demolished in 1920.

Rawitsch. Kaiserpromenade.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 200 Mark, Poststempel vom 2.02.1923.
 Die Ansicht westlicher Strecke der Ringparkanlage – der Kaiserpromenade mit einander zugewandten, gegenüberliegenden Denkmälern der deutschen Herrscher: Wilhelm I. und Friedrich III. 1920 wurden die Denkmälern abgebaut.

Rawitsch. Kaiser-Promenade.

Rawicz. Promenada Cesarska.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 13.08.1911.

Rawicz. The Imperial Promenade.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 13, 1911.

Rawitsch. Kaiser-Promenade.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 13.08.1911.

Rawitsch. Kaiser-Friedrich-Denkmal.

Rawicz. Pomnik cesarza Fryderyka.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 11.07.1907.

Rawicz. The monument to Frederick I Emperor.

Publisher: M. Danitz, Rawicz. The postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on July 11, 1907.

Rawitsch. Kaiser-Friedrich-Denkmal.

Verlag: M. Danitz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 11.07.1907.

Rawitsch. Kaiser Friedrich Denkmal.

Rawicz. Pomnik cesarza Fryderyka.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 1.12.1904.

Karta pocztowa z widokiem pomnika cesarza Rzeszy Niemieckiej Fryderyka III z dynastii Hohenzollernów, następcy Wilhelma I, w tle widoczna m.in. okazała, czterokondygnacyjna kamienica, wpisana obecnie do rejestru zabytków.

Rawicz. The monument to Frederick I Emperor.

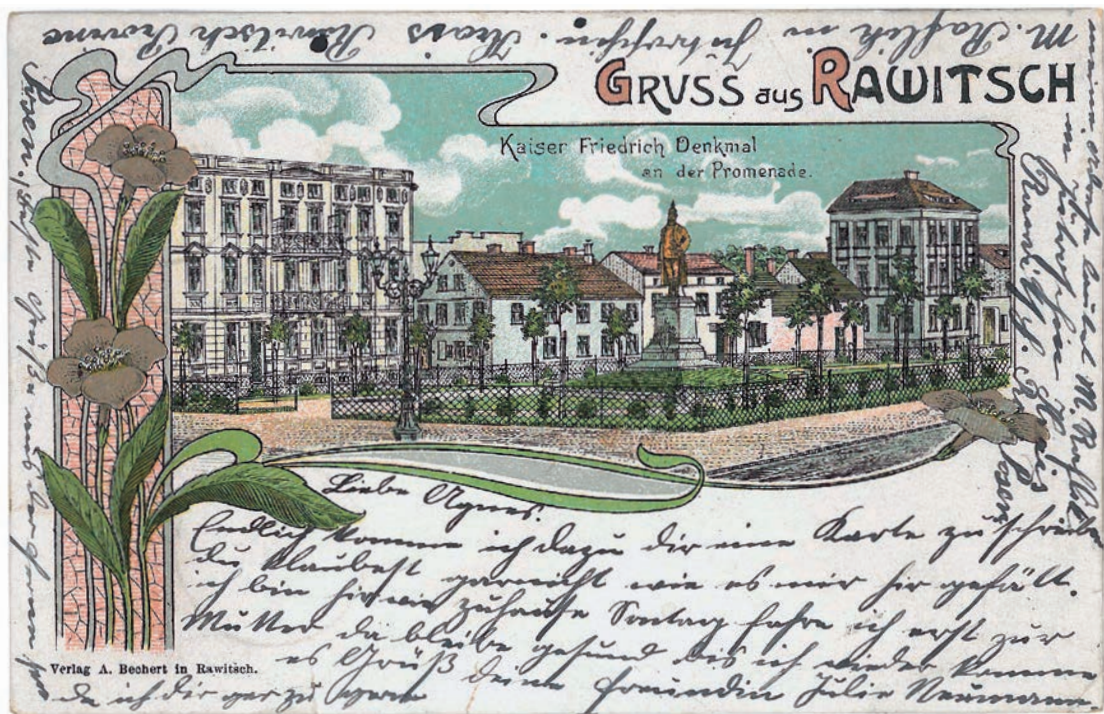
Publisher: Richard Borek, Braunschweig. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on December 1, 1904. It has a long address.

The postcard depicts a monument to Frederick III, German Emperor from Hohenzollern dynasty, a successor of Wilhelm I Emperor. In the background, here is a big, four-storey historic house, listed in the Register of Historic Monuments.

Rawitsch. Kaiser Friedrich Denkmal.

Verlag: Richard Borek, Braunschweig, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 1.12.1904.

Die Postkarte mit Ansicht des Denkmals vom Kaiser des Deutschen Reiches Friedrich III. aus dem Haus Hohenzollern, Nachfolger von Wilhelm I., im Hintergrund befindet sich u. a. prachtvolles, vierstöckiges Mietshaus, das heute in das Register der Sehenswürdigkeiten eingetragen ist.

Gruss aus Rawitsch. Kaiser Friedrich Denkmal an der Promenade.

Pozdrowienia z Rawicza. Pomnik cesarza Fryderyka przy promenadzie.

Verlag: August Bechert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 27.05.1901.

Greetings from Rawicz. The monument to Frederick III Emperor at the Promenade.

Publisher: August Bechert, Rawicz. That card was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on May 27, 1901. It has a long address.

Gruss aus Rawitsch. Kaiser Friedrich Denkmal an der Promenade.

Verlag: August Bechert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 27.05.1901.

Partia Plant Miejskich.

Fragment dawnej Promenady Cesarskiej. W 1920 roku pomniki pruskich cesarzy zostały zdemontowane i wywiezione na Śląsk. Jedyne ślad pomnika Fryderyka III to widoczny na zdjęciu fragment kamiennej podstawy, zamieniony na ozdobny klomb kwiatowy. Na sąsiednim skwerze w latach 60. XX w. wybudowano modernistyczną fontannę.

Fotografia wykonana w dwudziestoleciu międzywojennym. Autor nieznanym.

A part of Planty.

A part of the earlier Imperial Promenade. In 1920, the monuments to Prussian emperors were demolished and removed to Śląskie Voivodeship. One can see a part of a stone plinth, being the sole residue of the monument to Frederick III. It was replaced by a flower bed. In 1960s, at neighboring square, the modernistic fountain was built. A photo was taken during an interwar period, by an unknown author.

Partie der städtischen Ringparkanlage.

Ein Fragment ehemaliger Kaiserpromenade. 1920 wurden die Denkmäler der preußischen Kaiser abgebaut und nach Schlesien ausgeführt. Einziger Spur des Denkmals vom Kaiser Friedrich III. ist ein auf der Fotografie zu erkennendes Fragment des Steinsockels, der in ein Blumenbeet umgewandelt wurde. Ihm benachbart war eine Grünanlage, auf der in den 60er-Jahren des 20. Jhs. ein modernistischer Springbrunnen errichtet wurde. Die Fotografie wurde in der Zwischenkriegszeit aufgenommen. Autor ist unbekannt.

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Rawicz. Ulica Kolejowa.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.08.1907.

Ulica Kolejowa, czyli obecna ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego prowadziła z centrum miasta do dworca kolejowego i dalej – w kierunku Masłowa i Załęcza. W XVII i XVIII wieku w tym miejscu znajdowała się zachodnia brama miejska – tzw. Brama Berlińska. Kamienica z charakterystycznym wykuszem krytym hełmem była siedzibą rawickiej Fabryki Cygar „Batory”. Wybudowano ją w 1904 roku.

Rawicz. Kolejowa Street.

Publisher: Bruno Scholz, Wroclaw. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 14, 1907. Kolejowa Street, i.e. present-day Piłsudskiego Street, was leading from a town centre to the railway station and then, to villages: Masłowo and Załęcze. In the 17th and the 18th century there was situated a western town gate, so called Berlińska Gate. A historic house, with a characteristic bay window and a tented roof, was a headquarters of Cigar Factory “Batory”. It was built in 1904.

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.08.1907.

Bahnhofstrasse, also heutige Marszałka Józefa Piłsudskiego führte aus dem Stadtzentrum zum Bahnhof und weiter – in Richtung [Ortschaften – A.d.Ü.] Masłowo und Załęcze. Im 17. und 18. Jahrhundert befand sich an diesem Ort das westliche Stadttor – das sog. Berliner Tor. Ein Mietshaus mit charakteristischem Erker, bedeckt mit Helm war der Sitz Rawiczzer Zigarrenfabrik „Batory”. Sie wurde 1904 gebaut.

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Rawicz. Ulica Kolejowa.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau [wydawca], karta bez obiegu pocztowego.

Karta pocztowa z widokiem ulicy Kolejowej z wiatrakiem na horyzoncie. Charakterystyczny słup ogłoszeniowy, stojący przy skrzyżowaniu już na przełomie XIX i XX stulecia, przetrwał do współczesności, został tylko nieznacznie przesunięty.

Rawicz. Kolejowa Street.

Publisher: Bruno Scholz, Wrocław. That postcard was not put into circulation.

The postcard presents Kolejowa Street and a windmill on the horizon. A characteristic advertising column, located near the crossroad at the turn of the 20th century, has been standing there till nowadays. It was slightly moved only.

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Verlag: Bruno Scholz, Breslau, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Die Postkarte mit Ansicht der Bahnhofstrasse mit einer Windmühle am Horizont. Charakteristische Litfaßsäule stand an der Kreuzung schon an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert und bewährte sich bis heute, wurde nur in geringem Maße verschoben.

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Rawicz. Ulica Kolejowa.

Verlag: August Bechert, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 9.01.1903.

Przy skrzyżowaniu obecnej ul. J. Piłsudskiego z Wałami T. Kościuszki funkcjonował zakład rzeźnicki Alberta Scholza, w którym produkowano słynne „kielbaski rawickie”. Reklamowane w przedwojennej prasie i na pocztówkach „prawdziwe rawickie kielbaski i kielbasy” były kulinarną specjalnością sąsiadującego z fabryką zajazdu „Pod Białym Rumakiem”.

Rawicz. Kolejowa Street.

Publisher: August Bechert, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on January 9, 1903. It has a long address. The postcard depicts buildings, situated nearby the crossroad of Piłsudskiego and Kościuszki Streets. There was a headquarters of Albert Scholz's butchery, where famous sausages from Rawicz were manufactured. "Great sausages from Rawicz" were promoted in a prewar press, as well as in postcards. Moreover, they were a specialty of neighbouring inn "Pod Białym Rumakiem".

Rawitsch. Bahnhofstrasse.

Verlag: August Bechert, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 9.01.1903. Im Gebäudekomplex an der Kreuzung heutiger J. Piłsudskiego und Wały T. Kościuszki funktionierte eine Metzgerei von Albert Scholz, in der die berühmten „Rawitscher Würstchen” hergestellt wurden. In der Vorkriegspresse und auf der Postkarten förderte „originale Rawitscher Würstchen und Würste” waren kulinarische Spezialität des mit der Fabrik benachbarten Gasthofs „Weisses Ross”.

Gruss aus Rawitsch. „Weisses Ross”. Besitzer H. Bensch.

Pozdrowienia z Rawicza. „Biały Rumak”, właściciel H. Bensch.

Verlag: Paul Scholz, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 17.08.1917.

Greetings from Rawicz. “Biały Rumak”, owned by H. Bensch.

Publisher: Paul Scholz, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on August 17, 1917.

Gruss aus Rawitsch. „Weisses Ross”. Besitzer H. Bensch.

Verlag: Paul Scholz, Rawitsch, eine Postkarte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 17.08.1917.

Przemarsz przez Rawicz II kompanii regimentu piechoty, 1919 rok.

Brak danych wydawcy, karta bez obiegu pocztowego.

Fotograficzna karta pocztowa z widokiem skrzyżowania ulicy Berlińskiej i Promenady Cesarskiej. Przed odzyskaniem niepodległości również było to miejsce uroczystości patriotycznych, manifestacji i pochodów – ale z udziałem niemieckiej społeczności Rawicza oraz wojska.

A march of the 2nd Company of the Infantry Regiment in Rawicz, 1919.

Publisher: unknown. That postcard was not put into circulation.

The photographic postcard presents the crossroad of Berlińska Street and Imperial Promenade. When Poland was not an independent country, it was a venue of national ceremonies, manifests and marches – however, with a participation of German inhabitants of Rawicz and an army.

Durchmarsch über Rawicz der II. Kompanie des Infanterie-Regiments, 1919.

Keine Angaben über den Herausgeber, eine Postkarte ohne den Postumlauf.

Fotografische Postkarte mit Ansicht der Kreuzung von Berlinerstrasse und Kaiserpromenade. Vor der Wiedererlangung der Unabhängigkeit Polens war das ebenso der Ort, wo die patriotische Feierlichkeiten, Manifeste und Züge stattfanden – aber nur mit Anteil der deutschen Gemeinschaft von Rawitsch und der Armee.

**Gruss aus Rawitsch. Berlinerstrasse.
Pozdrowienia z Rawicza. Ulica Berlińska.**

Verlag: August Bechert, Rawicz [wydawca], karta z obiegu pocztowego, długi adres, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 14.11.1900. Przedwojenna ulica Berlińska to współczesna Wojska Polskiego. Na początku XX stulecia, podobnie jak obecnie, na niej skupiało się handlowe życie miasta. W narożnikowej kamienicy przy skrzyżowaniu z Wałami Tadeusza Kościuszki mieścił się skład mebli i luster, później znana fabryka pianin i fortepianów Artura ECKE.

Greetings from Rawicz. Berlińska Street.

Publisher: August Bechert, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on November 14, 1900. It has a long address.

A prewar Berlińska Street is nowadays Wojska Polskiego Street. At the beginning of the 20th century, as well as at present, it has been the trade centre of Rawicz. In the historic house, located at the corner of Wojska Polskiego and Wały Tadeusza Kościuszki Streets, there was a furniture and mirror shop. Then, it was a headquarters of famous piano factory of Artur ECKE.

Gruss aus Rawitsch. Berlinerstrasse.

Verlag: August Bechert, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, lange Anschrift, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 14.11.1900. Die Vorkriegsstraße Berlinerstrasse ist heutige ul. Wojska Polskiego. Am Anfang des 20. Jahrhunderts, ähnlich wie heute, konzentrierte sich dort das Geschäftsleben in der Stadt. In einem eckigen Mietshaus an der Kreuzung mit der Straße Wały Tadeusza Kościuszki befand sich das Möbel- und Spiegelgeschäft, dann bekannte Klavier- und Pianofabrik von Artur ECKE.

Rawitsch. Berliner Strasse.

Rawicz. Ulica Berlińska.

Verlag: Alex Nadolny, Rawitsch [wydawca], karta z obiegu pocztowego, znaczek 5 Pfennig, stempel z datą 30.03.1916.

Rawicz. Berlińska Street.

Publisher: Alex Nadolny, Rawicz. That postcard was put into circulation. Stamp's face value: 5 Pfennig, postmarked on March 30, 1916.

Rawitsch. Berliner Strasse.

Verlag: Alex Nadolny, Rawitsch, eine Karte aus dem Postumlauf, Briefmarke 5 Pfennig, Poststempel vom 30.03.1916.

Skrzyżowanie zachodniego odcinka plant, dawniej Promenady Cesarskiej z ulicą Berlińską; na pierwszym planie maszerujący w galowych mundurach kadeci z rawickiego korpusu.

Fotografia wykonana około 1931 roku. Autor nieznan.

A crossroad of the western part of Planty (the earlier Imperial Promenade) and Berlińska Street. On the foreground, one can see cadets from Cadet Corps in Rawicz, who are wearing uniforms. A photo was taken about 1931, by an unknown author.

Die Kreuzung der Weststrecke der Ringparkanlage, ehemaliger Kaiserpromenade und Berlinerstrasse. Im Vordergrund sind die in Galouniformen marschierenden Soldaten des Rawiczer Kadettenkorps zu erkennen.

